

Poštnina
plačana
v gotovini

12

LETNIK XIII
DECEMBER
1957

Planinski vestnik

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

VSEBINA

<i>Leopold Stanek</i> : V gorenjsko oziram se skalnato...«	625
<i>Leopold Stanek</i> : Prijatelju Tinetu	626
<i>Josip Wester</i> : Na Petko (197 m) in Srdj (412 m)	627
<i>Leopold Stanek</i> : Sežana v oktobru	630
<i>Vilko Mazi</i> : Paberki okrog triglavske uganke	631
<i>Ljubo Juvan</i> : Severna stena Rogljice pozimi	632
<i>Dušan Čop</i> : Ob dvajsetletnici	634
<i>Vilko Mazi</i> : »Štampiljka«	640
<i>Leopold Stanek</i> : Prisluhni večeru	643
<i>Ž. P.</i> : Signal s Tomiškovke poti	644
<i>Ludvik Košir</i> : Novoletni obisk na Petehovcu	646
<i>Marko Butinar</i> : V objemu gora	648
<i>Franc Ceklin</i> : Žrtvi strahotne noči na vrhu Triglava — v spomin	651
<i>Vinko Möderdorfer</i> : Živino ženejo v Pudnik	654
<i>Viktor Jereb</i> : Ob 50-letnici otvoritve stare kočne na Poreznu	657
<i>Tone Bučer</i> : Mladi planinci na svojem seminarju	661
Mladi pišejo	663
Društvene novice	665
Iz planinske literature	673
Razgled po svetu	677
Iz občnih zborov	686

Naslovna stran: Stenar s planine Višek — Foto Močnik France

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likoarzarjeva ulica 9, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvidi naslovov / Tiska in klíšeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 60-KB-2-Z-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

tovarna, maribor

mariborska tekstilna

PREDILNICE

TKALNICE

BARVARNE

TISKARNA

APRETURE

Poštni predal: 97 — Telefon: 40-11 — Telex: 033-17

Brzjav: Tekstiltvor — NB podružnica Maribor št. 640-T-150

PROIZVAJA: bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetno svilene podloge, flanele, popeline za srajce in pižame, tiskanine in modne tkanine iz bombaža in stanične volne

Vse naše tkanine iz stanične volne ter tropikali so apretirane proti mečkanju in so opremljene s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

IZVAŽA: sukance za šivanje, klote, svilene serže, popeline, cefirje ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

UVAŽA: surovine, barve, kemikalije, utenzilije

VSİ NAŠİ İZDELKİ SO ZNANI PO İZREDNO DOBRI KVALİTETİ İN NİZKİH CENAH

»V gorenjsko oziram se skalnato...« LEOPOLD STANEK

(Človek, gore, pesem)

Da, v skalnato stran! Tam, kjer sem pa jaz doma — na ilovnati obmurski ravnici! — bi ne našel kamna na njivi. Presneto bi bil v zadregi svetopisemski Kajn, ko bi ne mogel s kamnom nad brata Abela! Še laporna kepa iz vinskih goric bi se mu zdrobila v pesti, preden bi jo mogel zalučati...

Kakšno je bilo prvo doživetje gorenjskega sveta v malem človeku, študentu iz zelene Štajerske? Skale, skale, bele skale v daljavi, skale, bele skale, z lisami zelenega mahu, v bližini, sredi gozdov in planinskih pašnikov. Čisto na obzorju pa pravi nebotičniki sivih sten s snežnimi temeni, štrlečimi v modro nebesnino, »okamenili zanos domovine«! Kaj so bili v primeri s tem »visoki« griči prleških goric v otroški dobi in »gore« v mariborski okolici v dijaških letih! Umljivo, da v srednješolski nalogi nisem mogel izraziti iskrenega planinskega doživetja.

Moj oče gotovo nikdar ni bil daleč zdoma ali celo na planinah, toda v svoji rani mladosti sem ga — izrazitega dolinca — često slišal z občutjem deklamirati stihe pesmi:

Na góro, na góro,
na strme vrhe...

Nisem mogel pojmiti, kaj se je dogajalo v njem? Ali mu je pri tem lebdela pred očmi podoba hriba z romarsko cerkvico, kot jih je polno po Slovenskih goricah, ali kot mu je živela iz slik Meškovih mladinskih spisov? Mu je mar pot vkreber rasla iz srca, ko je — kot vdovec — hodil po klancih snubit »na strmi vrh« svojo drugo družico, mojo mater? Toda ni vedel, da rastejo v hribih vitka, srnjenoga dekleta, zato je ob njej na življenjski poti prezgodaj omagal in izkrvavel ravno — iz nog! Vdova ga je za tri desetletja preživela.

Fantje so po materah, pravijo. Potem sem po njej dedoval zlasti dvoje: vedro srce in lahke noge. S to doto — potrebno vsakemu ljubitelju prirode — sem šel na pot, »na življenja pot« in se srečal in se v akademskih in kasnejših letih često srečaval z — Gorenjsko.

Brez reda, kot marsikaj v sproščenem življenju — načrti so navadno le v knjigah in na zemljevidih! — so padali »vzponi« na osem stotakah v okolici Ljubljane, od obvezne Šmarne po vseh stezah in potih v soncu in snegu, tja čez Jošta, vse više in više na Begunjščico, Stol in Golico — mnoge med romansko-germanskimi »ekskurzijami« je vodil navdušeni hodec pok. dr. Šturm — do vrhunskega podviga čez Triglav, »moj dom«, kamor sem šel na celot tedensko — poročno »potovanje«! Brez prtljage, le »sladko breme« s seboj! Takrat sem dokončno lahko dognal, da je rek »Gora ni nora...« sicer zveneča rima, vsebina pa da je zgolj šaljiva...

Gore so kakor najvišji vladarji: pot do njih je dostopna le redkim izbrancem in do njih je treba vedno peš, neredko po kolenih! Nekaj edinstvenega je

v tem: čeprav te dandanes moderna tehnična prevozna sredstva prenesejo skoraj že v vsak kraj sveta, v nekatere odročne koticke moraš pa le per pedes. In vedno sam priznaš, da je to najlepše. Udi za hojo so se razvili pač v davnini in želja po takem gibanju se je vedno znova prebujala v človeku, nomadu, stezosledcu, popotniku, romarju in ciganu. Doživetje otroškega praveselja ob prvem koraku ga prevzema že milijone let. Če bi se ti samodrč sam ponudil, pa bi ga v takih trenutkih odklonil! »Kolena razvezati« je Grkom pomenilo — umreti! Srce, tiktakajoča naprava, potrebuje usmerjenega telesnega gibanja. Če ti le »meh« da! Kakopak: več boš hodil, manj ti bo piskala sapa!

»Jaz pa pojdem na Gorenjsko...« Kaj so že planine? Podobe večnega hrepenenja? Dokler hrepeniš, živiš! Koliko naših pesmi poje o tem! S hrepenenjem smo bili vedno bogati. Slovenski človek je še s stavbami skušal posnemati to kipenje — kaj bi pomenili nekateri nižji, zaraščeni hribi brez hrepenecih stolpov! Za to pa seveda morajo biti doline: če ne bi bilo njih, sploh ne bi bilo vzpetin... Rodimo se nizko, vsi enaki, kvišku nas nosi polet srca — te bolj, druge manj, na vrh uspejo posamezniki, ki so sami prisposodba redkih špičkov, bodečih v nadzemlje. Nekateri, nekateri mlajši med njimi so se tako zvezali s čermi, z zelenim plazom ledu in z bližino mežikajočih zvezd stalnic — same podobe brezkrainosti! — da so prostovoljno odklonili povratek v dolino minljivosti. Zaman jih kličemo nazaj: »Pridi, Gorenjc...« V prepadnih stenah s tisočero omamno odmevnostjo so razbili čaše-lobanje blaznega razumarstva ter nam zarisali večne markacije na skalah in snegu z rododendronom svoje srčne tekočine... Za vselej so ostali tam in se združili s prabitnostjo. Z očmi očnic ljubeznivo sprejemajo vedno nove prijatelje.

»V hribih se dela dan...« Toliko se je že izpovedalo o tej »podobi raja« z dušo pesnika, modreca in preprostega ljudskega pevca, da je že v naprej tvegan sleherni poizkus o njem kaj lepšega povedati! Nikar! Če pa bi to primerjali z žitjem zemeljskih milijonov, bi morali še prej obupati. Nil novi sub sole! Ker je torej kljub vsemu moči enkratno živeti, le da si dovolj sproščen in iskren, je mogoče tudi vedno znova izvirno in neponovljivo izraziti lepote človeka in sveta, če si jih le dovolj po svoje doživel, z očmi in z dušo, izraziti veliko podobo tako, da so tudi drobne stvari opazne.

Zato pa vedno znova: »Bom šel na planince...!«

Prijatelju Tinetu

LEOPOLD STANEK

*Danes te prosim:
ne igray mi na strune
vzpodbudnih, bodrilnih besed.*

*Danes sem vsemirsko uravnotežen.
V vodoravni negibnosti mrtvaka
se ne koljem z blazno strmino —
vselej me je zlohotno prevalila
onstran višine,
da sem zdrknil
po lagodnem pobočju
nizdol
v mrakotne globeli nesmislov.*

*Danes te prosim,
za trenutek sedanosti
me pusti prebodenega z vrhom.
naj mi čas brezplodno mineva!
Ze list jutrišnjice
bo odprl vrata novih nasprotij
in naju vabil v neznane privide.*

*Zakaj,
pot navkreber
je treba začeti
vedno znova od dna.*

Na Petko (197 m) in Srdj (412 m)

JOSIP WESTER

(Po zapiskih v dnevniku)

Dubrovnik, 27. avgusta 1957

Za popoldne sem se bil namenil na izlet z avtobusom v Trebinje, kjer bi si oživiljal spomine iz let 1914—1917, ko sem v tamošnji okolici poveljeval daimatinskim črnovojnikom, nazadnje pa posloval pri trdnjavskega poveljstvu kot oficir, vešč srbohrvaščine in cirilice. Toda ko sem v poletni vročini prispel na Ploče in se zgasil pri sprevodniku, mi je ta kratko odvrnil: »Nema više mjesta, sve zauzeto!« Tako se mi je dnevni načrt izjalovil. Pojdem pa v nasprotno smer: hladit se k izviru Rijeke ali Omble, ki jo že krije popoldanska senca. Na Pilah stopim v tramvaj, ki me prepelje v Gruž, odkoder naj bi me avtobus prepeljal v to slikovito drago, a vozilo mi je prav pred nosom odbrzelo. Premislil sem se, da bi po trdi cesti tja pešačil, 6 kilometrov daleč. Hotel sem kreniti v lapadsko kopališče, na Sumratinsko plažo, a bolj me je zamikalo brdo Petka, najvišja vzpetina na polotoku Lapadu. Kar markantno se odraža njen stožec, ki ga obroblyajo redko stoječe krošnjaste pinije. To je vabljev vršič, s svojo absolutno višino (197 m) za dobrih 100 m višji od ljubljanskega Gradu. Naj mi bo ta vzpon za nadomestilo mojih običajnih pohodov na naš Grad!

Po asfaltirani cesti prispem v vznožje in pri prvi vrzeli, ki se je pojavila med vilami in ograjami, zavijem v breg. Sprva je hoja še dokaj zložna, a že za zadnjo hišo preide v divjino in se zmaliči v strmo hrapavo stezo. To mojim lahnim sandalam ni prijalo, še manj pa, da mi je bodičasto rastje nemilo plazilo gola meča. Če bi imel palico, bi si bil pri tej plezi že kako pomagal, a z rokami grabiti za trnovo bodičje je bila nepriljučna zadeva.

Kar me iznenadi prišlek, ki je prikrevsal z brega dol, mladenič plavolas, rdečih lic. Domačin to ni, sem si mislil; morda je Slovenec ali pa tujec. Ogovorim ga slovenski. Nič odziva. Nato nemški in italijanski, na kar mi angleški pove, da je »Scotchman« in da »english speak«. Želel sem si, da bi me spremljal kak naš abiturient, ki se je skozi osem razredov učil angleščine in bi se zdaj z Angležem lahko pomeril v znanju njegovega jezika. Menim, da bi bil tudi Škot s tem zadovoljen.

Končno sem le zmagal ta strmohod in njega bodljive ovire ter stopil na golo teme lepo razgledne Petke. Dobro bi mi bila dela klopca, da bi se na njej oddahnil in se z užitkom predal razgledu, ki ti razgrinja ves Dubrovnik in Gruž in bližnje otočje, tu Dakso in Koločep, tam Lokrum, in nižje doli Cavtat, starodavni Epidaurus. Pogled na celinsko ozadje pa ti zastira zaslon strmega Srdja, na čigar vrhu čepi opuščena trdnjava iz Napoleonove dobe, t. im. Fort Imperial.

Spričo naše tujskoprometne prizadevnosti mi je neumevno, da krajevni činitelji na tej sijajni razgledni točki niso napravili vsaj orientacijske plošče, če že niso postavili kake klopce ali mizice. Tako pa sem sedeč na goli skali motril krasni prirodni prizor, kjer se kopni in mokri element stikata v raznolikih obrisih. Prijetno ubranost mi je treznil prozaični opravek, ko sem si otiral krvave srage, ki so mi jih na mečih pustile obilne praske in raze.

Treba je bilo misliti na sestop, a po zložnejši poti. Ker tu ni nikake markacije, sem moral izhodišče pač izslediti. Razdrapano tla kažejo, da te vijugaste poti nihče ne vzdržuje in ne popravlja, vendar je toliko hodna, da sem še dokaj zložno po njej sestopical. Seveda če bi imel opanke na nogah, bi to

kar spešno šlo. Kmalu sem prispel na gladko cesto nad Sumratinskim zalivom in po njej v Gruž.

Več ko šestdesetkrat sem se bil za prve vojne popeljal iz hercegovske pustinje v svetovljanski Dubrovnik, včasih po službeni dolžnosti, še večkrat pa v razvedrilo, a nikdar me ni bilo zaneslo na Petko; danes pa sem ta pomanjkljaj nekako po naključju odpravil. Tako mi je popoldne minilo ne povsem jalovo, saj sem po »planinsko« zavzel kulminacijsko točko polotoka Lapada.

Dne 30. avgusta

Jasno jutro me je zamamilo, da sem se tešč napotil na dominantno brdo, na Srdj, ki kot mogočen naravni zaslon štiti mesto prehude burje. To me je tem bolj mikalo, ker stanujem v zasebni hiši, do katere se pride z glavne ceste, s »puta maršala Tita«, po kamniti stolbi, obstoječi iz 94 stopnic, tako da je moje bivališče že na pobočju Srdja. Saj sem že tu kakih 50 metrov nad morjem in mi je treba premagati le še dobrih 360 metrov, da dosežem višek Srdja — 412 m, torej nekako isto višino, kakor če se iz Tacna v znožju Šmarne gore vzpnem na njen vrh.

Zložen pristop na Srdj nudi nadelana pot, ki te v mnogih serpentinah — baje jih je 27 — privede do stare višinske utrdbe. Po tej sem bil pred več ko 40 leti v hudi pripeki prvikrat nanj pristopil. Danes pa sem ga hotel zavzeti po stezi, na katero sem bil zašel, ker se nisem ravnal po nasvetu nekega domačina, da naj se držim le onih serpentin, češ da je drugačen pristop »veoma naporan«. Ker sem bil obut v čevlje z močnejšimi podplati, sem se, ne da bi kaj duškal, spešno dvigal po strmi stezici, čeprav se je tu in tam izgubila med gostim bodičjem. Hlidel je lahna burjica, tako da me je sonce kar prijetno grelo v golo glavo.

Dospem na vrhnji rob, kjer se greben splošči v široo ravnico, redko poraslo s trnovim grmičjem. Kar zaslišim iz bližine fantovske klice. Sprva sem menil, da so tu kaki »čobani«, a kdo naj bi tod pasel goved ali drobnico, ko ni nikake sočne paše! Približam se ter opazim, da ima vojska tu svojo vežbo. Prav »juriš« je bil ukazal njih komandir, torej končno fazo vežbe. Vljudno ga vprašam, ali smem dalje proti »fortu«, in dobrovoljno mi odvrne: »Možeš, kako ti drago; nama ništa ne smetaš.« Ko ga vprašam, ali ima v svojem vođu kakega Slovenca, ga že pozove: »Jože, Jože, dodji amo!« In izza grma se pojavi vojak nasmejanega obraza. Sedeva na skalo in fant mi pove, da je doma tam pri Brežicah. »A nisi Štajerec, saj jo po dolensko zavijaš!« — »Seveda, saj sem doma na kranjski strani, iz Pirošice pri Sv. Križu.« — »Torej iz domovine dobrega cvička.« Zdelo se mi je, da se je obema zaskominalo po njem. Vidno mu je dobro delo, da se je tu malo po domače zaskomarjal, in meni tudi, da sem se v tej kraški grestinji srečal z neznanim rojakom.

Na hrbtastem grebenu sem po zloženem kolovozu v nekaj minutah prispel do Napoleonove trdnjave. Opazil sem, da je v stolpu radarska opazovalnica, a njen stražar se ni zmenil za razoglavega, golorokega pešca. Obšel sem opuščene utrdbe in obstal malo nižje doli na sijajnem razgledišču pri velikanskem križu iz belega hvarskega marmora. Višino križa sem cenil na 7 do 8 metrov, podstavka samega pa na štiri. Na razbiti spominski plošči je ohranjen le spodnji del napisa: OSIPA CAREVIČA — SVEČENSTVA — 2. JUNA 1935 — SV. VLAHA. Sicer pa je to daleč vidno znamenje še dobro ohranjeno, čeprav je izpostavljeno vsem vremenskim ujmam. (Pozneje sem doli v mestu na pristojnem forumu poizvedel, da je dal ta spomenik postaviti biskup dr.

Carević, da je bila o binkoštih 1935 tu gori velika ljudska svečanost, da so kraki križa debeli okoli 50 cm in da znaša višina celotnega spomenika 14 metrov. Torej sem se pri svoji ceditvi precej umeril). —

Na tem prelepem videžu prevzame človeka daljnosežni razgled zdaj na morskno, zdaj na celinsko stran. Zadaj se čredijo grebeni in vrhovi kraškega sveta, hercegovskega in črnogorskega. V oko mi mahajo stari znanci: Vrh sv. Ilije (961 m) na Pelješcu — pred tremi leti sem ga bil zavzel* — Leotar (1224 m), ki glavari nad Trebinjsko kotlino, Orjen (1895 m) nekdanj tromejnik Dalmacije, Hercegovine in Črne gore, in Lovćen (1759 m), na čigar temenu stoji grobnica črnogorskega prosvetitelja Petrovića Njegoša, pesnika Gorskega venca. Oba ta vrhova sta mi v vedrem spominu, ko smo ju l. 1935 obiskali udeleženci kongresa jugoslovanskih planinskih društev v Dubrovniku. Na morski strani pa se vije členovita obala od Korčule dol do rta Oštro ob vhodu v Boko Kotorsko, obrobljena z otoki in otočki dubrovniškega arhipelaga.

V vznožju pod menoj pa se sonči slikoviti relief zgodovinskega mesta, ki je v srednjem veku tekmovalo z Benetkami, ki mu je načeloval knez kakor Benetkam dož. Zamisliš se v dobo 16. in 17. stol., ko je bil Dubrovnik žarišče hrvatske književnosti, tako da so mu po pravici nadeli ime jugoslovanskih Aten. Najiminitnejši glasniki te renesančne dobe so bili Dubrovčani: dramatika Marin Držić in Džono Palmotić ter pesnik slovitega Osmana Dživo Gundulić, čigar bronasti spomenik, Rendičevo delo, krasi danes mestni trg. Vse staro mesto je ohranilo svoje zgodovinsko lice v celoti in v posameznostih, tako da privlačuje k sebi obiskovalce iz domačih in tujih dežel v tolikšnem številu kakor nobeno drugo mesto Jugoslavije. Pojdi samo na glavno ulico, na Stradun, ali pa na Pile, kjer so turistični biroji. Tam slišiš zlasti v sezoni poletnih kulturnih prireditev poleg domače govorice nič koliko angleščine, nemščine in francoščine. To vrvenje traja ves dan, zlasti pa v popoldanskih in večernih urah. Kar dobro pa de očem, ko opazijo med golobedrimi in razgaljenimi tujci tudi domačine, zlasti vitke Župke in Konaveljke, v njih decentnih narodnih nošah. Dubrovnik si je s svojimi poletnimi igrami pridobil že evropski sloves. —

Predvčeraj sem si hotel kupiti vstopnico za večerno predstavo Hamleta, ki so ga na dvoru trdnjave Lovrjenca uprizarjali izbrani igralci zagrebškega, beogradskega in ljubljanskega gledališča, a doživel sem hudo razočaranje: že pred 9. uro so bili vsi sedeži razprodani, čeprav se je njih cena gibala med 300 in 1000 dinarji. Še enkrat sem si zaželel videti Hamleta, in to na našem jugu, kakor sem nekdanj gledal in poslušal Fijana, Nučića in Debevca na ljubljanskem odru, slavnega nemškega igralca Moissija pa v Münchenu. Spričo silnega tujskega navala mi to v Dubrovniku ni uspelo, kar je edini primanjkljaj v kulturnem proračunu tega mojega poslednjega dalmatinskega potovanja. —

V vseh dalmatinskih obmorskih mestih valuje somornica dveh kultur, romanske in slovanske. Predočimo si stari Split, utesnjen v zidine ogromne Dioklecijanove palače, oglejmo si Zadar, Šibenik, Trogir, Hvar, Korčulo, Kotor in njih arhitektonsko znamenite katedrale, povsod opažamo v njih zlitino raznih umetniških slogov in struj. Prednjači pa jim stari Dubrovnik, čigar jedro je odprt muzej znamenitih palač, spomenikov in cerkvá in v njih shranjenih likovnih umetnin. Herostratsko početje bi zakrivil urbanist, ki bi hotel kdaj to značilno mestno lice preobraziti, modernizirati ali pa odstraniti. Naj se mesto le širi z modernimi vilami in hoteli, a to zunaj historičnega ozidja tja dol proti Sv. Jakobu in gor proti Gružu in na Lapadu ter na pobočju Srdja, stari

* Gl. Pohod na Vrh sv. Ilije na Pelješcu. PV 1954, 606.

Dubrovnik pa mora ostati tak, kakršen je. Noli me tangere — je njegova deviza in zahteva! Le tako ostane tudi za naprej najzanimivejše turistično shajališče in kulturno torišče naše države. Ves stari Dubrovnik s svojim obzidjem in njega stolpi, s posvetnimi in nabožnimi stavbami, je enobiten kulturni spomenik, slično, kakor sta Nemcem Nürnberg in Rothenburg ali Francozom Bourges in Carcassone. Dober umetnostni okus so izpričali naši državni finančniki, da so dali v okvir novih stodinarskih bankovcev sliko tega historično in arhitektonsko tipičnega mesta.

Take misli so mi rojile po glavi, ko sem zrl dol na mesto in njega okolico v jutranjem soju. Od mnogoličnih vtisov utrujeno oko se je odpočivalo ob pogledu na mirno širo plan sinjega Jadrana, ki se daleč na zapadu strinja z azurnim nebesnim svodom. Tam enolična brezmejnost mokrega elementa, tu na celini pa stapljanje prirodnih, kulturnih in zgodovinskih pojavov v slikovito enoto! —

Pred odhodom sem se še odteščal z drobnimi črnimi robidnicami, zorečimi na bodečem grmičju. Sestop mi je potekal seveda nagleje. Najprej sem krevsal po razriti cesti proti Bosanki, nato pa krenil desno na skalnato stezo, da sem po njej v sončni pripeki dospel do onega vodnega rezervoarja, mimo katerega drže zložno nadelane serpentine gor na Fort Imperial. Tu sem stopil že v mestni pomerij med hišami in vrtovi, med trtami, smokvami, palmami in drugim subtropskim rastjem, ko sem malo prej še brodil med sršavim bodičjem pustega krasa.

Tri urice je trajal ta jutranji izlet, dovolj izdaten za starca v njegovem devetem desetletju. Naravno, da se mu je dobro prilegel oddih v kavarni pri Rendičevi Dubravki in da je tam hvaležno zrl gor na osončeni Srdj, od katerega se je davi za vedno poslovil. —

Zakaj, čemu sem napisal te vrstice v naše planinsko glasilo? Da bi številnim rojakom, ki svoj letni odmor preživljajo na Jadranu in pristanejo tudi v Dubrovniku, dal pobudo, da naj se, če je kaj gorniške sle v njih, povzpnejo iz mestnega vrveža na to mikavno brdo. Če že ne turistični vzpon sam, jih bo zadovoljil pa veličastni razgled, in če je kaj romantične dovzetnosti v njih duševnosti, jim dozdevnega truda ne bo žal. Saj tudi meni ni žal, da sem se na tej sončni višavi poslovil od Dubrovnika, tega torišča bogate preteklosti, zanimive sedanjosti in, kakor lahko upamo, tudi vedre bodočnosti.

Sežana v oktobru

LEOPOLD STANEK

*Tih in samoten
je grajski vrt,
ljubezni šepetu
še vedno odprt.*

*Topol prisluhne
bajki davnine,
pesem v trepetu
listja premine.*

*V tihoti plašijo
me lastni koraki.
Oči mi strnijo
v podobo sonca,
plod drevesa kaki.*

*Stran odtod! Stran!
Idila mrtvih ne zdrami.
Tja, tja nazaj,
kjer brajde gorijo med nami,
na vrh, v Tomaj!*

V svojem članku »Kdo je prvi stopil na vrh Triglava?«, objavljenem v letošnji majski številki PV, sem skušal zbrati vse momente, ki nedvoumno potrjujejo in priznavajo prvenstvo Luki Korošču, našemu bohinjskemu rojaku. S tem naj bi enkrat za vselej ugasnil zmotni, da že ne rečem zlagani mit, ki se je bil še pred početkom našega organiziranega planinstva spletel okrog nekega Lovra Willonitzerja. Kdor je članek pazljivo prebral, mi bo rad verjel, da sem ga napisal prost vsake šovinistične primesi, oprt zgolj na resnicoljubje in željo po človeško razumljivem zadoščenju nad skoraj dve sto let staro krivico. Upam, da se mi je to posrečilo v očeh slehernega, dobro mislečega planinca, domačina, kakor tudi tujca.

Glavna in nad vsak dvom vzvišena priča mi je bil Baltazar Hacquet s svojo lapidarno izjavo, zapisano v III. delu njegove Oryctographije iz leta 1784. Po čudnem naključju sta ta veliki credo dva naša ugledna planinska pisatelja z eno samo napačno postavljeno besedo v prevodu obrnila čisto na glavo. Nehote, to se ve. Škoda le, da tega niti sama nista opazila in smo tako že itak dolgo zamudo potegnili še za eno desetletje...

Meni se je posvetilo šele lansko pomlad, ko sem prevzel nalogo, da opišem planinsko transverzalo na odseku Mojstrana-Triglav-Dolič, pa sem moral v ta namen pregledati tudi vso razpoložljivo literaturo. Tako sem prvič dobil v roke dragoceni Hacquetov izvornik. Primerjaje ga z drugimi viri, sem kmalu zasledil problem, vreden, da se poglobim vanj. Še več: občutil sem, da je to moja dolžnost. Nič manjša dolžnost od tiste, ki me je svoj čas gnala na Triglav k risanju razgleda z njegovega vrha. Toda tam ni bilo nobene uganke, dokler nisem povlekel zadnje črte, tu domalega vse, da nisem vedel, kako bi začel.

Dobil se bo kdo, ki bo dejal, da Hacquet ni dosleden, češ da je v predgovoru II. dela Oryctographije (1781) zapisal o prvem vzponu na Triglav nekaj čisto drugega kakor tri leta kasneje. Tam omenja tri osebe, a nobene poimensko, tu eno samo in s polnim imenom. Kako to? —

Tudi mene je to sprva precej motilo, da nisem vedel, kaj bi mu verjel. Trije ali eden? — Če pa pomislimo, da je med objavo posameznih delov Oryctographije poteklo več let in da se je prav tako počasi nabiralo tudi gradivo zanje, bomo lahko razumeli, da so v tolikem časovnem razdobju nastale razne izpremembe, bodisi same po sebi ali pa kot plod temeljitejšega dognanja.

Po vsej priliki se je Hacquet seznanil s Koroščem šele ob svojem drugem vzponu na Triglav, to je leta 1782. V tistih šestih urah počitka, ki so si ga privoščili v lepi, jasni noči na Velem polju (kdo je bil tretji v tej družbi, ne vemo), je beseda dala besedo. Tudi Korošču se je razvezal jezik, da je natanko povedal, kako je kot prvi zlezal na vrh. V štirih letih, ki so od takrat minila, mu je kajpada ostalo še vse v svežem spominu. Resnica je prišla šele zdaj na dan, in poštenjak Hacquet jo je v kratkem, pa jedrnatem stavku zabeležil za vse večne čase. Slišal jo je bil zdaj z druge in prave plati ter zato ostentativno podčrtal z izrecno navedbo imena in priimka, česar v prvotnem poročilu še ni mogel. Ne gre torej za nikako nedoslednost, temveč za dolžnost kronista, da ne zapira vrat boljšemu spoznanju!

Hacquet je že zgodaj neke zapisal: »Kdor besedam visokih oseb verjame, se čisto zmoti.« In tako se je zmotil tudi v svojem prvem poročilu o zavzetju Triglava, ki ga je dobil posredno, morda pa tudi neposredno od Willonitzerja.

Očitno pa temu poročilu že skraja ni povsem zaupal, na kar kaže že oblika, v kakršni ga je objavil. Resnicoljubnost mu je bila zvezda-vodnica, ki jo je v svojih spisih nešteto krat častil. Naj navedemo samo en tak citat iz knjige »Physikalisch-politische Reise... (1785), kjer pravi: »Tu moram javno priznati in povedati, da ljubim resnico, zakaj vedno mi je bil pred očmi stari rek: Amicus Plato, toda resnica predvsem... Mnogo stvari na svetu se mi je kot filozofu in iskalcu resnice zdelo neverjetnih in sem o tem večkrat svoje dvome povedal ali pa jih tudi docela ovrgel. Vedno pa sem voljan vsakršen dvom opustiti, če bom nasprotje našel za resnično ali če me bo kdo drug boljše poučil. Zakaj človek sem in kot tak se lahko stokrat zmotim, toda to pravico, ki jo ima vsakdo, si lastim tudi jaz: da sam razsojam in preskušam ter se ne dam kot slepec voditi od učitelja, ki nima nič več čutov kot jaz. Zakaj slepo spoštovanje je lahkovernost in je zato prvi vir zmote.«

Marsikoga bo zanimalo, ali so še ohranjene inicialke (začetne črke imen), ki so jih prvopristopniki vklesali v dve skali na vrhu Triglava? Hacquet jih navaja v nekoliko drugačnem vrstnem redu kakor Richter po Zoisovih zapiskih. Povedali smo tudi, da Hacquet ni našel inicialke za Willonitzerja, vsaj omenja je ne, kar je spet uganka zase. Pač pa nam dosti točno pove lego teh skal: 6 čevljev (približno 2 m) proč od najvišje točke, torej v neposredni bližini Aljaževega stolpa. Dasi sem bil že več ko petdesetkrat na vrhu, ob času risanja panorame dostikrat po ves dan, nisem še nikoli opazil teh spominkov. Po pravici povedano, jih tudi iskal nisem doslej. Verjetno, da ni o njih nobenega sledu več, kajti strela in drugi vremenski vplivi so v tem dolgem časovnem razdobju (179 let!) že temeljito oglodali mehki apnenec. Če pa bi se vendarle še kaj našlo, bo treba tako čestito relikvijo takoj zavarovati.

Kakor so mi iz Bohinja sporočili, ni ostalo po Luki Korošču, ki je dočakal lepo starost 80 let, ničesar drugega kakor le njegova rojstna hiša na Koprivniku pod sedanjo številko 10 (prej 31). Hiša pa je bila prodana pred 60 leti lastniku, ki še zdaj živi v njej, ne ve pa o Luki nobenega sporočila. Pač pa se spominja njegov pravnuk Lovro Korošec, ki mu je zdaj 78 let in živi v Bohinjski Bistrici, svojega starega strica (Lukovega sina) Andreja, da je spomladi odgnal živino v planino Vrtačo pod Velim poljem in se vrnil domov šele na jesen. Ko je bil Lovro še majhen, so našli v pradedovi hiši skrinjo, polno popisane papirja, pa so vse raztrgali in požgali.

Severna stena Rigljice pozimi

LJUBO JUVAN

Kmalu bo noč. Mrzel veter je zapihal po steni. Midva z Markom pa sva še sredi smeri. Še raztežaj. Težak previs preplezan s klini. V žlebu nad njim si uredim stojišče. Noč je tu. Ne vem, kako mi je sledil Marko.

Bivak. V žlebu odgrebeva sneg. Za enega bo kar dobro. Lepo bo sedel na nahrbtniku, drugi pa bo moral loviti ravnotežje z nogami, oprtimi v strmino pod njim. Potem nama misel preide na jed. Tisto bore malo, kar imava, pospraviva hitro. Medtem se ohladiva od težkega plezanja in se zaveva, da naju čaka noč. Dolga, mrzla zimska noč. Zvezde se svetijo na nebu in v dolini so prižgali luči. Ljudje sedajo k večerji in počitku. Midva pa se treseva, zobje nama šklepečejo, prsti trdijo. Le enkrat govoriva o spalni vreči in kuhalniku. Nato nama v hudem mrazu besede utihnejo. Ne govoriva več.

Severna stena
Rigljice

Vrhove Karavank je posrebrila mesečina. Premišljuje o smislu zimske alpinistike. Zakaj sva danes tu, sredi zaledenene stene Rigljice? Govoriti o lepoti zimskega plezanja je laž. Doma v dolini, ob topli peči se spominjamo samo lepega in kujemo načrte. Načrti so lepši. Ko pa se v steni borimo za vsak meter, za življenje, nam je žal dejanj. Na vrhu pa smo srečni kot otroci in zidamo nove gradove v oblake. Pozabimo na mraz, težave, ostane uspeh.

Zakaj zdajle ne spiva v samotni bajti? Jutri bi odšla na pot. S cepinom in derezami bi se vzpenjala po osončenem grebenu na zasneženi vrh. V ozadju bi nemo ležale rajde gora. Skupaj bi se veselila toplote in lepote dneva. Ali pa bi drsela s smučmi preko prostranih snežnih planjav, med mogočnimi gorskimi velikani in slikovitimi zasneženimi smrekami. Tam na razglednem robu bi se ustavila in prižgala kuhalnik. Topli čaj bi se pripravljajal za naju. Oba pa bi zrla v daljave, v prihodnost. To je prava pot v zimski alpinistiki.

Zakaj torej hodimo pozimi v težke stene? Žene nas mladost, zagnanost.

Čas se je premaknil in luna je obsijala nova pobočja. Včasih prilete z vrha drobci ledu in snega. Nato zopet tišina, mraz. Čez dolgo, dolgo naju osvesti ropot vlaka v dolini. Še dve uri in dan bo. Čas mineva hitreje. Nebo je pričelo rahlo bledeti, zvezde postajajo redkejšje in izginjajo. Nato se obzorje pordeči. Vzhod sonca pa me dobi že v previsu. Prav težko je in roka se lepi ob cepin. Toda morava dalje. Grabim za oprimki in rijem po mehkiem, varljivem snegu.

Na vrhu me pozdravi toplo sonce. Trud ni bil zaman.

Zopet sediva v koči. Ogenj plapola na ognjišču, kuha se topli čaj. Tovariši nama pomagajo pri slačenju. Napetost je popustila. V otrple ude se vrača življenje. Mraz je ostal na robah, želja po novi borbi se je vrnila z nama. Ni naju izpustila iz svojega objema. Odšla sva na novo pot.

Severna stena Rigljice je bila pozimi prvič preplezana leta 1948. Krušič, Šilar in Koblar so preplezali spodnji del centralne smeri. Nad Gredino so izvedli varianto na severni greben. 20. in 21. januarja 1957 sva z Markom Butinarjem preplezala mariborsko smer v severni steni, ki sta jo prvič preplezala mariborska plezalca Cizelj in Vodeb poleti 1940. leta.

Prav počasi sva stopala po cesti navkreber, saj se nama ni nič mudilo. Sonce je sijalo, nebo je bilo modro, tam okrog Doma pod Prisojnikom pa je bila še senca. Lep cilj sva imela pred seboj: Mojstrovko. Res, naj bo že kakor koli, toda ta vrh je vsako leto moja priljubljena tura. Nikak orjak ni, tudi ni ne vem kako visoka, a v mojem življenju je kakor nekak mejnik, vsi moji gorski izleti in ture so povezani z njo, prav Mojstrovka mi je odprla pot v kraljestvo gora. Zato si nisem mogel kaj, da ne bi danes, ob obletnici, ponovno stopil na njen vrh kakor prav na ta dan pred dvajsetimi leti. Nečesa pa mi je bilo žal: tistih dveh, ki sem z njima takrat hodil, ni bilo z menoj.

Nad Domom pod Prisojnikom sva s spremljevalcem zavila po bližnjici kakor vedno. Kdo ve kolikokrat sem že hodil po tej poti! Potem spet cesta — nad gozdarsko kočo — in tam sem se ves predal spominom. Čemu drugemu, ko je bil ves današnji izlet odmerjen samo njim?

Tako sem šel v svojih mislih daleč nazaj, zakaj dokaj zgodaj so gore stopile v moje življenje. Ni mi še bilo devet let, ko sem bil prvič na Stolu, dve ali tri leta pozneje na Kepi — to je bil moj prvi veliki doživljaj. Ko smo se vračali, smo namreč zašli s prave poti globoko v dolino Belice, zamudili zadnji večerni vlak in potem peš prehodili vso dolgo pot do doma... Potem Begunjščica pa Mrzli studenec, a med Julijce le nisem še zašel. Nič nisem vedel o strmih, prepadnih stenah, o nevarnih grebenih — komaj da sem poznal kline in vrvi s poti na Kepo. Nekoč, pozimi ali spomladi po tistem je bilo, sem zašel v eno ljubljanskih knjigarn. Tam so me poznali in na vsem lepem sem imel v rokah čudovito knjigo (lepe knjige so bile tudi že takrat moja velika strast). Bila je prva izdaja Kugyjeve knjige »Die Julischen Alpen im Bilde«. Brskal sem po njej in obračal strani, sredi knjige pa je pritegnila mojo pozornost fotografija gore, ki mi že dvajset let toliko pomeni. Drzna severna stena, nad njo majhno, s snegom pokrito melišče, pa vrh z jutranjim soncem obsijan: kako sem se nenadoma zaželel povzpeti preko stene na tisti sončni vrh! Tako sem se zatopil v fotografijo, da so me morali poklicati, ko so zapirali knjigarno. Odtlej sem si srčno želel samo na Mojstrovko. Ta želja mi je bila vse.

Ko sem tako premišljeval, sva se že vzpenjala po bližnjici za Mihovim domom ter prišla skozi gozd spet na cesto. Sonce je zdaj tudi tu obsijalo gorsko naravo in murni so se oglašali okrog naju. Že se je pokazala pred nama sama Mojstrovka, smejala se nama je nasproti iz zlatega sončnega soja, ki jo je oblival. Jaz pa sem dalje predel svoje misli in spomine...

Še tisto poletje se mi je uresničila želja. Kako težko sem pričakoval velikega dne, kako nestrpen sem bil na večer pred njim! Še danes vem, da vso noč nisem prav nič spal, tako zelo sem želel biti tam visoko gori. Toda ni bilo vse tako, kakor sem si predstavljal. Sanje so bile dokaj drugačne od žive resnice. Nikoli ne bom pozabil, s kakšnimi občutki sem se oprijel prvih klinov, kako me je bilo kar strah, ko smo oprezno stopali preko onega izpostavljenega mesta in kako sem se bal iste poti nazaj. Drugače nismo mogli napraviti, ko pa je takrat tekla po vrhu meja. In vendar so sanje postale resnica: ko se je na prodišču pod samim vrhom skozi maloštevilne poletne oblake pokazalo radovedno sonce, ko je malo za tem zazijal pred nami strahotni prepad in smo na njegovem dnu uzrli Tamar in zeleno Planico, onkraj Ponc pa Mangrt, še obdan z bleščečim snežnim ogrinjalom, in Jalovec, je bil

Foto M. Mikelj

strah pozabljen. In glej čudo, ko smo se vračali, pot ni bila več težka, želel sem le, da bi mogel prav kmalu spet tja gori, kjer je bilo tako lepo. Vsa tista pot se mi je neizbrisno vtisnila v spomin.

Nasmehnil sem se, ko sem se spomnil konca tiste poti. Sedel sem ob poti, onstran mostička, kjer teče stari znanec, bistri potok, s svojo mrzlo vodo. Spremljevalec me je že čakal. Posedela sva in se odpočila, med tem pa so mi misli tekle dalje.

Naslednje leto je prišel na vrsto Triglav, potem Rjavina in Vrbanova špica pa Škrlatica in Špik — pa spet Triglav. Takrat, tik pred vojno je bilo, na enem zadnjih izletov na Triglav, smo srečali na Kredarici nekega prirodoslovca. Ni se nam sicer predstavil in pozneje ga nisem več srečal v gorah. Zapomnil pa sem si ga dobro. S koliko ljubeznijo je govoril o gorah, o gorski naravi, o živalstvu in rastlinstvu! Še se spominjam tistega dne. Sedeli smo v Aljaževem kotu, zunaj pa je sijalo sonce. Čisto tiho in mirno je bilo, planinci so večinoma že odšli na vrh Triglava ali pa kam drugam in tako smo bili sami. Kako sem poslušal tistega človeka in njegovo bogato poznanje gorske narave! Najbolj pa me je pritegnilo njegovo pripovedovanje o planinskem rastlinstvu, o lepoti redkih zaščiteneh cvetlic, ki da jih je tako težko najti. Ali je čudno, če so mi gore odslej pomenile še mnogo več? Za rastlinstvo sem se zanimal

že izza prvega razreda gimnazije in tako se je prav v ljubezni do gora združilo vse moje posebno veselje do prirode.

Tu sem vstal, moral sem nadaljevati pot in pohiteti za spremljevalcem. Spomini pa, ki sem jih obujal po poti navkreber, niso bili nič več veseli.

Kmalu po tistem je prišla vojna, z njo okupator in planine so nam odrezali pred nosom. Toda ljubezen do njih je bila zato kvečjemu le še večja. Pogosto sem hodil na Šišenski hrib in Rožnik. Tam so se na nekem mestu, kjer se veje dreves za hip razmaknejo, v jasnih dneh po dežju tako lepo videle Julijske Alpe, od Kukove špice do Triglava. Tudi če sem se napotil tja proti Savi, sem lahko videl Triglav, kako se je mogočno dvigal v sanjavi daljavi. Ali smo iskali utehe kakor Župančič, ko pravi: »V teh težkih dneh ves sem v črno žalost zakopan. Pa ozrem se v gorenjsko stran in glej, gore so visoke kakor prej...«? Da, ko sem zagledal Triglav, sem vselej vedel, da bo nekoč drugače in da ni daleč tisti čas!

Potem so prišli črni dnevi, zaprli so mene in brata in naju poslali v internacijo v Italijo. Nič kaj rad se ne spominjam tistih hudih dni, tednov in mesecev. Vse skupaj je bilo tako žalostno, daleč proč od domovine, za visokim obzidjem in bodečo žico. Taborišče je bilo vojašnica, ki je pred njo tekla cesta, onstran ceste pa je bila predmestna cerkev. Edino, kar smo slišali od zunaj, so bili avtomobili in tramvajski vozovi ter zvonovi, ki so se vsak dan nekajkrat oglašali s svojim zvonkim glasom. Prvič smo jih slišali, ko smo prišli. Stali smo sredi taborišča, ko so se oglasili, in italijanski vojaki so nas oropali vsega, kar smo prinesli s seboj. Celo knjige so nam pobrali! Tako je bilo tudi pozneje. Zvonovi so zvonili, sonce je sijalo dan za dnem od jutra do večera, v taborišču pa je vladala lakota. Žalostni in poparjeni smo hodili sem in tja, delati nam niso pustili nič. Najljubše opravilo nam je bilo stati od daleč pred velikimi glavnimi vrati. Včasih so se odprla in tedaj smo zagledali cesto in cerkev, za njo pa zelene travnike, hribe in gore.

Nato pa je prišlo deževje, dolgotrajno, kakor je menda tam doli vsako jesen. Dolge tedne je deževalo, da nam je bilo še huje, ko smo morali posedati in polegati brez dela v dolgih, nizkih stavbah. Pa se je nekega jutra, v začetku novembra je bilo, na lepem zjasnilo. Kolikšno veselje, da smo spet mogli ven! Hipoma smo bili vsi zunaj na travniku sredi taborišča. Kakor da bi nekaj slutil, sem se ustavil sredi travnika in čakal, kdaj se odpro vrata. In res so se — toda tisto, kar sem zagledal, me je zgrabilo z neznano silo. Vrata so se odprla, oko se je razveselilo zelenja za cesto, za njim pa so v sijajni, vem, da se mi je tako tedaj zdelo, v skoraj neskončni daljavi stali čisto beli, s svežim snegom pokriti, orjaški grebeni, kupole in vitki stolpi, drug ob drugem, dolga dolga vrsta. Gore, gore! Solze so mi stopile v oči od veselja, za trenutek sem pozabil na vse gorje, nenadoma sem bil spet na sončnih planinskih tratih, med temnozelenimi, sanjajočimi gozdovi, že sem plezal po drznih skalnih stezah, se sončil na vrhu Kepe in Rjavine, toda le za trenutek. Kajti potem se je zgodilo nekaj strašnega: vrata so se počasi, neusmiljeno zaprla! Vse, vse je izginilo — ozrl sem se, bil sem interniran, v taborišču. V meni se je vse zrušilo, kakor da je bilo konec vsega. —

Ali ni čudno, da je ostal ta spomin tako globoko v moji notranjosti, čeprav sovražim vsako misel na internacijo. Vendar pa mi je, če pomislim, kako sem po tistem dogodku hodil vsako jutro tja pred vrata, da sem pozimi včasih, kadar je bilo nebo jasno, za trenutek spet lahko videl gore, vse tako zelo razumljivo...

Pravkar sva prisopihala do Vratc in na daljnem obzorju so se pokazale snežene glave Visokih Tur. Še je bilo jasno, še je sijalo sonce in tudi moje misli so sredi spominov postale spet vesele.

Po tistih hudih dneh je prišla dolgo zaželeno svoboda, kakor pride pomlad po dolgi zimi. Saj jo vsi občutimo in vendar je še ni. Še vedno dežuje in veter je hladen, čeprav so dnevi vse daljši. Pa se nenadoma nebo razjasni in zapihajo nežne pomladne sape, sonce se toplo posmeje bujnim rebrem in livadam in kako prijeten vonj ima takrat zrak! Tako je prišla tudi svoboda in z njo se je prerodilo hrepenenje po višavah.

Le katera od tistih prvih tur po vojski je bila najlepša? Prisojnik in Razor sta se tedaj prva uvrstila v pisano množico mojih gorskih doživetij. Bambergov pot na Triglav, prvi izlet v Trento globoko v jeseni, ko so zlateli macesni na Vršiču in je bila Trenta tako sama, ali pa je bila morda lepša tista tura z vrha Male Mojstrovke preko Velike na Travnik in še dalje na sama Šita?

Kako tiho je bilo tisti dan! Na obzorju so v opoldanski pripeki sanjale Visoke Ture in hrepenele po nebesni modrini, pod nama se je od časa do časa zbudil zvonec, ovce so se pasle nekje blizu in sem ter tja naju je kakor iz neskončne daljave dosegel glas srebrne Soče. Od časa do časa se je nežen vetrič spomnil najinega grebena, tu in tam sva srečala gorsko cvetko, na njej čebelo — sicer pa je okrog naju vladal slovesen mir. Nad nama se je bočila azurna modrina neba, neskončno globoko morje vsemirja, ki ga ni zmotil ne oblaček ne meglica. Kamor si pogledal, gore in doline... Vsi vrhovi in grebeni so bili tako zelo blizu, pogledi pa so drseli preko njih, kdo ve kam. Kdo bi v takem dnevu obzorjem iskal meje? Sonce naju je žgalo, pa se nisva menila za to. Bilo je tako čudovito prijetno hoditi po skoraj kakor miza ravnem grebenu, uživati razgled v neizmerne daljave — ne, prav nič se nama ni mudilo. Pa sem se na vrhu Travnika spomnil tiste drobne Goethejeve pesmice: »Ich ging im Walde, so für mich hin. Und nichts zu suchen, das war mein Sinn...« Ali nisva tudi midva tako hodila? Nazadnje sva celo na najin visoki cilj, Jalovec, pozabila, ne da bi nama bilo žal. Saj je bilo tako lepo, da bi bila najraje vriskala.

Ko sem tako premišljeval, me je nenadoma obšla čudna misel in še bolj čudna primerjava. Gledališče, umetnost, opera in drama — Rusalka, Trubadur, Carmen in kdo ve kaj še: vse se mi je zazdelo na lepem strašno majhno in nebogljeno. Premiera v Dramskem gledališču, človeška stvaritev — ali se je mogla meriti z bogastvom in prostranstvo, z veličino prirode? Res, kakor visoko cenim umetnost, svojega doživetja na orjaškem odru prirode, na katerem sva tedaj sodelovala tudi midva kot igralca v najlepšem prizoru, takrat prav gotovo ne bi zamenjal z nobeno premiero...

Tako sem predel svoje misli, ko je nebo nenadoma potemnelo. Črni oblaki, podobni nekakšnim podolgovatim plastem, so se s silno hitrostjo pripodili od jugozapada. Da naju le ne bi nevihta ujela prav na vrhu, ki sva mu zdaj že tako blizu! Toda prav tako hitro, kakor so prišli, so tudi izginili. Mene pa so vendarle spomnili tistih najlepših doživetij v gorah takoj po vojni.

Tudi takrat sva bila z bratom na poti na Mojstrovko. Toda, ko sva stopila v Kranjski gori iz vlaka, je bilo močno oblačno. Videti ni bilo ne Razora ne Prisojnika. Že sva se bala, kaj bo z vremenom, saj se je na videz bolj in bolj temnilo, čim bliže sva bila Mihovemu domu. Komaj pa sva bila nekoliko nad njim, so se oblaki nenadoma raztrgali, da se je pokazala vas Mojstrovka, od sončnih žarkov oblita, vsa zlata. Prisojnika nisva videla in tudi Robičja ne, vse je še bilo v megli in tako sva gledala Mojstrovko kakor skozi okno, kakor

stražarja ob vhodu v gorsko kraljestvo. Ali so naju gore po dolgem času tako hotele spet sprejeti v svojo sredo?

Dva meseca pozneje sem prvič v življenju plezal. Od Kukove špice čez Škrnatarico na Dovški križ proti bivaku II. Te ture se vedno spominjam s posebnim veseljem. Dolga tura je bila, celih štirinajst ur smo bili na poti in skoraj nismo počivali. Ob bivaku II smo še bili, ko se je pričelo nočiti in treba je bilo pohiteti. Toda lepote, ki smo jo takrat doživljali, ne znam, vsaj jaz ne, opisati z besedo, le občutim jo tako pogosto in s toliko hvaležnostjo! Sonce je že zašlo, ko smo prišli do bivaka, a onstran Vrat je Triglav še žarel v bakrenordeči zarji. Samo vrh! Sedli smo za četrte ure, več nismo utegnili, če smo še hoteli ujeti zadnji vlak v Mojstrani. Govorili nismo, preveč je bila zgovorna lepota onkraj že v temo pogreznjene doline pod nami — in tako smo ji samo prisluhnili. Koliko barv se je zvrstilo na vrhu Triglava? Tega ne vem, prelivale so se druga v drugo, kakor se prelivajo glasovi in melodije v pesmi. Zamrla je vijoličasta barva in se prelila v prečudno lepo srebrno in mir okrog nas je bil še mogočnejši. Poslednji odsev sonca je pripovedoval o lepoti gora, kakršne dotlej še nisem slutil... Tedaj smo vstali in pohiteli, kar se je dalo po meleh pod bivakom. Že smo prišli v gozd, ko se je nekje na vzhodu dvignil mesec. Stmel sem in moja spremljevalca prav tako — kdo bi mogel le od daleč opisati lepoto mesečne noči visoko v gorah? Obrisov Stenarja in Triglava skoraj ni bilo videti, zdelo se mi je, da se z nebom in luninim svitom zlivata v eno samo krasoto. Toda pod vsem tem so molčali ko oglje črni gozdovi in nekje je nevidna šumela Triglavska Bistrica ter jim pela uspavanko. Nič se ni zganilo, samo naši koraki so motili neskončni mir gora. Nazadnje smo se še sami potopili vanj, molče smo hiteli po poti, nad nami pa je bedela nepopisna lepota. Ali je bila to tista pesem gora, s katero so me po mnogih letih tako zapeljivo vabile v svojo kraljestvo?

Vstal sem, zakaj s spremljevalcem sva že bila na vrhu, in stopil na rob. Globoko pod nama je v opoldanskem miru počivala Planica, nama nasproti se je bleščal Mangrtov snežni oklep. Stopil sem še malo dalje, po poti — da, tamle je Jalovec, kako se mi smeji! Kolikokrat sem zaman poskušal doseči njegov vrh, potem pa mi je odprl svoje kraljestvo, v enem samem letu sem bil štirikrat na njem. Najprej konec junija, ko je pomlad vriskala pod bleščečo modrino neba in nas je vsepovsod spremljal vonj volčina, potem sredi julija, sredi poletne vročine, tedaj, ko so že cvetele prve murke, pa konec avgusta, v tistem večeru, ko bi naju s spremljevalcem skoraj ubile planinske koze, ki so na naju sprožile pravi kameni plaz. In navsezadnje pozno v jeseni, konec oktobra. Takrat sem, poslednjič tisto leto, šel iskat lepote v kraljestvo Jalovca. In ni mi bilo žal! Kajti, kar mi je tisti dan povedal Jalovec, hranim v posebno lepem spominu... Fotografirali smo se takrat prav na vrhu, tiste fotografije pa še danes, po šestih letih, nimam. Pa mi je ni treba, spomin, ki mi je ostal na tisti nepozabni dan, je mnogo lepši...

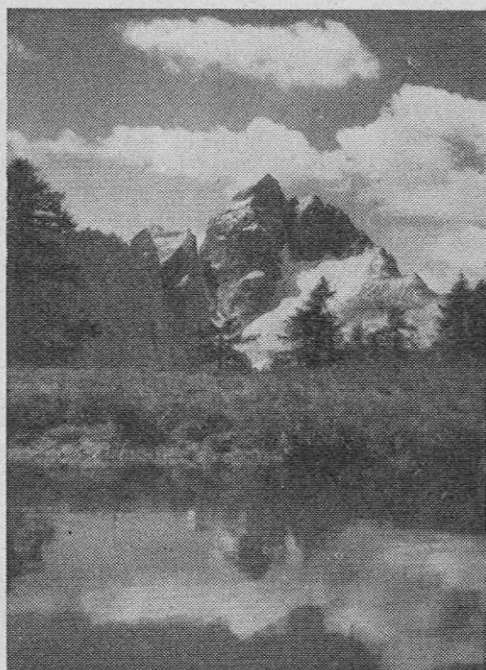
Ozrl sem se. Daleč na vzhodu so kipele v nebo Kamniške Alpe. Tudi te so mi znanke. Grintovec, Skuta, zlasti Skuta. Tam sem pred leti preživel čudovito popoldne v družbi najboljših prijateljev...

In tamle nekje mora biti Triglav s svojo severno steno. Vse življenje si bom zapomnil tisti dve turi preko nje, prav tako kakor prelepo turo po severozahodnem grebenu Kukove špice. Kje neki se ta skriva? Aha, tamle za Martuljško Ponco sameva in se greje v soncu. Škrlatica, Prisojnik, navihanec, nikoli mu ne pozabim tiste ture v mesecu maju, ko nas je odgnal z nevihto in sodro!

Mojstrovka s poti na Sleme

Jalovec s Slemena

Foto M. Mikelj

Nenadoma je zapihalo, ne, kar zažvižgalo je. Ozrl sem se: spet so se nama od juga približale črne megle. Morala sva vstati in pohiteti — mojih spominov je bilo konec. S težavo sém stoje hitel za tovarišem, tako je brilo. Pa k sreči ni bilo nič hudega, spet je posijalo sonce. Okrog naju pa je bilo toliko lepote. Na skali je čepela družinica triglavskih rož, nekoliko dalje, v majhni kotanjici snežni svišč. Pod menoj se je v vetru pozibaval cvet alpskega maka, ob njem je vsa drobna čepela planinska madronščica in še to in ono. Globoko spodaj je zelenela Trenta, po njej se je vil srebrn trak, Soča. Onstran Vršiča je v soncu gorel mogočni orjak Prisojnik.

Hitro sva napredovala. Zavila sva skozi preduh po strmem grušču. Četrť ure še in že sva bila na sedlu. Ustavila sva se v Erjavčevi koči, saj sva imela dovolj časa.

Precejšnja družba planincev je bila zbrana ob mizah, ko sva vstopila. Všeč so mi naše koče, še posebno zaradi prijetne družbe, ki jo najdeš prav povsod. Kaj je lepšega kakor prijazna, topla jedilnica in ljuba domača pesem po dolgi, naporni turi? In kaj je prijetnejšega kakor počitek v naši planinski koči, kjer je vse tako lepo kakor doma?

Tako sva tudi midva poslušala, jedla in počivala. Pa prišel je najin čas in oditi sva morala. Prijel sem za kljuko in odprl vrata. Tedaj se je iz radia oglasila narodna pesem ... Zadržal sem korak, vrata so bila še odprta in razločno sem slišal: »Tam na vrtni gredi raste rožmarin ...« Ah, vrtno grede — police in steze naših gora. Ali niso naše gore en sam čudovit vrt? Nehote se mi je v mislih rodila ta primera. Rožmarin — stopil sem na prag, pred kočjo je šumelo v visokih smrekah, še je bleščalo sonce nad Mojstrovko in grelo

mogočne stene Prisojnika. Rožmarin, lepota gora, ki cvete pozimi in poleti, vsak dan in vsako noč po grebenih in vrhovih gora in med njimi.

Pesem pa je zvenela dalje. »Pridi ob slovesu, dam ti ga v spomin...« Zaprl sem vrata in stopil po poti za spremljevalcem. Nisem hotel več poslušati. Jaz da bi bil prišel po slovo? Jaz naj bi se poslovil od gora, od njihovega kraljestva? Pozabil naj bi na silne nevihte, modro nebo in sonce, jesensko tišino, ki ji ni enake, na pesem pomladi, na neprekosljivo lepoto zime, — na vse, kar sem doživel med njimi, ki stoje tu okrog mogočne in silne, leto za letom, že stoletja in zna ubogo človeško bitje komaj skromno opisati bogastvo njihove lepote? Da bi se poslovil od tega, kar predstavlja najlepši del mojega življenja?

Moja tura ob dvajsetletnici prvega vzpona na Mojstrovko je bila končana. Gore so se poslavljalje, za nama so ostajale zlate barve in molčeči gozdovi. Še enkrat sem se ozrl nazaj: za Vršičem so se spet dvigali grozeči oblaki, vedel sem, da gre to pot zares, da bova mokra, če ne bova pohitela. Vrhovi gora so se izgubljali v oblakih, a na slovo nisem mislil. V moji notranjosti je žarel rožmarin... Dvajset let, dvajset dolgih let, koliko rožmarina ste mi že dale v slovo, gore?

»Štampiljka«

VILKO MAZI

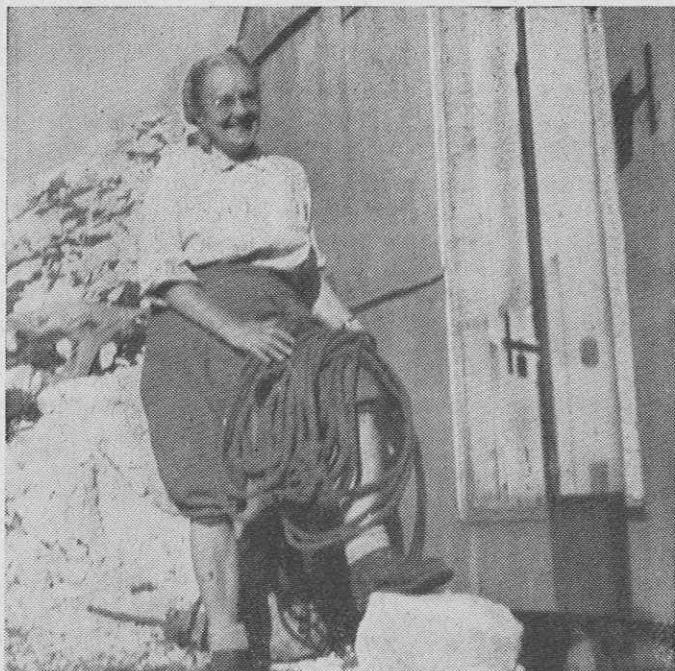
Hudomušni Janko Mlakar je naštel devet sort planincev in jih strokovnjaško označil poleg slovenskega še z latinskim izrazom. Očividno pa je pozabil na deseto, ki jo je poznal prej kakor vse druge. Kajti v svojem spisu »60 let slovenskega planinstva« (PV 1953) je povedal tudi to, da sta leta 1899 dobila Triglavska koča in Aljažev stolp žig, »kar so z veseljem pozdravili planinci obojega spola, ki nabirajo 'štemplje' po planinskih zavetiščih«. Potemtakem je že v preteklem stoletju uspeval rod »homo alpinus sigillans« ali po naše »planinski žigar«, čeprav je bila njegova bera takrat še kar mršava.

Za moje uho zveni žigar kar lepo in bi zaslužilo, da se udomači. Poleg tega je tudi smiselno, kajti žigar in žigarica nabirata samo žige, to je odtise štampiljk (kar je popolnoma v redu), ne pa tudi štampiljk samih (kar je nesposobno in spada celo pod paragraf).

Da se dobe tudi taki tiči, ki se pokašljajo na vse dobre običaje in še na sam paragraf, nam je že davno znano. Tudi v planinah jih ne manjka in odnašajo od tam marsikaj, česar bi ne smeli, najrajši pa štampiljke. Ti spadajo po Mlakarjevi razpredelnici v zvrst planinskega grabeža (h. alpinus rapax), kamor pa žigarja in njegove boljše polovice nikakor ne smemo štluti. To sta ponavadi poštenjaka od nog do glave.

In jaz poznam žigarico, ki je že dostikrat na svoje stroške oskrbela novo štampiljko tam, kjer je izginila s kakim planinskim grabežem. Nikdar nihče ji za to hvale vredno požrtvovalnost še ni izrekel vsaj prijaznega »bohlončkej«, kar bi se vsekakor spodobilo. Pač pa se je je vsesplošno prijel vzdevek »Štampiljka« in jo pod pravim imenom le malokdo pozna. Tudi jaz sem jo šele pred par leti spoznal, dasiravno sva se srečala in govorila že davno poprej.

Neko jesensko nedeljo, ko sem še »birtaril« ali uradno povedano: vodil pošle gospodarja v planinski postojanki na Šmarni gori, me pokliče k telefonu tenak ženski glas: »Je štampiljka pri vas?« — »Imamo kar tri, če želite: staro,

novo, pa še partizansko,« sem odgovoril. Ona pa v hihitanje, ki se ni poleglo morda pol minute. Prijetna muzika, ki sem jo z užitkom poslušal. Nazadnje pa le pride do besede: »Ne bodite no tako hecni, saj vendar poznate Štampiljko?« Pri moji veri, da nisem vedel, kaj hoče. Ker se le nisem oglasil, je sama pristavila: »I, Minko Malijevo vendar!« Zdaj je še mene zagnalo v smeh, kajti dotlej še nisem slišal tega vzdevka. Kako neki, ko pa me le redkokdaj zanese v kako družbo, v goro pa tudi že od nekdanj najrajši zahajam sam.

Z Minko Malijevo sva se prvič srečala na vrhu Triglava. Tega bo zdaj kmalu deset let. Bilo 'je v prav tistem jutru zadnji dan avgusta, ko sem se bil pripravil, da začnem z risanjem panorame. Komaj da sem parkrat pokukal skozi vizirno mrežico na stojalu in začrtal nekaj kontur, začujem nekje za sabo: »Saj je pa tudi zares dan kakor naročen!« Naglo sem se ozrl in že sta stali tik mene dve starejši planinki. Ena od njiju, s prijazno nasmejanim okroglim obrazom in zlato obrobljenimi naočniki, se je radovedno sklonila nad moj risalnik in dejala: »To bo pa gotovo nekaj lepega.« V tistem trenutku mi je tudi že pomolila zlato obrezano knjižico, da naj jo pogledam. Bolj iz vljudnosti, kakor iz zanimanja sem segel po njej in hitro prelistal, kajti škoda mi je bilo vsake izgubljene minute pri mojem delu. Knjižica je bila polna najrazličnejših žigov, lepo razporejenih drug pod drugim, zraven pa drobne pripombe v kaligrafični pisavi. Bral nisem seveda nič. »Kar čedna zbirka,« sem bleknil z narejeno prijaznostjo in spet prijel za risalnik. Opazila je, da me zadržuje, in sva se poslovila brez vseh ceremonij, ona meni, jaz njej nepoznani nekdo...

Šest let kasneje je neko spomladansko nedeljo stopil v kuhinjo šmarnogorske postojanke priletel gost in želel dobiti en izvod »Razgleda s Triglava«, ki ga je bil opazil v izložbeni omarici v veži. Ker je bil to prvi kupec, sem

mu ponudil še avtogram. Ni poteklo par minut, odkar se je vrnil v gostinsko sobo, že sem imel pred sabo drugega kupca. Tako znan obraz, kje neki sem ga že videl? — Zlato obrobljeni naočniki in — zlato obrezana knjižica v roki, kar nič ni bilo treba več ugibati. Šele zdaj sva se tudi po imenu spoznala. Neznansko vesela je bila, da je tako rekoč botrovala moji panorami, kakor je sama dejala. Jaz pa sem poredno pripomnil, da je bila le za babico... Zasmejala sva se oba ob tem davnem spominu.

Ko sem se podpisal tudi na njen izvod, je želela, da ji še v knjižico zapišem nekaj besed. »Ta je že tretja!« se je pobahala in zavzetno našobila ustni. Prav zares sem se začudil, ko sem videl, da bo tudi ta že kmalu polna. Medtem je potegnila iz torbice še oni dve, oviti v pergamentni papir ter ju nežno položila predme.

»To bi pa rad enkrat v vsem miru pregledal,« sem dejal. Popraskala se je po čelu, kakor v hudi zadregi, ko sem jo prosil, da bi mi vse skupaj dala za kak dan na dom. Naposled je vendar privolila, da vzamem obe napolnjeni knjižici, toda res samo za en dan, ker se še nikdar ni ločila od njiju in bi ju za vse na svetu ne mogla pogrešati. Dogovorila sva se, da ji ju v torek dopoldne zanesljivo prinesem v pisarno PD Ljubljana-matica. In še sem moral obljubiti, da bom pazil nanju kakor na zenico v svojem očesu.

Že na vse zgodaj me je tisti torek prišla čakati v pisarno. Sirota menda niti spati ni mogla od skrbi. Pa ti gre ta kujon Ivo (saj ga poznate, da je vseh muh poln) in ji »sožalno« natvezi, da so me neki rokomavhi napadli na povratku s Šmarne gore ter mi izpraznili vse žepe. Tako sporočilo da so dobili včeraj po telefonu, in da je pravkar namenjen na milico poizvedovat, ali so jih že polovili. —

Uboga Minka je kar odrevenela od strahu. Takšno sem jo našel, ko sem od nekoliko zakasnelega vlaka pohitel v pisarno. Še potlej, ko je že stiskala k sebi pogrešani zaklad, ni vedela, ali je resnica ali se ji samo sanja. »Nikoli več... nikomur več!« je drgetala, ko sem začuden spraševal, kaj ji je? Počakati sem moral, da je službujoči uradnik S. odpravil neko stranko in sem potem šele od njega izvedel to »grozno« storijo. Pa tudi z njegovega obraza ni bilo nobenega znamenja, da se je ta potegavščina skuhala v pisarni. »Kakor običajno vsak ponedeljek smo vas tudi včeraj pričakovali,« je pripomnil. »Ker vas pa le od nikoder ni bilo...«

Ta trenutek se je prikazal Ivo in obstal v vratih kakor ukopan.

»Čedno čorbo si mi ščvažil!« se je obrnil proti meni, ko je videl, da mu Minka zmagoslavno žuga z očetima knjižicama.

»Tak tako? — Zdaj naj bom pa jaz tisti grešni kozel... ta je pa lepa!« Nisem vedel, ali bi se jezil ali smejal.

»Pustimo to!« je mirila Minka. »Samo da sem spet pri svojem... samo da sta spet pri meni!« In je pritiskala ubožici zdaj na srce zdaj na ustni, kakor nobena mati ne more bolj svojega otroka. »Ne, ne... nikoli več izpred mojih oči, dokler bom živa,« je dejala, ko jo je Ivo pregovarjal, da bi ju vsaj njemu še zaupala, »vam pa še celo ne!« Izplačala ga je namesto mene...

Marsikdo bo zdaj še posebno radoveden, kaj sem našel v tistih dveh knjižicah? In ali sta res vredni tako ljubosumnega čuvanja?

Začela je Minka odzgoraj navzdol, s Triglavom, pred 27 leti. Sama jih je štela takrat 37. Dr. Kugy, ki ga je 9 let kasneje obiskala v Ovčji vasi, ji je že lahko mirne vesti dal nasvet, »naj se ne poročim (tako si je zabeležila), ker mož bi me samo oviral pri hribolazenju«. Sicer pa mu je že njen móto,

ki ga je napisala na čelo knjižice »Naj štampljke govore, kako me vleče na gore«, jasno izpričal, kam se je obrnila njena ljubezen.

V prvi knjižici je marsikak žig, ki z gorami ni v nobenem sorodstvu (šole, pošte, žel. postaje, kraj, lj. odbori, dolinska gostišča itd.). To bi utegnilo vzbuditi domnevo, da je Minki več do štampljk kakor do gorâ. Take misli je bil nemara tudi dr. Arnošt Brilej, ki ga je z že skoraj polno knjižico dobila na Šiji planini (1. VIII. 1948) in ji je s svojo znano nagajivo žilico zapisal: »Mi se ne damo, vse poštempljamo!«

Druga knjižica ima že manj take primesi. Zaključena je z 8. avg. 1952 in izkazuje do tega dne vsega skupaj 573 večjih ali manjših izletov in tur ter 1429 žigov. V teh 12 letih (pravzaprav le osmih, ker med vojno ni mogla skoraj nikamor) je obiskala Minka po enkrat: Mangrt, Špik, Kukovo špico, Bavški Grintavec, Razor, Stenar, Rjavino, Vrbanovo Špico, Kanjavec, Tičarico, Debelo peč, Bogatin, Sovinjak, Viševnik, Tursko goro, Turski žleb, Križko goro, Tolsti vrh, Učko, Golake, Klek nad Ogulinom, Plešivec, Vogel in Pohorje. Po dva krat: Škrlatico, Jalovec, Cmir, Storžič, Kočno, Skuto, Brano, Črno prst, Ratitovec, Greben, Košuto, Konja, Kepo, Krn, Špiček, Begunjski vrh, Blegoš, Porezen, Čaven, Nanos, Dobrčo, Lisco in Kal. Po tri krat: Stol, Planjavo, Ojstrico, Kofce, Višarje, Koren, Vel. Zvoh, Ostrež v Zasavju in Sv. planino. Po štiri krat: Prisojnik, Mrzlico, Tri Kralje nad Rovtami, Vel. planino, Limbarsko goro in Peč nad Ratečami. Po pet krat: Krvavec, Grintovec, Lubnik, Rakitno in Kum. Bila je šestkrat na Kureščku, sedemkrat na Mojstrovki, Golici in Sv. gori pri Litiji, devetkrat na Begunjščici, desetkrat na Joštu, enajstkrat na Polževem, trinajstkrat na Zaplani, štirinajstkrat na Lovrencu pri Polhovem gradu, enaindvajsetkrat na Vršču, šestindvajsetkrat na Miklavžu v Zasavju in prav tolikokrat tudi na Triglavu (enkrat celo čez Sev. steno z vodnikom Brojanom). Razmeroma malo obiskov je napravila Katarini (28), zato pa tem več Šmarni gori (98!).

Že v tej suhi bilanci vidimo vse kaj drugega kakor brezdušen lov za »štemplji«. Pripombe poleg žigov, čeprav dostikrat hudo skope, bi nam povedale še kaj več. Povedale, da je v gorah dosti neskaljene sreče in radosti, plemenitega tovarištva in dragocenih darov prirode, pa tudi trda šola samopremagovanja (neprostovoljen bivak na grebenu Kočne, dirka z neurjem in še mnogokaj). Tako zakladnico spominov je pač vredno ljubosumno čuvati.

Minki Malijevi bi štel v dobro še to, da je pridobila mnogo mladine, ki jo zvesto posnema. Prav je tako. Nikdar nobenemu ne bo tega žal! — Skraja bo morda ta ali oni letal samo za žigi, podobno kakor filatelisti za znamkami, prej ali slej pa bo našel pravi smisel planinstva; uživanje gorske prirode, ki je tudi brez žigov vabljiva, če ne še vabljivejša ...

Prisluhni večecu

LEOPOLD STANEK

*Obstal sem
otrok ob ograji
domačega vrta
ki se pogovarja
z barvami neba
in hoče v svoje dlani
cvetja z modrine
in móli s prvo zvezdo
ki sije v mrak.*

*Kot otrok čakam,
če bo še katera ptica
preletela večerni svod,
potem se vrnem
med ljube podboje
nekih vrat,
ki me poznajo.*

Signal s Tominškove poti

Ž. P.

Z dogodkom se ne ponašam. Opisujem ga zato, da bi druge opozoril na previdnost in zlasti na nezdravo precenjevanje lastnih moči. Epizoda s srečnim koncem vsebuje toliko pavlihovstva, da bi mogla služiti dobremu piscu za nadaljnje opisovanje doživljajev Tartarina iz Tarascona ali zgodb o poldrugem Martinu.

O sebi in o svojih slabostih človek sicer nerad govori, predvsem, če misli še osvajati, ne da bi se zavedal, da bo končno le osvojen. Doživljaj opisujem, ker so se verjetno tudi drugi planinci kdaj podobno zaleteli in ne bi bilo slabo, če bi pravočasno mislili na subjektivno nevarnost.

Baje sem čudak ali pa se vsaj takega kažem, da bi bil zanimiv. Ne vem! Drži le to, da sem po naših gorah veliko lazil sam in v družbi in da sem vedno imel čudovito srečo.

Tudi v juliju sem se samotarsko odpravil na Staničevo kočo, kjer so me čakali tovariši, ki pridno nadelujejo in popravljajo planinska pota. Že med hojo v Vrata se mi je uprlo srce in me je opozarjalo z nekaj doslej neznanimi napadi. V Aljaževem domu sem zato dalj časa počival in se krepil s hrano, kakršno zdravniki predpisujejo porodnicam. Proti Staničevi koči sem lezel po Tominškovi poti, po kateri sem zadnjikrat hodil pred desetimi leti. Slabo obetajoča obletnica ture, pri kateri sem zaradi živčne izčrpanosti obležal. Izraz »lezel« je pravilen, saj sem si mestoma pomagal z vsemi okončinami, hitrost gibanja pa bi bila primerna le dedu z devetimi križi. Počitki so postajali vse bolj pogosti in dolgi. Do nekdanjega Okna sem prispel že v trdi temi. Približno 25 metrov dolgo, 5 metrov široko in nad dva metra visoko snežišče ni kazalo sledov o prehodu. Krajna poč pa je bila mestoma globoka in za samotarja prav gotovo nerodna. Druge strani, ki je dobro varovana, v temi nisem razločil in sem hotel snežišče oblezti na spodnjem jeziku. Zaradi gladkih skal sem se odločil za prehod nad snežiščem. Skoraj na vrhu sem spodletel, da sem se komaj zadržal ob robu peči. Slabo znamenje! Odločil sem se za povratek, kajti ta dan sem le malo jedel in še naspan nisem bil. Na mesečino bi moral čakati vsaj pet ur. Če bi se v Vratih naspal in najedel, bi šlo bolje. Torej nazaj, pa zgodaj na pot!

Pri sestopu sem v temi zgrešil. Naravne police, ki so tedaj druga drugi podobne, vse pa markirani poti, so me zapeljale preveč v levo in sem ponovno zdrsnil. Razširil sem svojo drobno postavo, s tem povečal trenje in se ustavil na robu travne vesine, da so mi noge zabingljale kakor navček, ko mežnar spusti vrv. Splazil sem se nekaj metrov vstran, kjer so bile skale in porfirni pesek. Čim sem sedel, je v meni vse odpovedalo. Vse mišice v nogah so se zvijale v krčih in končno sem celo mislil, da slabo sedim ter da polzim v črnino pod seboj. Depresija! Ta prokleti občutek poznam z Jalovca.

Vem, da je v takem primeru treba misliti na vse drugo, samo ne na okolje, v katerem sem. Krepčal sem se s kockami sladkorja in s čokolado. Mrazilo me je. Nisem imel moči, da bi vstal in se oblekel. Začel sem klicati v dolino. Spomnil sem se navodil: eno minuto v presledkih, nato minuto premora in ponovni klici. Bilo me je sram in nisem uporabljal besede pomoč. Klical sem nekaj časa v basu, nato pa v falzetu. Odgovora ni bilo.

Ko sem gledal pred seboj Sovatno, Stenar, Križ, Škrlatico in Rokave, ki so se belili v mrzli svetlobi mesečine, sem se počasi umirjal. Oblekel sem se. Kleče, ker krči v mečih niso popustili. Pozneje sem zopet iskal pot, se plazil

nekaj metrov okrog sedišča in se ponovno vrnil. Upal sem, da se bom do nastopa mesečine povsem umiril in da bom nadaljeval pot do Staničeve kočice.

Zdajci vrisk iz doline. Morda gre kdo po Tominškovi in se mu bom pridružil. Odzval sem se mu. Tišina. Le kak gams se je pasel okrog mene, ker sem slišal padanje kamenčkov in — če nisem haluciniral — celo lahkotne skoke ter sopeče muljenje trave. Pozneje sem slišal nove vriske, katerim sem odgovoril. Spet sem ponavljajoče klical. Z melišča pod Tominškovo se je prižgala luč, ugasnila in še dvakrat zagorela. Slišali so me. Raztrgal sem »Pavliho«, katerega sem kupil za kratkočasje v vlaku in za oskrbnika kočice, kjer bi prenočil. Kose sem prižigal in s takimi baklami delal po tri loke. S plazovi novi svetlobni znaki, kar pomeni, da so me opazili. Kmalu zatem sem videl snop svetlobe avtomobila, ki je izpred Aljaževega doma zdrvel proti Mojstrani.

Lepa reč! Za ubogega reveža bodo organizirali celotno reševalno odpravo! Tovariši: Brojan, Stane, Gandi, Dolfe in kdo ve kateri še, se bodo trudili do paničarja, ki sedi na dobri polici, prezeba in gleda v dolino za senco, katere se le počasi umika mesečini. Občutek sramu se je stopnjeval obenem z občutkom slabosti. Ponovno sem prižgal papirnato bakljo, saj sem hotel preprečiti reševanje velikega obsega. Nič! Kar je, to je, sem si mislil in sem se v duhu opravičeval vsem požrtvovalnim gorskim reševalcem, češ da gre le za poskusni alarm, čeprav brez vednosti in žegna komisije za GRS. Zadnji utrinki tlečega »Pavlihe« so mi pokazali, da čepim prav pod skalo, s katere se je zasmehljivo režala sveže obnovljena planinska markacija. Hm, ob znamenju, za katerega delaš, boš umrl! Lepo kašo sem si skuhal.

Pa vendar nisem bil sposoben niti za nadaljevanje poti niti za povratek. Ponovno sem otipaval boleča rebra in sem si pri tem skoraj želel, da bi bilo katero počeno. Vsa so bila celo. Morda vsaj krvavim? Nič! Le od mraza drgetam in noge se mi zvijajo v krčih. Upam, da bodo reševalci opazili vsaj to.

Ure nisem imel. Sence v dolini so se le počasi umikale svetlobi lune. Sladkor, čokolada in limona, vse se mi je uprlo. Spomnil sem se, da sem si v vročih julijskih dneh želel vsaj malo hladu, saj je v moji sobi bilo celo ponoči kot v kotlu. Vse večere sem presedel na raznih vrtovih in vlival vase vse, kar je bilo tekoče in mrzlo. Sedaj sem ta mraz dočakal in mi je vsaj za nekaj časa postal prijeten. Naj le kdo reče, da je avtosugestija brez vrednosti!

Šumi na skalah razpenjene Bistrice, so me zavajali, in prepričan sem bil, da slišim korake. Po mučnem čakanju se je pod menoj oglasil možki, ki me je vprašal, kje tičim, koliko jih imam s seboj in kaj se je zgodilo. (Iz mojih prvotnih klicev v dveh glasovnih barvah so namreč skleпали, da gre za več ponesrečencev.) Moje klice v basu in v falzetu so reševalci razumeli tako, kot da nas je več v skalah. Vpraševalec je moj odgovor razumel po svoje in iz depresije je nastala kompresija. Razumljivo je, da me je takoj vprašal, kakšen sanitetni material in kakšne zavoje potrebujem. Najraje bi mu odgovoril, da mi je potreben vroč čaj in nekaj krepkih z vrvo po zadnjici.

Bili so štirje reševalci, mladi tečajniki iz Mojstrane. Čeprav veseli, da ne bodo rabili niti droga niti vreče, kar so pritovorili s seboj, so bili vendar razočarani. Namesto ponesrečenca, kateremu so prišli na pomoč, so našli možakarja z velikim nosom — z daljšim kot običajno — in s povešenimi brki, ki je sedel na stezi in so mu noge plesale od mraza, kot da bi imel Vidov ples. Naslonjen na skalo, z lepo, v soju svetilke in bakelj blestečo markacijo, je oblečen v anorak napravil vtis Ku-klux-klanovega Velikega zmaja, ko ga je zalotila policija. Rad bi tedaj videl sebe in obraze svojih rešiteljev bolj razločno!

Obžalovali so, ker v naglici niso odnesli s seboj nekaj tople pijače in z nobeno prošnjo jih nisem pripravil do tega, da bi z moje »bogate« mize vzeli sladkor ali vsaj čokolado. Čeprav vedri fantje so svojo misijo opravljali resno in so me navezali po najnovejših načelih in naukih alpinistike. Postal sem korajžen in v meni se je predramil hudič. Vprašal sem jih, koliko sem dolžan. Upam, da mi niso zamerili! Poznam organizacijo GRS in vse reševalce občudujem in cenim že vsa leta. Čeprav je bilo moje vprašanje zlobno in čeprav sem odgovor poznal, sem bil prijetno presenečen, ko so me vsi štirje odločno zavrnil, češ, smo gorski reševalci in ne rešujemo za denar.

Po kratkem posvetovanju, med katerim so mi pomagali zložiti bisago, da si jo je eden takoj oprtal, sta se dva vrnila v dolino, dva pa sta z menoj nadaljevala pot do Staničeve koč. Lahko sem bil prešeren in korajžen, saj ne poznam primera, da bi reševalci na vrvi vodili planinca po Tominškovi poti. Norčeval sem se iz samega sebe in sem si na ta način izprašil iz hlač in iz kolen zadnji strah. V koči me pa tudi niso čakali zaman.

In nauki iz te zgodbe? Nikdar več ne bom šel v gore, če ne bom dovolj krepak, pa četudi le po markirani stezi. Žepna svetilka bo stalen najemnik prostora v oprtniku, kajti ponoči more biti celo cesta nevarna, če človek ni opremljen z lučjo. Obnovil bom nauk o znakih za pomoč v gorah, čeprav ne mislim zlorabljati organizacije GRS in njenih požrtvovalnih članov. In končno, zakaj bi hodil sam, saj sem pet let imel dobrega planinskega tovariša, sedaj pa imam dekleta, ki se tudi uvaja v hribovstvo (brez narekovaja).

Sestavek sem zabelil s pravico pisuna in se z njim zahvaljujem štirim neimenovanim fantom.

Novoletni obisk na Petehovcu

LUDVIK KOSIR

Staro leto se je s poslednjimi urami zadnjega dneva pogrezalo v preteklost. Utrip žive narave je zamrl. Spokoj in tihota sta se pretakala nad trudno pokrajino, ki so jo z velikimi kosmi pokopavale vlažne snežinke. Pobeljene površine prostranega Gorskega Kotarja se nemo strmele v oblačno kopreno in se topo zajedale v turobno ozračje. Razgiban svet med Risnjakom in Petehovcem je preplavljalo sneženo morje. V valovih se je zaganjalo preko strmin in vrhov ter se razlivalo v nevidna obzorja.

Enakomeren hod je paral sončno belino. Za seboj je puščal temne madeže, ki so korakoma polzeli v odmaknjenost ter se utrinjali v medli daljavi. Tajinstvena čustva so spremljala tihotnost okolja in polnila srce.

Popotnik v tujem kraju nisem vedel, kje naj krenem, da dosežem vrh Petehovca, ki se je skrival v kopastem krogu zasneženih podložnikov. Gorske steze in poti so bile zastrte. Marljive snežinke so uničile delo osamljenih podplatov, ki so nekaj ur pred menoj nosili poedine »planinare« na petehovski vrh. Redke gazi, edina priča dejavnosti speče pokrajine, so razpletale vezi le do naseljenih krajev. Petehovec, izgubljeni vrh v valovju Gorskega Kotarja, pa je bil v tem času osameli gostitelj posameznih gornikov.

Sproščena misel je bila že v družbi očem še nevidnega Petehovca, ko sem se podzavestno premikal po belih dobrih. Nenadoma so se tla pod menoj poglobila in zajetneje sem zabredel. Težke noge so obtičale globoko v hladni brozgi. Razbremenil sem ramena in duškal. Nedaleč od mesta, kjer

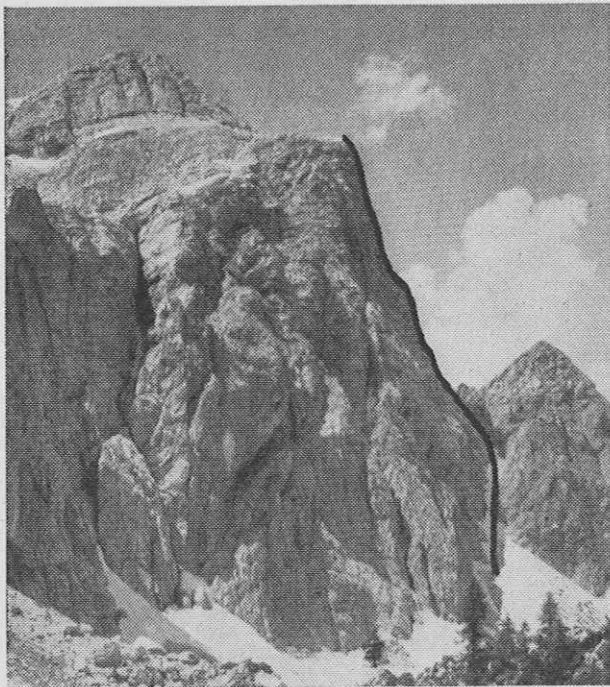

sem obstal, je oko opazilo izhojeni pas, ki se je vsiljeval nedotaknjeni zimski idili povprek na smer, v kateri sem se gibal. Stopil sem v gaz in olajšano zadihal. Medtem kom sem odstranjeval nadležno oblogo, ki se je ob golenih lepila na hlačnice, pripelje gaz neznanca. Povprašam za pot. Bratovske besede podkrepljene z okorno kretnjo roke me napotijo naprej proti cilju. S toplejšimi občutki sem nadaljeval pohod, ko sem zvedel, da se bom čez debelo uro in pol pehanja navkreber lahko brezskrbno predal zavetju doma, ki se skriva sredi zasnežene goščave petehovškega gozda.

Izza sivih pregrad so leno izstopali gorski okviri. Silhuete vrhov so postale otipljivejše. Pred menoj je vzhajal Petehovac (1124). Ves mračen je dvigal pobeljeno glavo ter se razgledoval po okolici. Ob nogah so mu v zimskem objemu dremale Delnice, ki so s svojimi obrobnimi poslopji silile k njegovemu vznožju, kot da bi pri njem iskale zavetja. Od Delnic proti severozahodu je drsel pogled po reliefu Risnjaka (1528) in utiral pot preko povirja Kolpe ter se utrujal v vzpetinah notranjskega Snežnika (1796). Tam nekje na severu si je v led vkovana reka Kolpa v svoji tesni in globoko vrezani strugi krčila tek mimo Broda na Kolpi dalje proti vzhodu. Medtem ko je na južni strani počival pogled Petehovca na Veliki Kapeli (1533), se je na vzhodu komaj zaznavno slikal Klek (1182) in se zavil v sivino izgubljal v meglenih gmotah počivajočih nad visoko planoto Liškega višavja. Daleč, v jugozahodnem ozadju Petehovškega pozorišča pa je prsati Velebit (1758) ponosno stražil naš Jadran.

V želji, da bi čimprej delil razgled s Petehovcem, sem pospešil korak. Vtiral sem si pot po debelo zasneženi grapi. Razni deli telesa so spotoma obirali obložene veje, ki so mi razbremenjene hrešče mahale v pozdrav in zahvalo. Vrh grape sem se zagrizel v pobočje, ki je bilo gosto poraščeno z iglastim drevjem. Kmalu sem dospel na odprt svet. Pred menoj se je razgrnila strma poseka, ki sem jo z monotonimi koraki prepeloval od spodaj navzgor. Na vrhu poseke sem zavil desno preko vetrovnega roba in se spustil v pretep z nadležnimi kotánjami in z gostim grmičevjem. Kljub precejšnjemu hladu sem bil pošteno segret. Nenadoma pa me je obilil mrzli pot. Odrevenel sem, obstal. Tesnoba in strah sta mi napojila telo in dušo. Drgetajoč v ledeni grozi sem lovil sapo. Kakšna dva lučaja pred menoj se je podila skozi goščavo siva postava volka. V hipu mi je izginil izpred oči ves prelepi gorski svet in se prelil v eno samo črno senco — in drgetajočo roko, ki je krčevito stiskala ledno kladivo. Trenutek in že je planilo telo kot iz cevi kvišku. Tekel sem navzgor s tako hitrostjo kot še nikdar. Ne meneč se za strmino, sneg in vejevje, sem drvel čez zapreke, ne da bi v vsej svoji notranjosti čutil kaj drugega kot — beži! Šele po dolgem času sem se ves upehan sesedel v sneg. Srce mi je neznošno razbijalo in od prestanega napora sem ves zaripel žarel od vročine. Dvignil sem se in hitel dalje. Kar požiral sem jase, košenice in pašnike. Tavajoč po vzpetinah sem zaman iskal sledov in prehodov, ki bi me privedli do planinske postojanke. Na smrt utrujen sem obstal sredi zasneženega sveta. V skrbi, da bi me ne prehitela noč in da ne bi ostal sredi teme in zime nemočen pred grozečo naravo, sem se spustil navzdol po svoji sledi z namenom, da čimpreje pridem k ljudem.

Noč se je spuščala, dan se je nagibal in leto je odmiralo, ko sem prepotrebno počitka prestopil prag lovskega doma, ki leži kakih 10 minut hoda iznad Delnic. Ne meneč se za veselo silvestrovskega razpoloženje in rajanje, sem se srečen, da sem našel prenočišče, zleknil k počitku. Napetost je popustila. Poln razburljivih doživetij sem se predajal mehkeemu ugodju. Od jedilnice sem so udarjali veseli zvoki harmonike in me usnuli.

MARKO BUTINAR

V objemu gora

Zahodni raz Male Mojstrovke
Zimski vzpon 3. III. 1957

Foto Matevž Mikelj

Zopet se je jesen izprevrgla v zimo. Nad gore so se pripodili z juga sivi svinčeno težki oblaki in zavili vrhove in grape v sive koprene. V dolini je dan za dnevom deževalo, a ko je zapihal sever in razpodil oblake, so se gore zableščale v beli odeji. V svežem lesketajočem snegu je bilo vse tako novo, praznično, veličastno in obenem grozeče odmaknjeno, da smo vedno raje in raje zahajali v objem snega in ledu.

Vedno več snega je bilo na vrheh. V stenah je kmalu utihnila pesem kladi in klinov. Po grapah in tokavah pa so v naraščajočih akordih zabučali uničujoči plazovi. Snežilo pa je še kar naprej. Veter pa je po grebenih trgal zastave snega in zidal čudovite votline pod grozečimi strehami, kot da bi hotel vrhove še bolj približati azurni modrini zimskega neba.

Kladivo, vrv in kline so zamenjale smuči, cepin in dereze. Mnoge izmed teh čudovitih dni polnih lepote in užitkov sem s tovariši preživel na Vršiču. S smučmi smo se podili po strminah in uživali sonce, sneg in premnogokrat nas je pot zanesla na zametena Slemena. Podili smo se po zasneženih kontah, polni prekipevajočega veselja do življenja. A vedno, kadar smo se ustavili in zazrli navzgor, smo se zresnili in zravnani z glavo daleč nazaj, zroč z očmi v steno, smo si iskali poti v zasnežene robe. Stena nam je bila simbol lepote in mogočnosti. Z očmi smo blodili v senci stene, iskali prehode, a visoko nad nami se je zasneženi rob stene spajal z modrim nebom.

Potem pa smo se ukajoč zapodili navzdol; preden smo se spustili za rob, preko prevale, smo se ustavili in s pogledom povasovali pri zasneženi steni. Naposled sva se le s Pavletom odločila za mikavnejšo, toda težjo pot na zasneženi vrh.

Počasi sva prtila skozi zamete proti najinemu cilju. Gore so žarele v pramenih zahajajočega sonca. V gozdu je prhnila ptica, v robu je zabučal plaz,

sneg je cvrknul pod čevljem. Čez čas sva že sedela za pečjo, srebala čaj ter debatirala o jutrišnjem dnevu.

Ropotajoča ura naju prebudi iz trdnega sna. Nekaj malega pojeva, si razdeliva tovor in odštokljava po stopnicah v vežo. Odpahneva vrata in stopiva v mrzlo zvezdno noč. Na nebu trepetajo zvezde. Okrog bajte tuli in orgla veter. Samoten oblak hiti proti Prisojniku. Kakor stopljeno srebro se po pobočjih razliva medla lunina svetloba. Temno modro nebo na obzorju še poudarja razsekan greben gora na zapadu. Pavel je otovorjen z nahrbtnikom, nabitim z obleko in hrano, mene pa tišči k tlom vrv in cela zbirka klinov in vponk. V grebenih stoka in ječi veter in trga v robah zastave snega. Iz vijugaste ugašene steze zavijeva v zamedena pobočja.

Zgodaj je še. Luna nama razsvetljuje pot. Ko se vzpenjava mimo zadnjih viharikov, postaja sneg vse trši, a veter bolj in bolj ledenomrzal. Sede na cepinih počivava. Mrzel veter se podi skozi okostenele veje ostarelega viharika. Zdi se nama, kot da bi ta sivolasi starček pripovedoval zgodbo svojega življenja. Zmrazi naju. Natrpava tovor in kreneva navzgor. Na prevalu naju sprejme veter. Kar poigrava se z nama. Zagaziva v senco stene. Do pasu in čez se pogrezava v sipek pršič, se dvigava, hodiva — zopet plavava v zametu — a premikava se le. V steni se je odtrgal kamen in frfotajoče siknil v naphani sneg pod steno. Nekje globoko pod nama so v nočnem vetru ječali zasneženi macesni in hoje. Menjaje sva gazila v plazni stožec naravnost navzgor. Oprta na cepin duškava in zreva v zasnežene in poledenele skladove nad nama; pogled pa plava dalje na raz, kjer stena v zlomljeni črti pada navzdol. Naenkrat sva v žlebu. Še korak ali dva in v ledeni votlini sva. Tema se še oklepa zasnežene stene. V dolini nad nama mežikajo samotne luči. S cepinom izgrebeva luknjo in sedé na vrvi in nahrbtniku že drugič zajtrkujeva. Vso obleko navlečeva nase, roke porineva v žepe in tako molče pričakujeva dneva.

Čez čas je tam daleč za Karavankami nebo zažarelo v oranžni in nato v vse svetlejši, navsezadnje se je noč le umaknila dnevu. Škrlatno so onkraj Tamarja žarele Ponce; a čez čas je lepa slika sončnega vzhoda ugasnila. Zazrla sva se navzdol. Krivenčasta, globoka gaz vedno ožja in ožja se je vlekla za nama med redkimi zadnjimi viharniki in naposled izginila za robom navzdol. Nad nama pa se je strmo, v enem samem silnem skoku zaganjal kvišku raz — najin cilj. Molče si zadržujeva vozle in pripenjava za pas številne kline in vponke. Nahrbtnik prevzame Pavle, sam pa vzamem cepin in zasekam prve stopinje v zaledenelo strmino. Istočasno se s zankami vrvi v rokah vzpenjava proti vstopu. Kamenje in led sikata v snežišče pod steno, kopasti oblaki se podijo preko neba, taka so jutra pod stenami in enako je bilo oni dan. Segla sva si v roke in pričel sem. S pomočjo cepina in kladiva sem dosegel varovališče pod razom. Pavle je nato prečil v levo, zasekal stopinje navzgor in obstal pod zasneženimi platmi. Zabil je kline in zategnil vrvi. Kmalu sva bila zopet skupaj. S pomočjo klinov sem se povzpel na zasneženo gredino. Roke sem porinil globoko v žepe; kar otrpnile so mi v metrih, ki so me ločili od prijatelja. Z lednim kladivom in klini sem si počasi utiral pot proti prečki.

Zvenk... zvenk... je odmevalo iz krnice za razom.

Stojim v zanki in hukam v premražene prste, obenem pa pogled uhaja proti zasneženi rajdi gora onkraj doline, ki žare v pramenih vzhajajočega sonca. Z roko sežem visoko nadse, se izvesim in zabijem klin. Hitro še nanj streme in vrv in že si ogledujem nadaljnje možnosti. Prestopim v desno in se

vzpnem v že zabiti klin. Debela plast rje jamči za njegovo solidnost. Krepak poteg, par zamahov s kladivom in že s cepinom kopljem stojišče. Dva klina zlezeta v razzeble počī. Na otrple roke pa z naslado navlečem rokavice. Potegnem vrvi in prijatelj sledi. Pridno izbija in ruje kline, a par jih vseeno pusti v spomin in za zabavo snegu in vetru. Popneva se. Vleče silovit mrzel veter. Kar stresa naju. Počasi, a sigurno si utirava pot navzgor. Po nekaj dolžinah doseževa varovališče na rami v razu. Izpod snega izkopljeva že premnogokrat preizkušen klin. Na njem se zavarujeva. Gore okrog naju se kopljejo v soncu, iz pobočja Ponc se že čuje grmenje plazov. Dolina pod nama je zavita v mrak. Globoko pod nama se vije najina gaz. Prešeren vrisk priplava do naju — kmalu zamre v zasneženih pobočjih Robičja. Nekdo se s smučmi podi po Slemenih. Čez čas odsmuča v senco stene. Zopet sva sama. Pavle se počasi spušča v grapo. Vrv skoraj neopazno drsi preko ramen in skozi otrdele dlani proti prijatelju. Počasi si Pavle utira pot v ledeno kraljestvo. Pavle sproži kamen, ta se odbije od plati pod stojiščem in frfotajoče utone v globini. Končno zabrnijo klini in vrv se hitreje pomakne. Nato pa zopet počasi drsi skozi roke in preko ramen proti prijatelju. Razumem to nemo govorico vrvi. Končno je priplaval do mene komaj slišni: »Pojdi!« V klin zavežem zanko in se v škripcu spustim navzdol, zaniham v levo in pri klinih sem. S stremeni preplezam strm zaledenel prag in po kaminih dosežem Pavletovo stojišče. Krenem preko plati in zaplezam v kamin. Zasnežen in zaledenel je. Toda, kjer je volja, tam je pot! In te sva imela dovolj. Počī požirajo kline in moči. Cepin ječi in stoče. Poje svojo monotono jekleno pesem. Iveri snega in ledu mi hlade razgreti obraz. Znajdem se v lopi pod previsom. Vrv je konec. Toda tu je nemogoče mesto za varovanje. Pavle se povzpne do prvih zabitih klinov in tam prevzame varovanje. Nadaljujem. S snegom natrem otrdele roke. Ko kri zopet ogreje prste, zaplezam v previs. Iz razzebljih počī se cedi led. Vse pride prav. Od dolgih lednih pa do kratkih centimetrovskih »špeciālčkov«. Za povrhu pa še stremena, kladivo in cepin. Počasi ostajajo metri pod menoj. Visoko nad seboj zabijem klin. Potem pa tleskne vponka in že stojim v stremenu. Ostalo pa opravi vrv. Stopim na rob in se potegnem kvišku. Zanka zapleše po zraku in njene prečke udarjajo ob skale. Čez čas tudi njihovo cingljanje utihne. Zapojejo klini. Uredim stojišče in pokličem prijatelja. Pavle ruje in puli kline. Z ozeblimi prsti se vzpne na klin. Prečim preko plošče in preko strmega pragu in zasneženega drna dosežem stojišče tik pod robom stene. Vrv, ki drži k Pavletu, se iskri v soncu. Rob stene izginja v oblakih iskrečega snega. Kot v pravljici... Pavle preči v levo — na južno stran in s cepinom prebije streho in izgine za rob. Vrv se je zažrla v sneg. Kmalu mu sledim. Stopim meter ali dva navzgor, prečim v levo in pozdravi me sonce. Pred nama ni ničesar več. S stiskom rok sva si povedala vse in več, kar naju družī na samotnih poteh na zasnežene orjake. Mojstrovkin vrh izginja v oblakih snega, ki ga veter trga na grebenu. Nepopisen občutek življenjske sreče je naju obšel. To je občutek mladostne moči in zanosa!

Počasi sva krenila za rob v dolino. Previdno sva sestopala po zasneženih vesinah. V zatrepu za Glavo Šit se je divjanje vetra poglelo. Posedla sva na otrdelo vrv in skušala jesti. Toda ni nama dosti teknilo. Kruh je bil trd kot kost, pa tudi pri drugih stvareh nisi brez kladiva nič ali le malo opravil. Navsezadnje sva zopet vso šaro naprtila na pleča in skozi rušje odšla proti bajti. Veter se je docela poglel in sonce je krepko žgalo. Vse kar sva prej vlačila nase, sva sedaj slačila in naposled sva bila v sami srajci.

Pod starim macesnom sva sedla in zvila vrv. Pogled na gore onkraj krnice je bil čudovit.

Sonce, sneg — modro nebo!

Taka sva bila, da bi najraje objela ves svet. Bil je eden od trenutkov življenja, ko je človek zadovoljen s samim seboj.

Zazrla sva se v skopnela in splaznela pobočja.

Na splazneli polici se je pasel trop gamsov. Z zasneženega macesna je zdrknil sneg. V robah je godel veter in prepeval svojo nikdar izpeto pesem.

Čudovit utrip življenja mogočne Narave.

Vse okrog naju se je kopalo v žgočem zimskem soncu. Počasi sva krenila skozi rušje v dolino.

Vrhovi pa so žareli tako lepo, da bi človek ostal tu kar za vedno.

Zopet so zacvilili tečaji vrat v bajti. Potem pa sva se oprtila in se s smučmi napotila proti domu.

Zadnji prameni zahajajočega sonca so škrlatno ožarili gore nad Krnico, ko sva pri Eriki spenjala smuči. Čudovit dan in še lepše doživetje je bilo za nama.

Sonce bo stopilo stopinje, ugažene v sipek pršič ali zasekane v temnozelen led, kline bo prekrila plast rje, stopi se bodo odkrušili in končali kot nadležen grušč pod temačno steno, — a ostalo bo lepo doživetje in prelep spomin na skupno borbo in zmago — zmago nad samim seboj.

Hrepenenje je bilo potešeno; a veva, da ne za dolgo. Zopet se bo vzbudilo in krenila bova na novo nikdar prehojeno pot.

FRANC CEKLIN

Žrtvi strahotne noči na vrhu Triglava — v spomin

V junijskih dneh 1822. leta so domačini Bohinjci — najel jih je avstrijski stotnik Bosio — postavili na vrhu Triglava zajetno triangulacijsko piramido, zbito iz močnih drogov in desk.

»Cesarsko kraljevi« stotnik Bosio, ki mu je bila poverjena naloga, da sestavi trigonometrično omrežje Kranjske, se je namenil v začetku poletja povzpeti se na njen najvišji vrh — na Triglav.

3. julija je prispel Bosio v Srednjo vas. Spremljal ga je korporal Johann Rothemmel.

Bosio je tu zbral sedem domačinov — med katerimi so bili tudi drzni možje, ki so pred dnevi postavili na težko dostopnem vrhu triangulacijsko kojico — in se z njimi posvetoval o nameravanem vzponu. Pet mož — med njimi tudi Simona Stareta, po domače Orjakovega iz Podjelja — je določil za prenos zabója, v katerem je bilo težko merilno orodje (teodolit), šotor in hrana. Ostala dva »gorjanca, ki sta že bila na vrhu« (kot nam pove — v opisu tega vzpona — F. Jacomini-Holzapfel-Waasen), pa je Bosio določil za vodnika svoje

---

Zimski prvenstveni vzpon sta izvedla Sloves S. in Hafner M. Pv 1950 št. 4—5, str. 115. Zimsko ponovitev smeri po zapadnem razu Male Mojstrovke (2332 m) sta izvedla člana AO Jesenice Dimitrov Pavle in Butinar Marko 3. marca 1957. Višina 300 m ocena IV—V, čas 5½ ure.

odprave. Slednja sta bila 43-letni Anton Kos, po domače Kos iz Jereke, št. 17, najslavnejši triglavski vodnik v 19. stoletju, in osem let mlajši Anton Korošec, po domače Cerkovnikov Tonej s Koprivnika, hišna št. 1.

Slabo vreme je Bosia in njegovo družbo prisililo, da so do 5. julija ostali na Velem polju. Ker je tega dne kazalo na boljše, se je Bosijeva ekspedicija povzpela na Triglav. Ob deveti uri dopoldne so dosegli vrh.

Bosio je določil površino vrha na 12—15 klafter dolžine in 2—3 klaftre širine; višino Triglava pa na 9067 dunajskih čevljev nad morjem.

S pripravami vred se je zamudno in natančno delo merilca zavleklo v pozne popoldanske ure. Vreme se je spet poslabšalo, približevala se je nevihta. Preudarni in v gorah izkušeni domačini so Bosiu svetovali takojšno vrnitev v dolino. Trmoglavci stotnik pa se je odločil, da ostane na vrhu. Nosači in Kos so se vrnili na Velo polje. Z Bosijem sta ostala Rothemmel in Korošec. Zajela jih je noč z gromom in strelo, ki je — ob 11. uri zvečer — ubila Antona Korošca.

Pred 290 leti se je Janezu Korošču, po domače Cerkovniku na Koprivniku, rodila prvorojenka Marina. Žena Uršula mu je v naslednjih petnajstih letih še osemkrat podarila otroški drobiž. Čeprav ga je nekaj vzelo že v zibel, je ta drobiž iz leta v leto množil vrišč okoli čelesnika in leve; čedalje globlje je zajemal iz skupne skleda na javorovi mizi; in v zajetnih skrinjah Cerkovnikove domačije je vidno kopnelo platno, raševina in mezlan.

Za najstarejšim živečim Janezovim sinom, Pavlom, ki je petindvajsetleten pripeljal v hišo nevesto Marino, so se kmalu poročili tudi njegovi bratje Štefan, Luka in Andrej, zatem pa še sestri Urša in Špela.

Drugorojenec Pavla in Marine, ki je kasneje prevzel Cerkovnikov dom, je nosil očetovo ime.

Trikrat — v desetih letih — so v hiši vriskali svatje — in dvakrat iz nje odnesli pogrebci Pavlovi ženi v prerani grob. Prva žena, Ana, mu je zapustila sinčka Nikolaja; druga, Marija, pa tri leta mlajšega Ignaca. Tretja žena, Urša, ki pa je Pavla preživela, mu je dve leti po poroki povila hčerko Marijo.

Pavlov sin Nikolaj si je prvo družico izbral v Češnjici. Šestkrat je stekla zibka v Cerkovnikovi kamri. Ko pa mu je po enajstih letih zakona prva žena Marija (hčerka Lovrenca Mikelj iz Češnjice 68), umrla, se je Nikolaj — star 47 let — vnovič poročil; tokrat z Marijo (Valentino) Jeklar s Koprivnika. Njun zakon je že po pičlih osmih mesecih razdrla smrt, ki je Cerkovnika pobrala v prvih dneh tistega leta, v katerem je Žiga Zois — po umrlem očetu — prevzel v svoje roke starodavne bohinjske železarske obrate v Stari Fužini, na Pozabljenem in na Bistrici.

Drugorojeni otrok Nikolaja Korošča in Marije Mikelj, sin Jurij, ki je ostal na domu, je vzel Medjovo Meto, hčerko Martina Sodja iz Češnjice št. 46. V osemnajstih letih se jima je rodilo (skupno z mrtvorojenim detetom l. 1803) deset otrok.

Četrta izmed njih, Neža, se je poročila v Jereko št. 28, sestra Mina je vzela Valentina Bricelj iz domače vasi (št. 36), brat Gašper pa Heleno Sodja s Koprivnika, št. 18. Malega Jožka je pobralo že v detinskih dneh, za drugim Jožetom, rojenim v začetku 19. stoletja, pa ni sledu. Martin je kot »stric« ostal pri hiši in umrl pri Cerkovniku devet let pred bratom Matijem. Najmlajša, Marjeta, se je omožila k Sednekarju in vzela štiriindvajsetletnega Jožefa Beznik s Koprivnika, hišna št. 5. Njuna pravnuka — sinova Lovrenca

Bezніка — sta v decembrski noči 1941. leta — ob partizanskem napadu na nemško motorizirano kolono — našla smrt v goreči hiši na Nomenju, kamor ju je — ranjena — v onemoglem besu vrgla hitlerjanska soldateska.

Pred dobrimi stodvainšestdesetimi leti sta botra prinesla h krstu petega Cerkovnikovega otroka. Duhovni pastir Koprivnikarjev, pesnik Valentin Vodnik, je s krepko pisavo zapisal v rojstno matriko: »Matija, zak. sin Jurija in Mete Korošec, rojen 21. svečana 1795.« Natanko pol leta pozneje je — v dolini »Pri Jezerih« — taista roka zapisala slavospev goram: »Sklad nad skladom se zdviguje, golih verhov kamni zid, ...«, naslednjega dne pa je Vodnik v družbi Matevža Kosa iz Jereke stopil na teme Malega Triglava.

Par desetletij za Vodnikom, ki so ga »navdale Triglava snežne kope«, sta po njegovih stopinjah ubirala neuhojena pota v triglavske višave tudi Cerkovnikov Tonej in Matija. Ob strani triglavskega »mojstra« Antona Kosa iz Jereke sta se izurila v priznana gorska vodnika. Matija, ki je bil najbrž tudi v Bosijevi odpravi, in Anton Kos iz Jereke, sta 18. julija 1828 vodila na Triglav Franza pl. Rosthorna in njegovo številno družbo. V opisu tega napornega — in v tistih časih nevarnega — vzpona na Triglav, dá Rosthorn svojima vodnikoma zasluženno priznanje in pohvalo. O strmem skoku ob Rdeči glavi v triglavskem grebenu, ki je bil trd oreh za vse prve obiskovalce Triglava, pravi: »Tod se pride do najslabšega in najbolj nevarnega mesta te hoje. Vodnik, tik za varovancem se plazeč, venomer pritajeno pozivlje: ‚Le k o r a s h o ! N a p r e j ! ‘ (Nur Muth! worwärts!), da mu s tem daje poguma.« Na koncu opisa dodaja: »Vodniki so izborni, previdni, nad vse zanesljivi in poceni ljudje. Izmed mnogih ljudi te vrste, ki sem jih spoznal na svojih potovanjih, bi jih dejal na prvo mesto. — Naša vodnika, ki ju morem vsakomur za to hojo priporočati, sta bila: Anton Koss (Kos) iz Jereke — bil je tudi Bosijev vodnik — in Matija Kuraschütz (Korošec) — njegovega brata je bila na Bosijevem vzponu na Triglavu ubila strela.«

Ime prvorojenca Jurija Korošca in Mete Sodja — Antona Korošca — rojenega 7. svečana 1787 — in njegova tragična smrt na temenu naše najvišje gore — pa bosta za vse čase zapisana v zgodovini Triglava.

135 let je preteklo od tiste grozotne noči na Triglavu.

Pod noč zajame vrh Triglava nevihta. Besenje viharja narašča. V nočnih urah se neurje do kraja razbesni. Skalni vrh bičajo ledenomrzli curki; s silovitimi sunki buta vihar ob prepadne čeri. Oglušujoč grom za gromom — para in pretresa ozračje. Blisk za bliskom seka temino brezupne noči.

Med zavijajočim tuljenjem in trgajočim žvižgom viharja dvigne razbrzdana Narava ognjeni bič in — neusmiljeno udari. Slepeča svetloba preblisne vrh — na njem čepi trojica nebogljenih človeških postav. Nepopisen grom za hip pregluši pošastni krohot Noči in — Cerkovnikovega Toneja s Koprivnika ni več.

Viri:

Matične knjige župnije Srednja vas v Bohinju.

Matične knjige župnije Koprivnik v Bohinju.

Jos. Wester: Pred sto leti na Triglavu (Rosthorn), Planinski vestnik 1928.

M. Marko Debelakova: »Kronika Triglava«, Planinski vestnik 1948, 3—4.

Glej Rodovnik triglavskega vodnika Antona Korošca na zadnji strani.

(Napisano za koroško številko PV 1956, št. 2)

»Fača št. 2« je z roko napisano na tablici, ki je pritrjena na pročelju hiše strine Mojne v Dulah v občini Brda v Ziljski dolini. Ta Mojnina hiša stoji tesno ob naši rojstni hiši v Dulah št. 1, ki ji pravijo po domače pri Temeljnu, ki je bila tudi rojstna hiša strine Mojne. Zakaj neki je moj mrzli stric Jok Vuterna, dosmrtni ud koroške knjižne družbe, poimenoval to svojo novo iz opeke zidano in tudi z opeko krito hišo, fača?

Fača št. 2 je prilepljena na »Skal'co«, ki stoji za Temeljevim, in sedaj kajpak tudi za Fačo, kakor bi zrasla iz same skalice. Hiša je taka, kakor da bi bila eno-nadstropna in je razlika le v tem, da je njeno pritličje le hlev, pravo nadstropje pa je velika izba z vežo in kuhinjo, z odprtim ognjiščem, in nad vsem tem je še dokaj velika najspa.² Hlev v pritličju je tudi od zunaj ometan in pobeljen, nadstropje, družinsko bivališče, pa je iz neometane opeke. Kjer je Fača tako spretno prilepljena na Skal'co, je vstop v hišo lepo po ravnem, kakršen je tudi z nasprotne strani spodaj v hlev. Kakor je ta Fača zidana in razpredeljena, tako so narejene in razpredeljene tudi fače na Ziljskih planinah, le s to razliko, da so narejene iz obtesanih ali pa tudi iz neobdelanih brun. Takšno fačo ima na planini vsak Ziljan ali pa tudi po dva skupaj, ki imata kot kmeta pravico v planini. Okoli fač je še nekaj tamarjev, iz brun zgrajenih hlevov, ki imajo streho iz šintelnov.³

Fače na planini zažive šele po kresu, ko priženejo konje in govejo živino do zadnjega repa na planino. Le nekaj dni, ko skopni sneg, je v fačah tudi že življenje. Tedaj pohiti po vaseh Dule, Melviče, Rut, Pazrijah in Ocanah »pub'č«⁴ z zakrivljeno starodavno palico, z žbornom, in napove rábato za planino. Določenega dne se potem odpravi v planino gospodar še z enim ali dvema moškima, kolikor pač ima talov⁵ v planini, ki je bila že od davnej skupna last in so bili ti deleži vpisani tudi v zemljiški knjigi posameznega posestnika. V času te rábate izsekajo pod skupnim vodstvom na planini grmičevje, da pridobijo več sočnih pašnikov.

Na Rute so že na predvečer za gonjo na planino spletla dekleta iz poljskih rož kite, ki so jih potem ovile kravam in lepšim avovcam⁶ okoli rogov, da so živini bingljali venci globoko po čelu. Že takoj po polnoči živino nakrmijo in gredo z njo še v noči od doma. Vsa živina stopa tokrat preko praga, na katerem je položen prajtl,⁷ in živino še poškrope z blagoslovljeno vodo, ko stopa preko praga. Nekateri so pokazali za odhajajočo živino tudi figo.

Ko so gnali v sosednjih Burlah krave na planino, se je obrnila hudobna ženščina s hrbtom proti odhajajoči čredi, se sklonila in pogledala skozi svojo kračo za odhajajočo čredo. Pri tem je mahala s svojim neopranim krilom skozi kračo in izgovarjala čarodejne besede. S tem je odvzela vsem kravam črede mleko in jo dala svojim kravam. K sreči je to opazil neki kmet in je potem drugo leto ženščini prekrizal račune. Oblečen le v spodnje hlače, je mahal skozi svojo kračo z drugimi umazanimi spodnjimi hlačami in govoril: »Kar je njej pomagalo, naj še meni pomaga!« Tako je za leto dni uničil babjo coprnijo.

Govejo živino priženejo ženske ob prvem svitu že tudi do prvega počivališča v Goni, kjer je do sredine poletja hladen, toda tenko curljajoč, osvežujoč izvirek. Gonjači se tukaj odpočijejo, saj so imeli doslej trdo delo, ko so gonili živino po prvi tretjini poti, ker jim je silila s poti zdaj na levo zdaj na desno in še tudi nazaj. Od tu dalje je gonja že lažja, ker se je živina že ukrotila in prav voljno stopa za vodilno kravo. Le ženske, ki vodijo hote⁸ in hotiče⁹ v planino, so daleč zaostale, ker imajo še večje križe z množico rilcev. Svinja na lepem obstane in se ne premakne več. Ženska ji mora spet in spet sipati sirk¹⁰ na pot, da ga svinja pobira in tako sledi za svojo vodilko, Moški, ki so vodili konje, so v tem času že dospeli na sredino gore, kjer drži pot preko plaza. Od vrha gore do vznožja je okoli sto metrov širok, popolnoma gol pas, iz katerega mole iz kamenja in peska le tu in tam razstreseni

¹ Pudnik = kota v Karnijskih alpah, po Koroškem Zborniku, Ljubljana 1946, str. 65 je poimenovan kot Poldnik, drugod je zapisan kot Poludnik;

² Najspa = izba, soba nad pritličjem;

³ šintelni = deske, ki se narede s cepljenjem ne pa z žaganjem;

⁴ pub'č = deček;

⁵ tal = delež v planini s pravico paše števila živine;

⁶ avovca = telca, ki se še ni obrejala;

⁷ prajtl = butara;

^{8, 9} hota, hotiči = svinja, prašički;

¹⁰ sirk = koroza;

grmiči. Zaradi tega je pogled na ta del gore nekaj izrednega. Gora, ki jo moreš objeti z očmi od tal do vrha, se ti zdi kakor velikán, ovit v zelen kožuh, ki je po sredini od vrha do tal preparan. Iz te razpoke pa zijajo velikánova rebra in kosti. Prav na tem mestu se vsakdo ustavi in večkrat tako močno zavriska, kar mu le da grlo, kakor da bi hotel oznanjati vsemu svetu, da je došel do nedrja gore. Od tega plazju je pot zložnejša in streljaj za streljajem se bukov gozd umika smrekam vse tja do Zibneka, kjer so še smreke. Ta je nedaleč stran od poti na komaj za nekaj predpasnikov veliki jasi skrit za skalico. Odprtina je komaj za tri rejte¹¹ velika, napolnjena z vodo. Mimoidoči vržejo po navadi kamenje za kamnom v Zibnek in poslušajo, kdaj bodo kamni udarili na dno. Zaman. Zibnek je tako globok, da sega do dna gore in ima toliko vode v sebi, da bi zalil vso Ziljsko dolino in še tja do Gospe Svete, če bi ga predrl.

Kmalu za Zibnekom je že tudi rob Dolške planine, ki je na tem kraju obdana s slokimi, visoko v nebo segajočimi macesni. Po prvi svetovni vojni so občani podrli le nekaj teh orjaških macesnov in so si z izkupičkom napeljali elektriko v vse hiše. Ko priženejo živino do tega mesta, ki je vzvišena severna meja planine, jo dolgo ne morejo spraviti z mesta, dokler se živina do sitega ne nahlasta sočne planinske trave in je vse do tlej neobčutiljiva za vse udarce. Pa tudi gonjačice in gonjači globoko zadihajo planinski zrak in se zazro v fače Dolške planine. Te so posejane južno od njih na ravninici, ki prihaja v vznožje pobočja planine Pudnik. Po krajšem počitku, ko se je živina že do sitega namulila, jo ženejo po dolinici na zapadno stran v smeri Brške planine, ki je pa od tu ni videti. V Brški planini so fače in tamarji razvrščeni v kolobarju okoli hribečka, ki je prav podoben velikemu klobuku in je tudi njegov vrh posejan s fačo pri fači.

Pot na Pudnik se sedaj zožuje in drži v strmec na levo v južno smer. Iz prvega strmca vidiš na desni strani še očesce Dolške planine. V zmerni kotlinici je stisnjeno prav pohlevno jezerce, ki ga spomladi napaja sneg s Pudnika. To jezerce se nenehoma solzi, saj odtoka iz njega voda po globokem koritu, ki drži skozi sredino fač v globino. Odtok je tja do sredine julija prav močen in valí s seboj velike skale, posuši se nekoliko šele ob koncu meseca in se spremeni potem v pohleven potoček. Ob plitvinah tega jezera čofotajo krave z Dolške planine s kraja v kraj, kakor da bi tudi one imele potrebo po osvežujoči kopeli.

Na tej poti si gonjači naberejo šopke r'mjinih p'ninšičih cauk'lc¹² in kufc. Cauk'lee so tukaj tako pogosto posejane, da je dolinica v času, ko živina še ni popasla in pohodila trave, kakor pisana preproga z zeleno podlago z bogatimi rumenimi ornamentii.

Čim više se ljudje vzpenjajo proti Pudniku, tem revnejši je gozd, ki obroblja vznožje Pudnika. Vitkih macesnov ni več in v višini 1800 m je le še nekaj strnjene ga gozdička smrek. O, joj, kakšne so te smreke! To niso več smreke, to so le še rahitični pritlikavci, grbavci, katerim štrle od nizkega, zakrivljenega debla, ki je polno buč, dvakrat do trikrat bolj debele veje, kakor jih imajo njih sestre v dolini. Zakaj bi se temu čudili! Ti pritlikavci potrebujejo pač bolj debele roke, da zadržijo močan pišč, ki tukaj le prepegosto veje, ko jim zemlja ne dopušča, da bi se korenine globlje zarile v njo.

Ko dospejo z živino tik do vznožja hrbta Pudnika, ki ima v svoji najvišji točki, na glavi, 2002 m višine, so že tudi pri Pudniških fačah, ki so prilepljene na severno vznožje tega očanca. Za živino se sedaj ne brigajo več in pvaninčica¹³ se brž spravi v fačo, kjer odloži ropotijo, ki jo je prinesla s seboj, teče s škafo m k izvirku po ledeno mrzlo vodo, da pripravi ostalim južino.¹⁴

Mladina pa se takoj povzpne na vrh očanca. Tam vriska in poje, saj vidi pred seboj vso lepo Ziljsko dolino, očanca Dobrača, proti jugu obrise Višarij, okoli katerih tulijo ponoči trije v volkove zakleti papeži. Njih pogled sega tudi tja do vrhov slovenske Rezije, proti severu pa do verige Ziljskih Alp z Gradaščico. Ziljske Alpe so s svojimi čermi, kakor razoran obraz starca, na katerem je sam vrag grah mlatil. Zvedavo se ozrejo tudi proti jugovzhodu, kjer je stena Štarhanta, da bi morda zagledali na njej zakleto Kimperško grofično. Ta se je v svoji preobjesnosti zarekla, da bo vzela za moža le tistega, ki bo imel črne oči, črnjeve¹⁵ lase in zlate zobe. Po njo je tudi res prišel tak ženin in po svatbi sfrčal z njo v kočiji preko Dolške planine na skalo Štarhant. Bil je sam Brez'n. Odslej se zakleta grofična, Breznova

¹¹ rejta = rešeto;

¹² r'mjini p'ninšiče cauk'lee = *Cypripedium calceolus* L.;

¹³ pvaninčica = planšarica;

¹⁴ južina = kosilo;

¹⁵ črnjevo = rdečo;

nevesta, večkrat prikazuje na Štarhantu. Oblečena je kot Slovenca¹⁶ in krmi svinje z zlatorumeno pšenico.

Brž ko se bližajo kapi Pudnika, sicer navidez nedolžni, kot ovčice beli oblaki, ve vsako, da je zadnji čas vrniti se k fačam. Že v dobri pol uri nato bo po glavi očanca treskalo, da bo joj. Strele udarjajo na najvišjo točko Pudnika, da je na tem mestu vse kamenje razrito; strele udarjajo tako nizko, da bi jih lahko kar z roko ujel iz oblaka, kajpak če bi bilo to varno. Mladci jo zato uberejo kar po bližnjici čez drn in strn severne strani navzdol proti fačam. Na strmini jim mnogokrat spodrsne, ko se motajo skozi več sto metrov globoki pas samih p'ninšičih rož,¹⁷ pa se vselej ujamejo ob njih koreninah. Kdor jih na tej poti opazuje od spodaj, ima čudovito sliko pred seboj: širok pas krvavordečega cvetja, iz katerega pokuka tu in tam človeška glava in zopet izgine, kadar zmanjkajo človeku tla pod nogami, potem pa se zopet prikaže. Ta pas prekrasnega cvetja oklepa vso severno stran Pudnika od glave navzdol skoraj do fač. Na južnem pobočju nadomešča to cvetje sočna trava, ki jo prekrizajo predeli do en meter visokega planinskega pelina.

Vračajoča se mladina prinese v fačo lep šopek rzovca.¹⁸ Najlepši rastejo le na Pudniku, kjer je tam njih cvet do decimeter dolg in opojno dišeč. Pvaninčca Kvančla iz Melvič jih pouči: »Če nimaš spanja, naredi si čaj iz treh cvetov rzovca. Pa ja ne vzemi več kakor pa tri, sicer se ne zbudiš več!«

Gospodar ali gospodinja po navadi prenočita še večer ali dva v fači, da drugega dne odredita še potrebno glede ščekanja¹⁹ in oddaje mleka Vahu. Vah je sirar, ki vsako leto prihaja iz Furlanije in sirari na svoj račun, ob kraju pvanine²⁰ pa prinese v dolino vsakemu kmetu izkupiček za dobavljeno mleko. Nekoč pred svetovno vojno je plačal liter mleka s krajcarjem in hvalil: »Vaše mleko, dobr, no akva!« V pozni jeseni je ta sirar odnašal po več dni velike hlebe sira na hrbtu s svojo družino v Furlanijo.

Gospodar ostane prvi dan na planini še tudi zato, da je pri rokah, če bi živina, posebno še konji zašli na nevaren kraj. Nekega leta se je zgodilo, da je šla Pavlnova »Nimcla«, kobila, ki so jo kupili v Nemcih in je bila prav nevarna, ker je vsakogar, ki se ji je približal, nepričakovano popadla z gobcem, zašla v zagato. Pred njo je bila skala in tudi na levo in desno kamenje, da se ni mogla obrniti. Morala bi se pomikati le ritensko nazaj, da bi se rešila tega kraja. Ko so ljudje to opazili, so šli na delo za njeno rešitev. Nataknili so ji uzdo, jo opasali z vrvmi in jo vlekli tako zadenski iz nevarnega mesta. Kobila je bila rešena, v zahvalo pa je brž hotela čavsniti po pastirju, ki jo je še pravočasno mahnil z vrvjo po gobcu. Vzpela se je na zadnje noge, se prekucnila in pometla po bregu s seboj tudi še človeka, ki je držal za vrv. Tako sta klavtrala²¹ nekaj metrov navzdol, Nimcla in njen rešitelj. Prizora sam nisem videl, bil sem le zraven, ko je pastir to pripovedoval. Še ni dobro končal, že ga je vprašal drugi: »Pa se je Nimcli kaj naredilo?« — Za človeka, ki se je skupaj zakotalil s kobilo, ni vprašal.

Planšarica Kvančla je leta 1925, ko je kuhala moji družini v Pudnce v fači mejšto,²² čebljala:

»O, jaz sem dro bva v Sbeniji. Šva sem skuz liëpo Zajzaro na Bled na jizerce. Oh, kako liëpo je bvo tam. Po barčicah so se vozile device, biëvo obličene, pa sbenji so pele, pa kak liëpo, oh, kak liëpo so pele. Bvo je tak kakr v raju.«

Zame in mojo družino pa je bila raj Ziljska dolina in posebno še Ziljske planine, katerih lepoto sem šele sedaj znova odkril in tako spoznal, da veš za lepoto šele potem, ko si od nje že odmaknjen. Bivanje na Pudniški planini mi je nekoliko kalilo le to, da je bilo treba bežati pred manjakom,²³ ki je oprezal okoli fače in je bil naš sovražnik, medtem ko je bil z ostalimi ljudmi na planini kar v prav dobrih odnosjih.

Iz okna kamrice v fači, ki je bilo obrnjeno na severno stran proti Ziljskim alpam, se nam je neko jutro nudila nepopisna panorama, kakršne doslej menda še nikoli ni zajel kateri koli umetnik na svetu. Nekako v isti višini, kakor stoji fača, se je pokazala v daljavi divje razcefrana pregrada skal Ziljskih Alp. Skale so bile ob vzhajajočem soncu, ki pa ga še ni bilo videti na nebesnem svodu, krvavordeče, da je ob njih pogledu človeku jemalo vid. Niže od Dolške planine pa se je vlekla

¹⁶ Slovenca = dekleta v ziljski narodni noši;

¹⁷ p'ninšiče rože = *Rhododendron hirsutum* L.;

¹⁸ rzovec = *Nigrittella nigrum*, murka;

¹⁹ ščekanje = molža;

²⁰ kraj pvanine = zaključek planinske paše;

²¹ klavtrati = zakotaliti, zavaliti se po bregu;

²² mejšta = koruzni žganci, ko se moka pred zakuho opravi;

²³ manjak = bik, izposojenka iz furlanščine;

do krvavordečih skalnatih vrhov Ziljskih Alp mlečnatosiva gmota, ki je valovala kakor razburkano morje. V tej gmoti, ki je od časa do časa prehajala v umazanost, so švigale sem in tja rdeče kače, da je moja žena, rojena Ljubljankanka, ki je prvič prišla na planine in še nikoli prej ni videla tako veličastnih gorskih prizorov, spreletavala zona, da si je morala z rokami zakriti oči.

Dobro uro nato je bilo nevihte v dolini pri kraju in na planini in v dolini je sijalo že najlepše sonce, stene Ziljskih Alp so posivele, ko se je pregrinjalo med njimi in Dolško planino pretrgalo. Najprej je prikukala iz razpoke vas Rut, z gozdom obrobjen kompleks njiv štirih posestnikov: Vajdna, Honžiča, Pavlnovca in K'zeca. Lepi podolgovati pasovi njiv, katerim je dajal dozorevajoči ječmen rumeno barvo, so se križali s pasovi zelene detelje in nekoliko bledejše zelene koruze. Tu in tam je bilo videti med temi pasovi stuge,²⁴ ki so enojni, blizu hiš pa dvojni. Severno od Ruta, že tik vznožja Ziljskih Alp ob Khünburgu je zasvetil biser, del Pazriškega jezera, ki v resnici zdaleka ni tako lepo, kakor je videti s Poludnika. Skozi dolino, sem od Modrinje vasi, se je svetlikal vodeni trak bistre Zile, ki pa je tik pred Dulami poniknil in se prikazal zopet šele na vzhodni strani blizu Gorič, od koder »ponese ziljskemu fantu od ziljske dečve krajčič dovse«. Res da ta naša bistra Zila ni bila vselej zlata in je le premnogokrat bila za naše Ziljane veliko zlo, ker se je razlila in poplavila leto za letom vse do njene regulacije, vse travnike in pašnike.

Kajpak, da Zila ne ponikne pred Dulami, moje rojstno vasico, res je le, da nam jo tu zakriva Gora, na katere vrhu čepi Pudnik, ki tudi ne dopušča, da bi smelo okoli treh božičev pokukati sonce v vas.

VIKTOR JEREB

Ob 50-letnici otvoritve stare koče na Poreznu

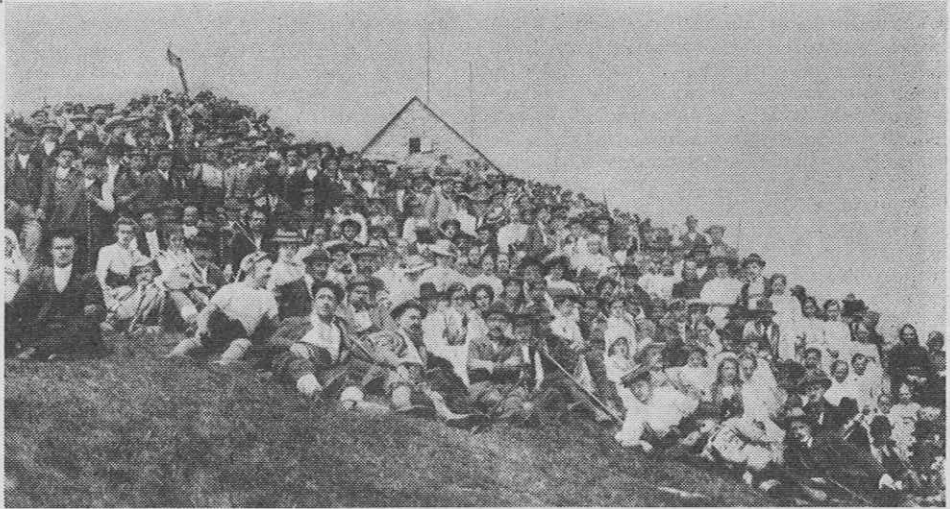
11. avgusta 1907 je zeleni Porezen nudil kaj nenavadno sliko. V ranem jutru je bilo po njegovih pobočjih že vse živo. Z vseh strani, iz Baške grape sem od Hoča, mimo samotnih kmetij proti Prehodu, čez pašnike na Otavniku, skozi Zapoško, iz Poč proti Medrcam, sem od Cimprokve in Huma iz prostrane Davče in drugod so se dolge vrste ljudi vzpenjale po strmih stezah, vse v isto smer — proti vrhu Porezna. Kam so namenjeni vsi ti ljudje? Kosci to niso, kajti nedelja je danes in tudi preveč jih je. Bili so od blizu in od daleč. Prvi so hiteli navzgor fantje in dekleta, za njimi praznično oblečeni kmetje in kmetice, priletni očanci in ženice. Nazadnje so prihajali, vsi zasopli in potni, po mestno oblečeni ljudje, resni gospodje in celo gospe s klobuki po zadnji modi. Kaj se je zgodilo? S čim privlačuje sicer samotni Porezen prav ta dan na svoj vrh vso to množico? Dogoditi se je moralo nekaj pomembnega. In res je bilo tako. Prav pod vrhom Porezna, kjer še pred letom ni bilo opaziti drugega kot zeleno travnato rušo in tu pa tam od dežja in vetra izlizano skalno, so zgodnji obiskovalci ugledali kot igrača majhno sivo zgradbico, ki je prijazno mežikala s svojimi okenci v jutranjem soncu. To je nova planinska koča, ki so jo zgradili cerkljanski planinci, je vedel vsakdo povedati. »Danes jo bodo slovesno odprli.«

Od tistega dne je minilo 50 let. Ta dogodek je bil pomemben ne samo za podružnico SPD Cerklno, temveč za vse slovensko planinstvo, saj je bila stara koča na Poreznu prva planinska postojanka v našem alpskem predgorju, zato mislim da ne bo odveč, ako si nekoliko pokličemo v spomin, kako je prišlo do tega, da so cerkljanski planinci sklenili zgraditi kočo na Poreznu, kako so jo gradili in odprli in kakšna je bila njena poznejša usoda.

Zamisel, da bi se na Poreznu postavila planinska koča, zasledimo prvič leta 1901. Goriški list Soča je namreč 10. avgusta tistega leta prinesel dopis o izletu na Porezen. Zadnji odstavek tega dopisa se je glasil: »Ako bi se Cerkljani kakor

²⁴ stug = kozolec.

Brda in Rut imata še staro sklanjatev; Brdo, kakor se pogosto rabi v raznih spisih, domačini ne uporabljajo. Izvor besede Zila še ni razjasnjen. Nekateri menijo, da je keltskega izvora, za kar pa ni nobenih dokazov. Zato je treba, da poizkusimo ime tolmačiti le iz slovenskega narečja. Morda bi bilo treba usmeriti raziskavo v tele smeri: razliti, zlití, — Zila, ali žila — Zila, ali pa celo: zlato, zlo, zli — Zila, kajti zlato je služilo v naši pradobi in še tudi sedaj kot usedlina za preganjanje zlih duhov.

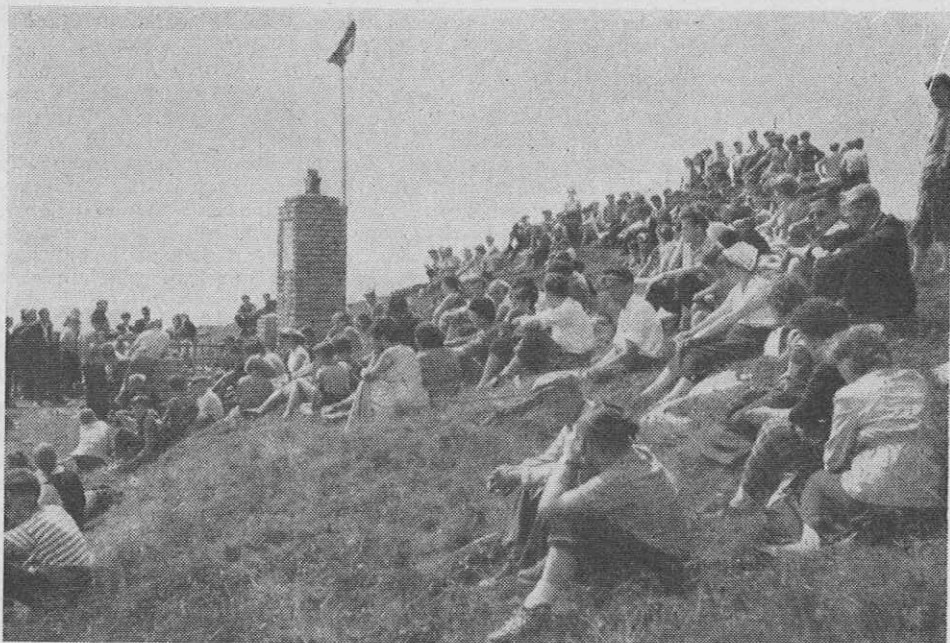
Otvoritev planinske koče na Poreznu (1632 m) 11. 8. 1907

tudi Podbrčani in oni iz Soške doline SPD vred nekoliko potrudili, bi lahko kmalu in z majhnimi stroški imeli kočo na Poreznu itd.«

Zamisel je bila tu, a do njene uresničitve ni prišlo tako kmalu. Cerkljani še niso imeli svoje podružnice SPD. Cerkljanski planinci, 11 po številu, so bili včlanjeni pri Soški podružnici SPD v Tolminu. Pa čeprav jih je bilo malo, niso spali. Že 28. februarja 1904 so ustanovili lastno podružnico SPD in takoj začeli misliti, kako bi čimprej uresničili željo premnogih planincev in postavili na Poreznu planinsko postojanko.

Ker se niso mogli lotiti koče, so pa pridno markirali poti, nameščali kažipotne tablice in se tudi že zanimali za raziskovanje podzemeljskih jam. Naj na tem mestu omenim, da so jamo v Ravnah že leta 1905 raziskovali cerkljanski planinci Peter Brelj, Franc Trček in Andrej Obed.

Slednjič je le prišel čas, ko se koča ni gradila več samo na sejah, temveč se je začelo z resničnim delom. Podružnica si je bila z raznimi prireditvami in darili nabrala nekaj sredstev, po zaslugi poslancev Oskarja Gabrščaka in Antona Gregorčiča pa je prejela nekaj podpore od ministrstva za Železnice. Tako je na III. občnem zboru dne 7. januarja 1906 član odbora Franc Trček prvič predložil načrt za gradnjo koče. Stroški bi znašali 2550 K. Načrt je bil sprejet in začeli so razpravljati o ubikaciji koče. Nekateri so bili sprva za to, da bi stala nekoliko nad Medrcami, prelazom na vzhodni strani Porezna, drugi spet, da bi jo zgradili v bližini studenca na Sorški planini. Nazadnje je prevladalo mnenje, da bi bila koča na omenjenih krajih preveč oddaljena od vrha in da bi zato iz Baške grape imeli predaleč do nje. Obisk Porezna je bil namreč že takrat večji iz Baške kot s cerkljanske strani. Ker je bila ravno takrat dograjena bohinjska železnica, je bilo pričakovati še večji obisk. Obveljal je zato predlog, da se koča postavi tik pod vrhom Porezna, in sicer na severni strani. Z lastniki zemljišča ni bilo težav. Planinska zadruga v Sorici je prepustila za gradnjo koče brezplačno 120 m² zemljišča. Delo se je začelo v začetku avgusta 1906 in, ker je bilo vreme izredno ugodno, je bila koča sredi septembra že dozidana in za silo pokrita. Zidarstvo delo je bil prevzel domači mojster Kurin iz Davče, ki je pripeljal s seboj 6 zidarjev in pomagačev. Kamenje je bilo v bližini gradbišča, mivko, cement in eternit pa so člani in drugi nosili iz Podbrda in Cerkna. Nošnja je bila deloma plačana. Največ materiala so znosili Anton Jurman (Hastar) in Obid Franc (Hastarjev Franc) iz Cerkna ter Platiše Andrej (Kašper) iz Poč. Les za vrata, okna, pode in opaže je daroval Josip Plemelj, po domače Gorenjec iz Cerkna, les za strešno ogrodje pa sta odbornika Jernej Štravs in Franc Trček kupila pri kmetu Mlakarju v vasi Porezen za 20 K. Prenosanja tramov so se bili lotili cerkljanski fantje, a jim ni uspelo. Z velikim naporom so jih potem spravili na vrh tesarji iz Kalaršč, ki so potem pod vodstvom Ivana

Proslava 50-letnice stare koče na Poreznu 11. avgusta 1957

Škvarča opravili tesarsko in krovsko delo. Največje težave pri zidanju je delala voda, ki so jo morali v lempah prinašati s Sorške planine.

Delo so izmenoma nadzirali odborniki, zlasti Franc Trček, Jernej Štravs, Peter Brelih, Vaclav Tušar in Ciril Peternelj. Ti so obenem tudi prinašali iz Cerkna razne potrebščine. Okna, vrata, pode in opaže je izdelal za nizko ceno mizar Anton Mažgan v Cerknem. Vse to so znosili na Porezen cerkljanski fantje brezplačno. Prenos je organiziral pek Leopold Pagon (Gajdrov Polde), ki je prispeval tudi hrano za nosače.

Do septembra 1906, ko je bila koča pokrita, so stroški znašali 2225 K. Za dokončno obdelavo in opremo koče je manjkalo še 800 K. Trgovska in obrtna zbornica v Gorici je darovala 100 K, za ostalo pa so morali odborniki ponovno potrkati pri Cerkljanih in drugod, vendar pa so se morali tudi nekoliko zadolžiti.

Nova koča je bila postavljena tako, da je krepko rezala od severa prihajajočo sapo. Bila je trdno zgrajena iz škrljavca, zadelanega s cementno malto, sicer pa neometana. Pokrita je bila z eternitom. Pri merah so seveda odločala sredstva in zato je bilo tudi treba opustiti vsako misel na »komfort«.

Dolga je bila 8,5 m, široka 5 m, visoka pa 6 m. Vhod je imela na južno-vzhodni strani. Skozenj se je prišlo v 5 m dolg in 3,30 m širok prostor z dvema oknom, ki je služil za kuhinjo in obednico. Od tod se je prišlo v 5 m dolgo in 4 m široko spalnico z enim oknom. V njej sta bila dva pograda z mrežami za osem oseb. Oba prostora sta bila lepo obita z deskami. Iz kuhinje so držale stopnice na prostorno podstrešje s skupnim ležiščem, kjer je lahko prenočilo do 30 oseb. V kuhinji je bil zidan štedilnik, manjkala pa je voda. Vodnjak pred kočo, ki še danes obstaja, so zgradili dve leti pozneje. Iz njega se je črpala voda s črpalko, ki je bila nameščena v kuhinji. Voda iz tega vodnjaka je imenitno služila 40 let pozneje pri gradnji spomenika padlim borcem. Koča je bila tudi opremljena z dvema strelvodoma. Tretji strelvod je bil na vrhu Porezna. Ker pa so ga neznanci ponovno odnesli, ga pozneje niso več obnovili. Stara koča je imela to prednost pred sedanjo, da je bila dostopna tudi pozimi, ker je sneg ni nikdar zametel.

Otvoritev koče je bila, kot že omenjeno 11. avgusta 1907. Opisana je v PV za leto 1907. Iz tega opisa povzemam naslednje:

»Planinska ideja na Slovenskem lahko zopet zaznamuje velik uspeh v svojem delovanju. Cerkljanska podružnica je 11. avgusta otvorila na Poreznu svojo pla-

ninsko kočo. Otvoritev se je izvršila ob ogromni udeležbi in ne samo cerkljanska podružnica, ampak vse slovensko planinstvo je lahko ponosno na to slavnost.

Na predvečer, ob pol devetih, je zaplapolal prav na vrhu Porezna velikanski kres, ki ga je nagrmadil Leopold Pagon. Po zraku so švigale rakete. Proti jutru so začeli prihajati na vrh prvi izletniki in nato so vse dopoldne prihajale kar cele procesije. Splošno se sodi, da je bilo pri otvoritvi do 1500 ljudi. Med temi je bilo mnogo turistov iz drugih dežel, posebno Čehov. Že pred otvoritvijo je zmanjkalo piva in vina, hrane pa je bilo zadosti. Za postrežbo so skrbeli cerkljanska dekleta v narodnih nošah. Proti poldnevu je imel načelnik Josip Rakovšček slavnostni govor, v katerem je pozdravil navzoče, v prvi vrsti zastopnike osrednjega društva, zastopnike Idrijske, Soške, Radovljiške, Selške, Kranjske, Kamniške, Tržaške in Ajdovskopipavske podružnice ter zastopnike Planinskega odseka v Gorici in Akademskega planinskega društva v Pragi. Zahvalil se je tudi vsem, ki so sodelovali pri gradnji koč, zlasti Franu Trčku, Jerneju Štravsu, Petru Brelihu iz Cerkna ter Ivanu Štravsu iz Podbrda. Nato je povzel besedo dr. Josip Tominšek, ki je čestital podružnici v imenu osrednjega odbora in izrazil prepričanje, da bo postal Porezen zelo obiskana gora in to zaradi lahkega dostopa in krasnega razgleda, ki je eden najlepših v slovenskih planinah. Dalje so govorili še arhitekt Velflik za Češko podružnico, dr. Dvorak za Hrvatsko planinsko društvo, za Idrijsko podružnico pa tajnik Šabec. Ker je bilo že pozno, so morali zastopniki ostalih podružnic svoje govore opustiti. Slavnost je zelo povzdignilo krasno petje goriških študentov, ki jih je pripeljal s seboj Janez Bevk, pevce študente je imel s seboj tudi Peter Brelih. Študentje so tudi skrbeli za veselo razpoložnje med udeleženci. Na večer je bila potem v Cerknem, na Firbarjevem brjaču, planinska veselica in na čast Cerkljanom moramo povedati, da je bilo Cerkno vse v zastavah. Izobešene pa so bile samo slovenske zastave. Odlični pevski zbor goriških dijakov je tudi na veselici razveseljeval domačine in izletnike. Ljudstvo je bilo gradnji planinske kočice zelo naklonjeno in je svoje zanimanje pokazalo s tem, da je v stotinah pohitelo k njeni otvoritvi. Koča je bila nato odprta in oskrbovana ob sobotah popoldne in ob nedeljah. V njej je bilo dobiti mrzlo hrano in pijače. Ključi so bili v Sv. Luciji, na Bukovem, na Zalem logu, osrednjem odboru v Ljubljani in Tržaški podružnici. Obisk koč v naslednjih letih je bil za takratne razmere kar dober. Leta 1908 200, 1909 — 226, 1910 — 210, 1911 — 260, 1912 — 120, 1913 — 309, 1914 — 150. Ponovno sta jo obiskala znani tržaški planinec in planinski pisatelj dr. Julius Kugy in oče slovenske alpinistike dr. Henrik Tuma. Drznejši planinci so jo obiskovali tudi v zimskem času in priredili v njej kar trikrat silvestrovanje (1910, 1911 in 1912). Eno izmed teh omenja tudi PV iz leta 1911 in pravi: »Na Poreznu sta priredila Cerkljanska in Tržaška podružnica na Silvestrov večer pravcabo veselico.«

Ko je leta 1914 izbruhnila prva svetovna vojna, je v Cerknem počasi ohromelo vse društveno delovanje in tako tudi delovanje podružnice SPD. Dostop na Porezen je bil mogoč le s posebnim dovoljenjem, vendar pa je bilo leta 1915 v koči še 56 obiskovalcev. V naslednjih vojnih letih so vanjo zahajali samo še orožniki, ki so patroljirali po hribih okrog Cerkna. Bilo je tudi vlomljeno vanjo, a večje škode ni utrpela.

Ko so po končani prvi svetovni vojni naše kraje zasedli Italijani in so bila razpuščena vsa slovenska društva na Primorskem, je tudi podružnica SPD v Cerknem prenehala s delovanjem. Kočo so zasedle italijanske obmejne straže in oblasti niso dovolile, da bi premičnine v koči prenesli v Cerkno. Obmejne straže in vojaške edinice, ki so se kočice posluževale, so v nekaj letih lesene dele požgale do zadnjega trama in deske. Zidovje je začelo razpadati, tako da je ostala samo še žalostna groblja. Od vsega inventarja se je ohranila samo vpisna knjiga, ki so jo po drugi svetovni vojni našli med ruševinami.

Tako je bil uničen ves trud cerkljanskih planincev in vse je kazalo, da je za vedno konec tudi planinstva pri nas. Italijani so naš Porezen kakor tudi ostale obmejne gore navrtali, zgradili na pobočju, obrnjenem proti Jugoslaviji gnezda za težke strojnice in topove, zamrežili so ga krog in krog z žičnimi ovirami in ga posuli s minami. Porezen naj bi bil člen v obrambni verigi, zgrajeni v obrambo »svetih« meja Italije, obenem pa izhodišče zavojevalnih pohodov, ki so jih fašistični voditelji že dolga leta snovali. Prepričani so bili v svoji oholosti, da je ni sile, ki bi jih mogla ustaviti. Toda prišlo je drugače. Prišla je druga svetovna vojna, kalvarija slovenskega naroda, in tedaj se je zgodil čudež. Stoletja teptani in zatirani slovenski narod se je zavedel svoje moči in pravice do življenja in se uprl. Nič niso tedaj pomagali okupatorjem bunkerji, strojnice, topovi, mine in tanki. Sloven-

ski človek je šel v borbo z golimi rokami, iztrgal sovražniku orožje, se boril z junaštvom, ki mu ni primere v slovenski zgodovini, in zmagal.

Po osvoboditvi, ko smo spet postali gospodarji naših gora, so se tudi cerkljanski planinci takoj lotili dela. Prva njihova misel je bila, kako obnoviti kočo na Poreznu. Spet so bili stari planinci najdelavnejši, pa tudi mlajši so krepko pljunili v roke. Kakor ob gradnji stare koče so bili tudi sedanji graditelji brez vsakršnih sredstev, a s pomočjo ljudske oblasti in prostovoljnim delom so le uspeli. Ni jim pa kazalo obnavljati staro kočo, od katere ni bilo ostalo drugega kot nekaj kamenja in zdrobljenega eternita, ker je v bližini stala trdno grajena italijanska karavla, ki se je dala brez posebnih stroškov preurediti v planinsko postojanko. Lotili so se dela in 18. avgusta 1949 je bila otvorjena nova koča. Tako je stara porušena koča dobila naslednico, ki sicer niti zunaj niti znotraj ne ustreza svojemu namenu, a še vedno nudi možnost, da se poveča in bolje preuredi.

Da bi se ohranil spomin na staro planinsko kočo in njene graditelje, pionirje planinstva na Cerkljanskem, je PDC za 50-letnico otvoritve koče postavilo na mestu, kjer je stala, majhno spominsko ploščo. Med slovesnostjo, ki so se je udeležili zastopniki sosednjih planinskih društev, številni planinci in okoliško prebivalstvo, skupno nad 600 ljudi, se je tajnik PDC v svojem govoru spomnil prvih članov podružnice SPD Cerčno, ki so z veliko požrtvovalnostjo in s prav ganljivim idealizmom širili planinsko idejo na Cerkljanskem in bili obenem stebri vsega kulturnega življenja v Cerknem pred prvo svetovno vojno, postavljajoč jih za zgled, kako je treba ljubiti gore, domačo zemljo in njene lepote. Prvi cerkljanski planinci so PDC ustvarili lepo planinsko tradicijo, ki jo je treba nadaljevati. Kakor je nje, tako naj tudi nas in bodoča pokolenja navdihuje čudoviti svet, ki leži med Šebreljskim vrhom in Jalenkom tja do Blegoša, Ratitovca, Porezna in Črne prsti, svet, ki je danes tako naš, kot še ni bil nikoli in ki je bolj kot kdaj vreden vse naše ljubezni, saj je prepojen s krvjo nešteti borcev-partizanov, ki so prav iz ljubezni do tega sveta žrtvovali svoja življenja.

Od prvih cerkljanskih planincev živita danes samo še dva: Peter Brelih in Jernej Štravs. Slednji še danes skrbno in vestno opravlja posle knjigovodje, blagajnika in gospodarja pri PD Cerčno in se je kljub svojim 74. letom udeležil slavja na vrhu Porezna.

Mladi planinci na svojem seminarju

STONE BUČER

Poletje je bilo v triglavskih robah. Jutranje sonce je vkljub rahlemu vremenu že prijetno grela.

Od planinskega doma Planike se je zvrstilo po ozki nadelani poti okrog 40 mladincev in mladink s svojim vodstvom. Nekateri v gumijastih copatah, drugi v nakovanih čevljih, večina pa v primerni obutvi. Vzpenjali so se po poti proti vrhu Triglava. Manjše število izmed udeležencev, je danes prvič merilo svoje moči s strmino Triglava.

Dolga kača planincev se je z grebena Malega Triglava povzpela še preko zadnjih strmih na sam vrh. Vsem so obrazi zažareli. Pa ne le od prestanega napora, temveč predvsem od zavesti, da so na vrhu naše najvišje gore, in od razgleda, ki se je razkril z vrha. Pogled je iskal znane vrhove in doline, spuščal se je v prepadne grape in stene, segel tja preko na Koroško in dalje v slovensko Benečijo in Kanalsko dolino ter se končno ustavil v Bohinjskem kotu. Da, od tam nas je včeraj pripeljala pot. Iz Bohinjske Srednje vasi preko Uskovnice in mimo Vodnikove koče do Planike. Čeprav je včeraj megla zavila Debeli vrh, Mišeljski vrh, Tosc in Draški vrh, čeprav se je pozneje splazila na pobočja in zakrila vsak razgled, upanje v lepo vreme ni zamrlo. In danes na vrhu, ob nasmejanih obrazih skupine planincev — udeležencev mladinskega seminarja — kdo bi še mislil na včerajšnje slabe obete!

Vsi udeleženci so se seznanili z razgledom z vrha Triglava. In po skupnem fotografiranju je bilo treba nastopiti pot navzdol. Tudi pri sestopu se je bilo treba učiti. Predvsem je bilo kamenje nerodna zadeva. Nikakor ni hotelo pod vsemi čevlji ostati mirno. Vendar pa se je blizu Kredarice umirilo in nikogar več ogrožalo.

Po ogledu doma na Kredarici je bila strnjena kolona kaj kmalu na Planiki. Tu pa je bilo treba naložiti vso prtljago in oditi proti Doliču.

Udeleženci seminarja na vrhu Triglava

Foto Marjan Zlender

Hribarice so se še kopale v soncu, nas pa je na odcepu na Dolič že zajela megla. Sicer pa sedaj sonca nismo več potrebovali. Tudi v megli se lahko v koči na Doliču kosi, seveda če je le človek lačen. Tega pa je bilo verjetno dovolj. Včerajšnja večerja in današnji zajtrk sta imela namreč z nami bolj malo opravka, več pa verjetno z ekonomom, ki je moral poravnati račun.

Prvo predavanje, in sicer o gorskih poteh, je bilo kmalu po kosilu. Praktične vaje in zaznamovanja gorskih poti pa so se vršile po poti z Doliča na Luknjo. Nekateri izmed udeležencev seminarja so na Luknji prvič v življenju videli planike v naravi. Če so vse ostale, pa ni bilo mogoče ugotoviti, ker ta evidenca v planinski organizaciji še ni tako popolna kot v lovski, kjer imajo baje vso divjad zaznamovano in registrirano. Saj tako nekako je zatrjeval Janez, ko smo prispeli v Vrata.

Slajmerjev dom v Vratih je bil pripravljen za nas. Nobenih pogajanj ni bilo treba z vodstvom tega doma, ali bomo dobili spanje in odeje. Ker ni bilo tako kot na Planiki, smo ostali v Vratih kar tri dni.

Nekaterim instruktorjem se je po prihodu v Vrata mudilo na druge dolžnosti. Zato je bilo treba program nekoliko spremeniti, vendar ne na škodo udeležencev seminarja.

Prvi dan v Vratih so se mladinci seznanili z osebno opremo planinca, s taborjenji, zaščito prirode, organizacijo PZS, z upravljanjem planinskih domov, z organizacijo in delom mladinskih odsekov, z dobrimi in slabimi navadami v gorah in z orientacijo v gorah. Vse to so poglavja v naši planinski učenosti, ki jih mora vsak dober planinec, predvsem pa vsak vodja mladih planincev obvladati. Vendar pa so udeleženci seminarja v svojih ocenah in pogledih na seminar prav zapisali, ko so trdili, da je bilo gradivo zelo obširno in zato po njihovem mnenju prehitro podano. Verjetno bodo morali v bodoče taki seminarji trajati dalj časa.

Tudi drugi dan ni bilo mogoče nadrobno obdelati nevarnosti v gorah, preprečevanja nesreč, organizacije in dela GRS, alpinistike in prve pomoči. Za praktične vaje iz alpinistike in gorskega reševanja bo treba vzeti več časa, delo pa organizirati po grupah tako, da se bo vsak udeleženec seminarja tudi sam uril.

Zadnji dan seminarja je začel z nadaljevanjem prve pomoči, za katero so udeleženci pokazali posebno zanimanje. To pa je razumljivo. Saj bo potrebno v bodoče, ne samo vodje mladinskih odsekov, temveč vse mladince, pa tudi do neke mere pionirje seznaniti s prvo pomočjo v gorah. Predvsem pa jih bo treba praktično naučiti pravilnega dajanja prve pomoči ponesrečencem.

Ob zaključku seminarja so bili trije mladinci oziroma mladinke za najboljše pismene opise seminarja, nagrajeni s praktičnimi darili.

Prvi seminar za vodje mladinskih odsekov je na vsak način uspel. To so potrdili tudi udeleženci sami, saj so v svojih pismenih opisih seminarja poleg pohval in graje napisali vrsto predlogov, pa ne samo za bodočo organizacijo in izvedbo seminarjev, temveč za delo z mladino v mladinskih odsekih. To pa je za delavce v planinski organizaciji ena izmed prvih dolžnosti. Zavedati se moramo, da le z organiziranim delom z mladinci in pionirji postavljamo nove temelje naši planinski

skupnosti. Mladinskega vprašanja ne moremo in ne smemo prepustiti stihijskemu razvoju, temveč moramo skozi naše upravne odbore zvez in društev usmerjati to delo z istim in edinim ciljem, namreč, s planinstvom vzgojiti tiste, ki ljubijo gore, v zdrave, samostojne in zavedne člane naše socialistične družbe.

Seminar za vodje mladinskih odsekov je organizirala mladinska komisija Planinske zveze Slovenije. Trajal je od 8. do 10. VIII. 1957. Udeležilo se ga je 29 mladincev in 10 mladink iz naslednjih društev: Ajdovščina, Bohinj - Srednja vas, Brežice, Gorje, Hrastnik, Idrija, Javornik, Jesenice, Koper, Kostanjevica, Kranj, Kum - Trbovlje, Laško, Ljubljana - matica, Maribor, Medvode, Mengeš, Mežica, Obrtnik - Maribor, Postojna, Prevalje, Radlje ob Dravi, Ravne, Rimske Toplice, Ruše, Trbovlje, Zagorje, Železnikar - Ljubljana in Žerjav. Seminar je vodila načelnica mladinske komisije tov. Mara Sventova. Na seminarju so sodelovali kot instruktorji oziroma predavatelji tovariši: Joža Cop, prof. Pavel Kunaver, Milan Kristan, dr. Vida Košmeljeva, Rado Kočevar, Mirko Fetih, Rupko Godec, Jože Melanšek in Tone Bučer. Seminar se je zaključil v Vratih ob navzočnosti predsednika PZS tov. Fedorja Koširja, sekretarja za kulturo in prosveto Izvršnega sveta tov. Vlada Vodopivca in zastopnika CK LMS tov. Rudija Bregarja.

m l a d i p i š e j o

Izlet iz Posavja na Golte

IVAN JURKOVIČ

Ustalilo se je krasno sončno vreme. Zamikale so nas naše lepe planine. Odločili smo se po stari navadi za zanimivo Savinjsko dolino in visoke Golte s predgorjem Sv. Križa pri Belih vodah.

Ker smo člani planinskega društva, smo si oskrbeli v Brežicah objavo. Ko hočemo na postaji v Vidmu kupiti vozne listke, opazi blagajnik, da manjka na zadnji strani društveni žig. Kljub prošnji nam ne da znižanih vozovnic. Izposodili smo si kolo in poslali enega v Brežice po pozabljeni žig. Za nas dragocene ure so šle po vodi. Namesto ob 17,38 uri smo se pripeljali v Šmartno ob Paki ob 22,33 uri.

Malo potnikov je izstopilo v Šmartnem. Otvorjeni z oprtniki smo pešali po trdi cesti preko Pake in Savinje v Letuš k sestri. Ker se nismo najavili, smo jo spravili v neprijetno zadrego, ker sta tam spali že dve sestri, ki sta obirali hmelj. Polegli smo kar po tleh v čedni kuhinji. Ena obiralka se nam je pridružila, ko smo po zajtrku krenili na avtobusno postajo, da se odpeljemo v Mozirje. Na letuškem mostu smo se dobro razgledali. Najbolj smo se čudili pevskemu zboru, ki si je postavil majhno leseno hišico z lastnimi sredstvi za vaje. Z zanimanjem smo ogledovali mogočne stavbe premožnih Savinjanov, posebno še sušilnice za hmelj, ki jih ni pri nas. Ti ljudje dobro živijo, saj jim hmelj prinaša lep denar. Mozirje spada med najlepše trge naše domovine.

Po markirani poti smo kake pol ure pešali po mirni in prijetni dolini mimo čednih domov z lončnicami na oknih proti Radegundi (815 m). Značilno planinsko oko na smreki nas je vabilo v temen gozd, ki pokriva mogočno pobočje Boskovca (1591 m). Ko smo stopili iz teh prostranih šum na plano, smo se usedli v mehko travo ob žuborečem potočku. Razbremenili smo malo težke nahrbtnike. Prislunhemo. V tišino enakomerno nekaj kovinskega udarja. S tovarišem takoj odhitiva ob potočku navzgor, da rešiva uganko. Glej, streljaj od nas edinstveno napravo! Po žlebičku je pritekala voda v majhno koritce. Ko se je to napolnilo, je zaradi teže dvignilo lesen, z železom okovani bat, ki je bil na drugi strani te vodne gugalnice. Voda se je izlila, ker se je koritce nagnilo nazaj; zato pa je bil bat sedaj težji in je pri svojem padcu udaril po nastavljenem starem železnem kotlu. Strmeli smo nad posrečenim izumom bistrega hribovca. Naprava se je dala regulirati. Čim več vode si spustil po žlebu, hitreje je udarjala na kotel.

Okrepčani smo laže premagali najtežji del poti. Po strmih senožetih smo dospeli na kraj katastrofalnega požara, ki je pred leti uničil najlepši kras naših gor, smrekov gozd. Ožgana debela pričajo o tej veliki nesreči. Kako škodo lahko napravi človeška lahkomišelnost! Hoja po tem od sonca razbeljenem skalovju je bila mučna. Neusmiljeno nas je žgalo v hrbe. Ker ni drevja, ni blagodejne sence. Še borna travica zamira, ker zemlja zdaj voda laže odnaša v dolino. Zdi se nam, da smo stopili na kras. Zdaj še bolj cenimo naše vedno zelene gozdove. Bolj žejni kot lačni smo se v opoldanski vročini privlekli na vrh in stopili v novo planinsko kočjo (1344 m). Redki planinci so obedovali pri pogrnjenih mizah s planinskim cvetjem v vazah. Tudi mi smo se dobro založili, kajti čaka nas še dolga in težavna tura preko sedla v globeli Ljubije in nato silno strm vzpon k Sv. Križu (1044 m). Po

obedu smo si še ogledali smučarsko postojanko. Tu so kratni smučarski tereni, posebno na Medvedjaku (1566 m). Od kočee se začnemo počasi dvigati. Srečavamo črede rejene živine, ki nas zvedavo ogleduje. Sočna planinska trava, sveži zrak in gibanje v prosti naravi ji prija. Pri pastirskih stanih se je naglo zaoblačilo. Vlila se je kratka ploha. Vedrili smo kar pod smrekami in pečinami. Če se nam ne bi mudilo, bi si privoščili sladkih jagod in črnic. Ob zložni poti so se nam kar ponujale. Pozno popoldne smo prišli na severno stran gozdnatega Boskovca. Stopili smo na od dežja premočeno stezo, kjer smo se večkrat lovili za grmičevje, da nismo zdrknili v prepad. Ta pot še ni markirana. Izhojena je le od živine, pastirjev in lovcev. Večkrat se nam je prikazal stožec Sv. Križa. Najprej smo ga gledali pred seboj. Čim nižje smo šli, tem više se je dvigala njegova piramida. Dol je večkrat šlo prehitro, da smo se morali loviti za vejevje in zaustavljati korak. Ko smo prispeli do višine našega sosesa, se nam je zazdelo, da bi ga lahko zadeli s kamenčkom. V nekaj minutah bi nas potegnili žičnica nanj. Tako pa smo se še dobro uro mučili, preden smo dospeli do dna, katerega je izdolbla Ljubija v tisočletjih, da si je preborila izhod iz gorskega objema. Na pašniku, ki smo ga prečkali, se je pasla ena sama krava. Majhna jezerca na njem so nam pričala o precejšnjih padavinah. Tudi sedaj so se spet nagrmadili grozeči oblaki in nam pretili s ponovno nevihto. Ravno smo stopili na novo zgrajeno cesto, ko se je vlilo. Košata bukev nas je zavarovala. Potegnil je krivec in razgnal oblake. Po ostrem kamenju so trpeli čevlji, še bolj pa noge tistih, ki so se jim čevlji smilili. Mrak je že legal v globel, ko smo premostili šumečo Ljubijo. Bistra in čista voda je božala v strugi razmetano kamenje in se peneč poganjala v globoke tolmune. Niti lastnega glasu nismo slišali, tako je bobnelo. Hodili smo po cesti navzdol mimo žag, ki so samevale opuščene. Po dolgem času smo vzradošeni stopili s ceste na spet markirano pot. Morali smo se podvizati, da še ujamemo sončni zatop. Pred nami je najmanj 600 m vzpona. Pri preprosti gostilni pod vrhom smo vprašali, ali bomo mogli priti v romarsko hišo. Gostilničarka nas potolaži rekoč, da je cerkovnik najbrž zgoraj, ker si pripravlja drva za dolgo in trdo zimo v tej višini. Če pa ga ne bi našli, naj kličemo, da bo poslala ponj. Ko prisopihamo na vrh, se je sonce ravno poslavljalo in pozlatilo vrh Pece, Smrekovca in Plešivca. Hitro jo uberemo proti vratom prenočišča, a so zaklenjena. Smo torej sami. V naglici poiščemo nekaj suhljadi in zanetimo ogenj. Na vso moč kličemo, naj nam nekdo prinese ključ. Slišimo glasove spodaj, toda ničesar ne razumemo, četudi vlada vsepovsod blagodejen mir. Očarani zremo dolgo v razsvetljeno Šaleško kotlino in Savinjsko dolino. Tu je seveda vir električne energije doma. Pod zemljo je lignit, na zemlji pa stara elektrarna v Velenju in nova še mogočnejša v Soštanju. Končno pride rešitelj. Z radostjo smo ga obkolili in pozdravili; bili smo namreč zelo trudni. V preprosti kuhinji smo kar po planinsko sedli okoli mize.

V gorah ne smeš zamuditi sončnega vzhoda. Zato smo ga res zjutraj vsi nestrpnostno pričakovali. Trije iz naše skupine ga še sploh niso videli. Počasi je začelo rdeči nebo. Prvi žarki so švignili po nebu. Velika žareča obla je začela lesti počasi izza vrhov. Že žarijo Boč, Konjiška gora, Paški Kozjak, Pohorje, Plešivec, Peca in Smrekovec na eni strani, na drugi pa Mrzlica, Čemšeniška in Menina planina ter Golte. Po dolinah valovi megla. Luči ugašajo. Še enkrat smo objeli s pogledom vso panoramo, okvirjeno s prekrasnim gorskim vencem. Okoli osmih smo se spustili v smrekov gozd in se napotili po zložni cesti proti Belim vodam. Na sedlu smo krenili na kolovozov, ob katerem poskakuje Sentflorjanski potok. Največ kristalno čiste vode priteče iz skale pri belovoški šoli. To planinsko studenčnico popijejo večinoma Soštanjčani, ki so jo zajeli v rezervoar in po ceveh napeljali v svoje mestne hiše. Drugi precejšen vir bruha izpod svetokrižkega pobočja tam, kjer se kolovoz združi s cesto, ki drži po pobočju od Belih vod. Tu je gostilna, da se utrujen popotnik lahko okrepi tudi z alkoholnimi pijačami. Sedaj bi nam prav prišla kolesa. Po gladki cesti bi kmalu pridirjali na šoštanjško postajo. Pešec rabi sicer več časa, a zato laže občuduje lep svet okoli sebe. Godba mrmrajočega potoka nam dela kratek čas. V njem smo se večkrat osvežili, ali hitro, ker je voda zelo mrzla.

V Soštanju se vsakdo najprej ozre na grad, ležeč na bližnjem pobočju in na mogočno Termoelektrarno pod njim. V Družmirju stoji nasproti te elektrarne nov jašek velenjskega rudnika. Bogata in lepa je Šaleška dolina. Paka jo reže na dvoje. Zadovoljniji in nasmejani smo stopili v vlak, ki zdrvi skozi kratek predor in brzi v območje Savinje. Pošljemo še poljubček ponosu Savinjčanov, razgledni gori Oljki in že smo v središču hmeljarstva — v ponosnem Žalcu. Na levi in desni stoje piramide hmeljev, ki čakajo mirno na prihodnjo sezono. Nagledali in naučili smo se naše lepe Slovenije. Upamo, da nam bo ta zaloga zadostovala do prihodnjih počitnic.

Društvene novice

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE TRENTARSKIM GORSKIM VODNIKOM

Toplo jesensko sonce je sijalo v nedeljo 29. IX. 1957 v dolino Trente in na vrhove okrog nje, se poigravalo z valovi šumeče Soče in pomagalo ustvariti prijetno razpoloženje pri udeležencih proslave — odkritja plošče zaslužnim gorskim vodnikom iz Loga v Trenti.

Ob 11. uri se je zbralo pred ploščo, ki je vzdana v previsno skalo pod alpinetom Juliana, lepo število planincev in planink, članov PD Bovec, PD Jesenice, PD Ljubljana-Matica, več članov UO PZS, poleg številnih domačinov, zlasti sorodnikov gorskih vodnikov. Spodobilo se je, da pri slovesnosti ni manjkal najstarejši slovenski alpinist in gorski vodnik Joža Čop.

Pod ploščo, zakrito z državno trobojnico in zastavo Planinske zveze, so stali na častni straži poleg dveh gorskih reševalcev iz Trente mladinci in mladinke v planinski opremi.

Za začetek slovesnosti je zapel pesem »Triglavu« moški zbor pevskega društva Golobar iz Bovca pod vodstvom Danila Durjave. Nato je odkril ploščo predsednik UO PZS Fedor Košir z ugotovitvijo, da je postajala zlasti po odkritju spomenika dr. Kugy vedno bolj jasna dolžnost slovenskih planincev, da se oddolže tudi spomenu gorskih vodnikov.

Na plošči iz podpeškega marmorja, izdelani po načrtu ing. arh. Borisa Kobeta, so vklesana imena šestih gorskih vodnikov: Jože Komac, Pavr (15. IX. 1862 — 22. V. 1939), Andrej Komac, Mota (6. VI. 1853—10. XII. 1908), Anton Kravanja, Kopiščar (6. XII. 1889—19. VI. 1953), Ivan Berginc, Štrukelj (20. IV. 1867—26. V. 1926), Anton Tožbar, Špik oče (3. I. 1835—22. XII. 1891), Anton Tožbar, Špik sin (11. XI. 1874—5. IX. 1952), pod imeni pa tole posvetilo:

»Zrasli v trentarskih strminah — ki so bile pesem njihovega — življenja in katerih — mojstri so postali
so z nezmotljivim pogledom — z drzno odločnostjo in — z nepogljivo voljo vodili — tiste ki so odkrivali čudežne — lepote slovenskih gora
utrli so pota po katerih — hodimo za njimi
MCMLVII

P Z S

Po odkritju plošče je recitirala Jana Kravanjeva pesem »V spomin padlemu tovarišu«, zatem pa je govoril član UO PZS Stane Hribar in je v najbolj splošnih potezah obnovil spomin na življenje in delo vodnikov, katerim je posvečena spominska plošča. Glavne misli njegovega govora so bile:

Prav gotovo je, da tudi dr. Kugy, čigar spomin je PZS dostojno počastila s postavitvijo velikega spomenika l. 1953, ne bi dosegel v trentarskih gorah in tudi drugod v Julijcih takih uspehov, kakor jih je dosegel pod vodstvom Trentarjev, zlasti najbolj znanih trentarskih vodnikov Pavra in Mote.

Prvi, ki je vodil takrat 19-letnega študenta Kugyja, je bil oče Špik, ko sta leta 1877 skupaj iskala v trentarskih gorah čudežno rožo Scabioso Trento. Takrat se je Kugy zaljubil v Trento in njene gore, pa je prihajal nato leto za letom in vedno znova odkrival njihove lepote.

Trentarski vodniki so ga vodili od uspeha do uspeha, od zmage do zmage. Poznali so pota na svoje vrhove, saj so bili že skoraj na vseh pred Kugyjem kot pastirji ali kot divji lovci. Boj z gorsko naravo za borni kruh, katerega so morali najti tudi v trentarskih strminah, vrharenje na gorskih senožetih, iskanje zaskočenih koza, dela v gorskih gozdovih, je do konca izostril njihov čut za ravnotežje, tako da so postali plezalci, katerim ni bilo primere in tekmeča.

Ob takih vodnikih so se učili tisti, katere so vodili, in tudi Kugy, ki večkrat govori o njih, posebno o Pavru in Moti, z besedami polnimi občudovanja. Kugy je tudi pošteno priznal, da se je večkrat vprašal, ali bi postal poznavalec Julijskih Alp, za kakršnega velja, če se ne bi približal v zvestem tovarištvu domačim vodnikom in razumevanju duše ljudstva, iz katerega so vodniki zrastli.

Špik-oče je bil Kugyjev vodnik samo kratko dobo in ga je zlasti na težjih turah kmalu nadomestil mladi Mota, ki je postal nato najljubši Kugyjev vodnik. Kugy je Moti posvetil v svojih knjigah zvrhano mero hvale pa tudi hvaležnosti. Prva njuna skupna pot je bil prvenstveni vzpon na Suhi plaz — Škrlatico l. 1880.

Mota se je takrat sam ponudil Kugyju, da gre z njim brez plačila, pa je imel pri tem menda najdaljši govor v svojem življenju, vsaj tako pove Kugy, ki je ob drugi priložnosti napisal, da je Andrej lahko gore premikal s svojim molkom. Motovi plezalski spretnosti in pogumu se je moral zahvaliti Kugy za vzpon na vrh, ki je veljal do takrat za nepristopnega, saj je dejal mojstranski vodnik Klančnik, da nanj pridejo samo orli in gamsi, ne pa človek. Nič manjše niso Motove zasluge za uspeh drugih prvenstvenih vzponov, kakršni so bili direktna smer po zapadni steni triglavskega vrha, po severni steni Razora, po jugovzhodni triglavski steni, po severni steni Viša in druge.

Okrog l. 1892 nastopi v družbi Andreja tudi Jože — Pavr, ki je kmalu postal najboljši slovenski vodnik. Kugy pravi o njem, da je bil morda najbolj drzen divji lovec z nezadržljivo in brezobzirno močjo. Vzdevek »divji Jože«, s katerim se ga še sedaj spominjajo Trentarji, dobro označuje njegovo izredno voljo, pogum in voljo do zmage. Škoda je, da čas, v katerem je Pavr živel in plezal, ni bil tak, da bi mogel razviti vse svoje nenavadne sposobnosti. V nasprotju z drugimi vodniki, ki so kazali do svojega »gosпода« skoraj preveč uslužne ponižnosti, se je Pavr zavedal svojih sposobnosti in je vedel, da so njegova, čeprav plačana, zasluga prvenstveni vzponi preko sten, katere so šteli takrat za najtežje. Bilo je to še v klasični dobi alpinizma, ko sta bili edini plezalni orodji vrv in cepin z dolgim ratiščem, s katerim so plezali tudi v suhi skali. Dvakrat je Pavr rešil Kugyju in drugim življenje. Prvič pri zimskem vzponu na Jalovec in drugič pri prvenstvenem vzponu čez severno steno Montaža l. 1902. Ko je takrat Kugy proslavljal to zmago s svojimi prijatelji, je Pavr naravnost povedal, da bi brez njega ostala Kugy in Ojcinger v steni. Ta opazka, katero je izzval Kugy, je bila sicer resnična, vendar se Pavr z njo ni prikupil Kugyju, ki je bil vajej ponižnega vedenja svojih vodnikov. Kugy prav zato ni izkazoval Pavru takšne naklonjenosti kakor Moti, priznaval pa mu je izredne plezalske sposobnosti in ga je jemal s seboj vedno takrat, kadar je šel na najtežje ture. Tako na že omenjeni vzpon po severni steni Montaža in, skupaj z Moto med drugim na zimske vzpone na Montaž, Triglav, Jalovec in druge. Že nekaj let pred Motovo smrtjo je postal Pavr stalni Kugyjeve vodnik in je to ostal do začetka prve svetovne vojne. Takrat je prenehalo Kugyjevo alpinistično udejstvovanje v trentarskih gorah. Po prvi svetovni vojni Pavr ni več toliko vodil kakor prej, ne toliko zaradi starosti kakor zaradi tega, ker je pripadla Trenta Italiji.

Špika-očeta je nadomestil njegov sin, ki ni vodil toliko v plezalnih smereh kakor Pavr in Mota, nadeloval in popravljal pa je številna pota za SPD. Medtem ko sta bila Mota in Pavr kasneje vodnika Nemškega in avstrijskega planinskega društva (DÖAV), je bil Špik-sin vodnik SPD. Tudi Pavr in Mota pa sta vedno branila koristi slovenskega planinstva. Zato je nemško planinsko društvo kasneje izključilo Pavra iz vrst svojih vodnikov, kar pa mu ni posebno škodovalo, saj je takrat vodil večinoma Čehi. Z njimi je izvršil znani sestop po severni steni Škrbine v Zadnjem Prisojniku, vzpone v Škrlatičini skupini, zlasti pa v Martuljkovi skupini. Špik-sin je nadelal precej poti za SPD, tako čez Komar in Dolič na Triglav, dve poti na Razor (eno ob Mlinarici, drugo ob Belem potoku čez Kriške pode), dve poti na Jalovec (eno iz Zgornje Trente, drugo iz Loške Koritnice, preko Škrbine za Gradom), pot iz Vrat na Kriške pode čez Skok in druge.

Štrukelj ni znan toliko kot vodnik, veljal pa je za Pavrom kot najboljši plezalec v Trenti. Trentarji so samo tema dvema priznali, da sta bila »ta huda«. Kadar je bilo treba reševati kože iz sten, so ljudje poklicali Pavra in njega na pomoč. Tih in skromen, kakor je bil, je tudi tiho in sam zase že kakšnih 10 let pred Nemci preplezal severno triglavsko steno v zgornjem delu. Šel je od Praga, pod Glavo, v Slovensko grapo, na Slovenski steber in čez triglavsko pleče Za Planjo.

Od prvih pričetkov razvoja planinstva v Trenti, to je nekako od 1875, se je precej spremenilo že do prve svetovne vojne. Število planincev, obiskovalcev Trente se je množilo iz leta v leto, vendar so hodili vedno bolj brez vodnikov. Zato je bil Kopiščar znan bolj kot graditelj gorskih potov kot pa vodnik, čeprav je njegova plezalska spretnost in znanje vzbujalo občudovanje najboljših alpinistov. Temu se ne smemo čuditi, saj je bil Kopiščar Pavrov učenec in je bil v mladih letih pri njem v službi. Je pa Kopiščar tudi vodil še po osvoboditvi, dokler ga ni pred dobrimi 4 leti zadela kap, ko je nadeloval pot v Koritih. Od zavarovanih plezalnih poti je zgradil Kopiščar l. 1926 skupaj s Hanzom Vertljem tako imenovano »Hanzovo pot« po severni steni Prisojnika, l. 1928 pot po severni steni Mojstrovke in l. 1948 Jeseniško pot z Vršiča na Prisojnikovo okno. To pot so preimenovali Jeseničani po njegovi smrti v Kopiščarjevo pot.

To so možje, katerih imena so vklesana v ploščo. Čeprav jih je utrudil boj z naravnimi silami in čeprav so hodili dostikrat na meji med življenjem in smrtjo, so ostala njihova srca mehka in dovzetna za vse lepote gora, v katerih bo živel njihov spomin še v bodoče rodove.

Govoru je sledila recitacija tov. Mije Sovdatove iz Bovca »Tatjani«. Za tem so pozdravili spomin trentarskih gorskih vodnikov planinski pisatelj Evgen Lovšin v imenu PD Ljubljana-Matica, tov. Dušan Kenda v imenu Obč. kom. ZK in v imenu ObLO Bovec, v imenu PD Jesenice pa Ivan Šavli, ki je zlasti poudaril zasluge vodnikov Kopiščarja in Špika — sina za nadelavo gorskih poti. Planinski pesnik Ludvik Zorzut je v verzih slavil trentarske vodnike.

Predsednik UO PZS tov. Fedor Košir je za tem izročil ploščo v varstvo Planinskemu društvu Bovec, predsednik društva Ciril Jonko pa je obljubil, da bo društvo varovalo ploščo.

Za zaključek slovesnosti je zapel še pevski zbor pesmi »Planinska« in »Triglav«. Nato so udeleženci proslave še na pokopališču tiho počastili spomin tam pokopanih gorskih vodnikov, ki so v svoji preprosti veličini toliko storili za razvoj slovenskega planinstva.

S. H.

Ste sami v nji sklesali si imena

LUDVIK ZORZUT

(Gorskim vodnikom ob odkritju spominske plošče
v Trenti 29. IX. 1957)

*Kam ste zleteli sivi vi sokoli,
vi orli drzni, kvišku le uprti,
v previsnih stenah zroči divji smrti,
kam čez čeri so držali sledovi?*

*S pogledi ostrimi ste se zazrli
v brezdna prepade in v neba modrine,
skoz špranje, žrela, luknje, čez škrbine
po kozjih stezah pota ste utrli.*

*Kam v nebosklon zaznamovali pota
ste drzni vsekali jih v žive skale,
ki so v viharjev blisku zabučale:
Kopiščar, Paver, Špika, Štrukelj, Mota!*

*Ste nam odkrivali lepote grozne
do nebrjev, deviških grud beline,
izdolbli ste si večne tu spomine
v večernih zarjah vse do ure pozne.*

*Vam zremo v čelo vedro, v jasno lice,
sklesano, zlito v bronu se blestečem,
ovenčanim s planiko, sviščem, slečem,
o, čujemo vse vaše daljne klice.*

*Z vami v gorsko to občestvo,
za vami v Zlatorogovo kraljestvo,
kjer bele žene, vile so in divji lovci,
možiči so in katedral oltarji,
vodniki vi — ožarjeni v planinski zarji.*

*Ori zdaj stena, vsa sproščena,
ste sami v nji sklesali si imena,
Odmev je vaš, milina, vsa dobrota:
Kopiščar, Paver, Špika, Štrukelj, Mota.*

Požgana koča na Bohorju 925 m

Planinska koča na Bohorju (v gradnji)

Delo planinskega društva Bohor-Senovo. Planinsko društvo »Bohor«, Senovo je imelo zadnje dni avgusta t. l. svoj II. planinski teden. S sodelovanjem družbenih organizacij in društev je bila izvedena vrsta kulturnih in športnih prireditev. Tako sta TVD Partizan, Senovo in Brestanica izvedla nogometno oziroma atletsko tekmovanje. Strelska družina »Boris Kidrič« iz Senovega s sodelovanjem brestaniške SD pa dvoje strelskih tekmovanj. Rudarska godba na pihala je imela uspel koncert na prostem. Znani planinski predavatelj tov. Mirko Kambič iz Ljubljane pa je imel planinsko predavanje: »Julijske Alpe v barvah«. Za zaključek tega tedna je mlado, a agilno društvo organiziralo planinski zbor pri gradbišču Koče na Bohorju. Udeležba izletnikov, planincev in domačinov iz bohorskih vasic je bila zadovoljiva. Na omenjenem zboru je društveni predsednik tov. Tone Javorič na kratko orisal zgodovino društva:

»Planinstvo na območju Bohorja je že staro. Prve korake so naredili ljubitelji bohorskih lepot iz Kozjega. Ti so že leta 1928 začeli zbirati članstvo za planinsko društvo. V letu 1929 so 24. novembra imeli že ustanovni občni zbor, na katerem so dali ime društvu Kozjansko-planinska podružnica Slovenskega planinskega društva v Kozjem. Društvo je bilo marljivo, a je moralo zaradi vedno večjega odpadanja članstva prenehati z delom in se kot Kozjanski odsek SPD vključiti v ustanovljajoče se SPD v Rajhenburgu. Prijatelji Bohorja z območja Rajhenburg (sedanja Brestanica)

in Senovo so namreč že v letu 1937 delali za ustanovitev planinskega društva, a jim to vse do skupnega občnega zbora s planinci iz Kozjega dne 9. I. 1938, ni uspelo. Na tem občnem zboru so tudi sklenili dati ime društvu Podružnica SPD Bohor v Rajhenburgu. Društvo se je organizacijsko v naslednjih letih lepo krepilo. V gospodarskem pogledu pa so tedanji planinci postavili tik pod Javornikom »zasilno kočo« (ta koča je bila pozneje uničena). Društvo je vse do okupacije delalo.

Po osvoboditvi pa vrsto let ni bilo iniciatorjev, ki bi obnovili planinsko društvo, čeprav je bila med ljudmi želja po planinskem izživljanju.

Sele 1. 1953 se začne pod vodstvom tov. Emila Salmiča zbirati krog prijateljev planin. Ti so zbrali okoli 80 članov ter 9. IV. 1954 sklicali ustanovni občni zbor PD Senovo.

V obdobju od ustanovitve pa do I. občnega zbora dne 30. VI. 1955 je bilo storjeno za dvig planinstva v senovski občini bore malo.

Po prvem občnem zboru do drugega občnega zbora dne 17. II. 1956 pa je napredovalo. Članstvo se je v tem času od nekaj 80 članov dvignilo na 146 članov. Storjene so bile priprave za obnovo Koče na Bohorju. Sklenjeno je bilo, da se obnovi koča na starih temeljih bivše lovsko-planinske koče, kajti zemljišče, na katerem je stala ta koča, ki je bila 1942. leta požgana, so člani bivšega lovskega društva podarili novo ustanovljenemu Planinskemu društvu Senovo. Društvo je s tem v zvezi začelo urejevati zemljiško-knjižne prepise tega zem-

ljišča na PZS. Zbirati so se začela tudi finančna sredstva.

Omembe vredno je tudi dejstvo, da je bilo na splošno željo članstva spremenjeno ime društvu v Planinsko društvo Bohor-Senovo.

Dejavnost društva od II. občnega zbora do III. občnega zbora 29. I. 1957 je bila še živahnjša. Tako v pogledu članstva (312 članov!) kakor tudi v sami organizacijski utrditvi. Dosti se je storilo tudi v propagandi. Organizirali so se zleti, I. planinski teden, število naročnikov PV se je od 1 (enega) dvignilo na 54 naročnikov itd. Markirane so bile važnejše poti na Bohor. Posebno živahna pa je bila gospodarska dejavnost. Prvega maja 1956 je bila v neposredni bližini bodočega gradbišča koč postavljena baraka v izmeri 7 × 4 m. Prirojena je tako, da en prostor služi izletnikom in planincem za zasilni bivak, a drugi pa za skladišče. V tem obdobju je bila nabavljena in na mesto dostavljena zidna in stropna opeka. Pripravljeno je bilo 35 m³ gradbenega lesa. Urejeni so bili kletni prostori za bodočo koč ter prekriti z betonsko ploščo.

Zanimiv pa je tudi pregled dela društva po 29. I. 1957, t. j. po III. občnem zboru. Lepa je bila propagandna dejavnost, ki je prišla do izraza še posebej v spredaj navedenem II. planinskem tednu PD Bohor-Senovo, ko so bile pritegnjene k sodelovanju še ostale družbene organizacije in društva. Markacija poti je sedaj na Bohor i z južne, t. j. senovške i s planinske, t. j. severne strani zelo dobra. Tudi »Zasavska planinska pot Kumrovec—Kum«, sektor PD Bohor-Senovo od Podsredčkega gradu do Mrzle planine je obnovljena in dobro markirana. Napravljene so bili dodatni temelji, ojačeni že obstoječi temelji bivlovsko-planinske koč. V zidani del koč je bila vzdana prva opeka dne 4. VI. 1957. Z dobro organizacijo in strokovnim vodstvom so bile sestavljene lesene kladne stene za I. nadstropje koč. Ste-san, povezan in postavljen je bil kompliciran strešni stol. In dne 18. avgusta, tik pred II. planinskim tednom društva so pokrili koč s strešno opeko, t. j. koč je bila pred rokom pod streho. Da je bilo opisano delo izvršeno, je v veliki meri zasluga v kompaktnosti, enotnosti in agilnosti odbora, ki vodi društvo skoraj v nespremenjenem sestavu že od I. občnega zbora. Veliko zaslug pri realizaciji društvenih načrtov pa imajo Rudnik rjavega premoaga Senovo, Elek-trarna Brestanica, Okrajni ljudski odbor Trbovlje, Občinski ljudski odbor Se-

novno, Planinska zveza Slovenije, Sind. podružnica rudarjev Senovo, Občinski sindikalni svet Senovo in drugi. Posebna zasluga pa je vseh tistih članov društva, ki so nešteto svojih prostih ur prebili pri obnovi Koče na Bohorju.

Z otvoritvijo koč bo odprto okno v bohorske zgodovinske znamenitosti in prelepe prirodne krasote zelenega in šumečega Bohorja...«

IZ BRATSKIH REPUBLIK

PSJ pripravlja s sodelovanjem Kolarčeve ljudske univerze »Vodnik po planinskih domovih Jugoslavije«. Knjiga bo obsegala popis vseh koč, potov, priložene bodo slike in zemljevidi v petih barvah. Planinskih objektov je v Jugoslaviji preko 300. V njih je več kot 10 000 ležišč in postelj. Izšel bo v 10 000 izvodih.

V. meduniverzitetni orientacijski pohod študentov Jugoslavije se je 22. do 26. maja 1957 vršil v Bosni. Pokrovitelj pohoda je bil rektor sarajevske univerze dr. Edhem Čamo. Beograd je poslal 3 ekipe, Zagreb in Ljubljana po eno, Skopje 2, Sarajevo 2. Start je bil na Trebeviću, odtod pa je steza držala na Jahorino in Romanijo. Vsaka etapa je trajala 6 ur naporega pešačenja. Ekipe so morale po poti izvrševati specialne naloge (prva pomoč, topografija, streljanje). Ves čas pohoda je bilo slabo vreme, orientacija je bila težka. Zmagala je ekipa izven konkurence »Bukovnik«, druga je bila ekipa Sarajevo I., tretja Skopje I. Organizacija tekmovanja je stala 231 319 din.

Zlet planincev BiH se je vršil 27. in 28. julija 1957 na Boračkem jezeru v Prenju. Bil je največja masovna akcija bosenske planinske organizacije, njena velika smotra in to prav na dan Ustanka republike. Prirejeno je bilo orientacijsko tekmovanje, h kateremu se je prijavilo 15 ekip in 2 ženski ekipi. Poleg tega je bilo še več drugih tekmovanj. Organizacija je bila dobra, zlet je zares uspel.

Zlet hrvatskih planincev se je vršil 27. do 30. julija na Štirovcu (1400 m) v Južnem Velebitu. Tudi ta zlet je bil skrbno pripravljen, dobro organiziran in izveden. O njem bomo še poročali.

Propagandna komisija PSH poroča, da je planinstvo na zagrebški ljudski univerzi zelo upoštevano. Planinstvo je v učnem načrtu kot posebna stroka. Planinskim društvom se sugerira, da prirejajo predavanja skupno z Ljudsko univerzo. PSH bo sodelovala na inter-

nacionalnem filmskem festivalu v Trentu. Zanimiva je statistika, koliko dnevni tisk piše o planinstvu. Največ na Hrvatskem, nato v Srbiji, nato šele v Sloveniji. V času od 20. maja do 20. junija 1957 je na primer na Hrvatskem izšlo 20otic s 1870 vrsticami, v Srbiji 21 z 10 225 vrsticami, v Sloveniji 17otic s 1070 vrsticami. V Črni gori je v istem času izšla ena sama notica (80 vrstic) v BiH pa 4 s 65 vrsticami. Pregledani pa so bili lokalni listi. Propagando uspešno vodi Pero Lucić-Roki, urednik »Naših planin«, glasila PSH.

Planinski muzej Hrvatske bo najbrže prej ustanovljen kot naš. Osnovanje muzeja je poverjeno kustosoma samoborskega muzeja Ivici Sudniku in prof. Vladimiru Blaškoviću.

Hrvatski alpinisti se polagoma, a solidno afirmirajo. Komisija za alpinizem usmerja delo pri PD Zagreb, Željezničar, Velebit, pri PD Platak na Reki in PD Mosor v Splitu. Leta 1956 je bilo registriranih 11 vzponov VI, 74 vzponov V., 60 IV., 132 III. in 46 vzponov II. stopnje. Prvenstvene vzpone so hrvatski alpinisti izvršili v Velebitu, Biokovu, Kozjaku, Prokletijah, Vlasulji, Durmitoru in Komovih. Preplezali so Dibonovo v Široki peči, bavarsko, skalaško, gorenjsko, Prusik-Szalayevo, Jugov steber, Wissiakov steber, Kočevarjevo v Stenarju, Comicijevo v Jalovcu, Hudičev steber v Prisojniku, Arnškovo in Šarino v Dedcu. Bili so tudi na Matterhornu in na Monte Rosi.

Komisija za alpinizem PSH že izbira kandidate za himalajsko ekspedicijo, komisija za alpinizem PSJ pa je poverila organizacijo zveznega alpinističnega tečaja hrvatskim alpinistom in jim s tem izrazila priznanje. Alpinisti se pritožujejo, da spričo tega, da v Zagrebu izdajo letno 17 milijonov za podporo športnim društvom, planinstvo dobi premalo, komaj 580 000 din.

Tečaj za speleologijo je priredil PSH, vodil ga je znani speleolog Slavko Marjanac. Vršil se je v Ogulinu, v Djušinem ponoru v Medvjedici in na Kleku.

Zlet planincev Črne gore se je vršil leta 1957 pod Vasojevačkim Komom. -1

Reševalna vaja v Triglavski steni. Na iniciativo GRS postaje Jesenice se je vršila dne 7. IX. t. l. večja reševalna vaja v Triglavski steni, v kateri je sodelovalo 20 reševalcev iz GRS postaj Jesenice, Kranj, Tržič, Kranjska gora in Mojstrana vključno 2 reševalca iz JLA. Dan prej se je vršil organizacijski sestanek v Staničevi koči.

Reševalci so bili razdeljeni v dve skupini po 10 reševalcev, vsaka skupina pa je imela po enega tehničnega in sanitetnega vodjo. Vadili so z Marinerjevo reševalno napravo od vrha stene po slovenski smeri do vznožja. Prva skupina je spuščala dozdevnega ponesrečenca do Široke police, kjer ga je prevzela druga skupina. Drugi del reševanja je potekal v smeri nove reševalne proge, ki je bila izdelana v letošnjem letu.

Na vajo so bili poklicani predvsem mlajši reševalci. Vaja je potekala v najlepšem redu ter je trajalo spuščanje ponesrečenca z vsemi pripravami vred od 8. do 14. ure. Za spuščanje so uporabljali žično vrv premera 5 mm, dolžine 105 m.

Vajo je finančno omogočil OLO Kranj.
R. L.

Sestanek odseka za lavinske pse pri GRS postaji Jesenice. Na sestanku tega odseka dne 7. IX. t. l. so prišli vodje lavinskih psov do zaključka, da morajo zaradi nadaljnega uspešnega usposabljanja in zahtevnosti tega odseka nujno vključiti v odsek mlajše moči, s katerimi morajo vzajemno delati, jim pomagati pri vzgoji psa in jih tudi vzgajati v dobre vodnike lavinskih psov. V ta namen so že organizirali enodnevni zlet v Vrata in jih seznanili z načinom iskanja v snegu ter jim teoretično in praktično pokazali, kako je treba voditi psa.

Na sestanku so dalje sklenili, da bodo še v oktobru t. l. izvedli v Tammarju tečaj lavinskih psov, na katerega bodo povabili tudi reševalce iz Luč in Solčave ter LM iz Ljubljane, ker so izrazili željo, da bi želeli sodelovati na tem tečaju in pridobiti tisto osnovno znanje o tem načinu reševanja, katerega bi potem prenesli na svoj teren in vzgajili oziroma ustanovili podobne odseke LP. V program bodo vključili tudi nočno vajo z dosedaj še ne preizkušenimi pripomočki.

Končno so ugotovili, da z obstoječo opremo nikakor ne morejo biti kos vremenskim neprilikom. Poskrbeti bodo morali, da bodo našli za to potrebna finančna sredstva. Vso skupno opremo nameravajo hraniti v posebni omari na postaji LM na Jesenicah.

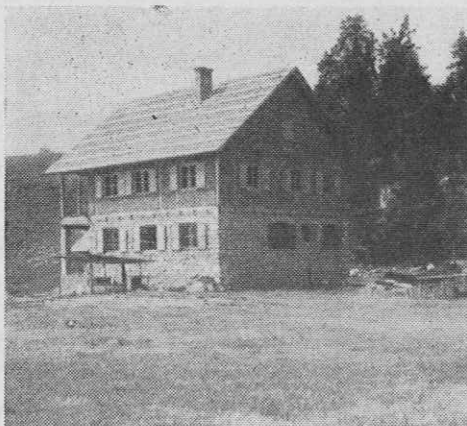
Odsek je veliko pridobil z vključevanjem v svoj odsek tov. dr. Wilmana, ki ima veliko veslje do lavinske reševalne službe in ima svojega lavinskega psa. Na ta način bodo imeli v svoji reševalni ekipi na mestu nesreče lahko vedno reševalca-kirurga za prvo pomoč. R. L.

Zbor alpinistov PD Prevalje na Uršlji gori. Kot vsako leto so se alpinisti PD Prevalje tudi dne 5. in 6. X. t. l. zbrali na Uršlji gori, da skupno pregledajo dosežene uspehe in neuspehe ter določijo smernice za bodoče delo.

Zbor je vodil načelnik AO odseka tov. Franc Telcer, ki je dvajsetim zbranim alpinistom orisal delo odseka v letošnjem letu in ugotovil, da je odsek vse prevzete naloge na lanskoletnem zboru pravilno izvršil. Odsek je bil marljiv v svojem delovanju in izpopolnjevanju svoje alpinske tehnike. Med letom so izvršili razne pohode, združene s plezalnimi turami in vzponi. Udeležili so se tečaja v Vratih in prav pridno posegali po znanih smereh v Triglavski steni. Samostojno so organizirali plezalni tečaj na Raduhi, kjer so vadili predvsem mlajši kadri. Tečaja se je udeležilo 17 alpinistov. Prvič so povedli v stene Raduhe tudi člane mladinskega odseka. Med večjim številom plezalnih vzponov raznih težavnostnih stopenj sta bila na tem tečaju izvršena tudi dva prvenstvena vzpona.

Po pregledu dela vsakega posameznika, za kar so bili nekateri deležni pohvale, nekateri pa tudi graje, je zbor sprejel nove mladince v staž pripravnikov. V debati so bili sprejeti razni sklepi. Med najvažnejšimi je ta, da bodo člani AO tudi v bodoče pomagali pri vzgoji mladine in jo jemali s seboj na razne ture in pohode, da bodo pritegnili v svoje vrste še več mladine, ki se želi udejstvovati v alpinizmu, da si bo skušalo poskrbeti za finančna sredstva za odpravo odseka v gorovja sosednjih re-

Dom na Menini (1508 m)

publik in da bodo prihodnje leto organizirali proslavo 20-letnice obstoja AO Prevalje.

Po dnevnem redu je matično društvo priredilo alpinistom skupno večerjo, naslednjega dne pa so se alpinisti pridno posvetili udarniškem delu pri napravljanju drv za postojanko. R. L.

Nova planinska postojanka na Petrovem brdu. Z dnem 1. IX. t. l. je pričelo PD Podbrdo oskrbovati zavetišče na Petrovem brdu, 804 m nadmorske višine, ki je bilo doslej gostinski obrat KZ Podbrdo. Postojanka stoji na planinski transverzali Črna prst—Zlatnik—Petrovo brdo—Porezen in je bila na tej poti potrebna, saj znaša oddaljenost od kočice na Črni prsti pa do kočice na Poreznu celih 7 ur hoda. Na vsej tej poti ni nobene druge planinske postojanke ali planinskega zavetišča. Zavetišče sicer še ne ustreza v celoti svojemu namenu in ima zaenkrat na razpolago samo 2 ležišči, vendar pa se razpravlja o tem z lastnikom stavbe, da bodo vsi manjki čimprej odpravljani.

Odkritje spominske plošče na Mirni gori. Dne 21. VII. t. l. je PD Črnomelj skupno z občinskim odborom ZB NOV Črnomelj priredilo izlet na Mirno goro, kjer je naslednjega dne odkrilo spominsko ploščo na koči, v spomin na štab belokranjskega odreda, ki je v letu 1942 delal v tej koči.

Nekaj planinskih postojank v gradnji, ki pa bodo že prihodnje leto več ali manj služile svojemu namenu.

I. Vodnikova kočica na Velem polju, 1805 m, gradi jo PD Bohinj-Srednja vas.

Novi Vočnikov dom na Velem polju (1805 m)

Planinski dom na Peci (1665 m)

II. Dom na Peci, 1665 m, postojanka gradi PD Mežica, postojanka je bila delno izročena prometu že 13. X. t. l.

III. Dom na Menini planini, 1508 m, gradi PD Gornji grad.

Objavljamo sliko Planinskega in lovskega doma na Črnem vrhu nad Cerknom 1288 m, ki je bil leta 1956 preurejen iz bivše italijanske vojašnice. Odprt bo od maja do oktobra, na razpolago pa je 6 sob s posteljami za 40 oseb. Postojanko upravlja PD Cerkno. Dostopi:

1. Iz Cerkna po prav dobri cesti, uporabni za vsa vozila (15 km), ali peš po cesti do Novakov, nato pa po bližnjici (2.30 ure).

2. Iz Hotovelj preko Robidenskega brda (3.30 ure).

3. Iz Zalega loga preko Davče (3.30 ure).

Ture od koč: Na Porezen (1632 m) 3 ure; na Blegaš (1562 m) 2 uri. Na severnem pobočju Črnega vrha je idealna smuka.

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE NA ČRNI PRSTI (1844 m)

Pred letom dni 18. VIII. 1956 je izgubilo Planinsko društvo Škofja Loka člana upravnega odbora tov. Martina Potočnika, ki se je smrtno ponesrečil na Črni prsti. Pokojni planinski tovariš je bil splošno priljubljen. Vestno je opravljal svoje markacijsko delo in pomagal pri izgradnji Doma na Lubniku. Po njegovi tragični nesreči je upravni odbor sklenil, da se v njegov spomin imenuje »kot« pri pečii v jedilnici »Martinov Kot«.

PD Škofja Loka praznuje letos svoj zlati jubilej, 50-letnico obstoja. V svojem obširnem programu je bilo določeno, da se ob obletnici smrti na kraju nesreče odkrije spominska plošča, ki nam jo je napravil kamnosek tov. Šušteršič. Vendar plošče nismo odkrili na dan obletnice, pač pa teden dni kasneje dne 25. VIII. 1957, ker je bil tov. Urh

Člani PD šk. Loka pri odkritju 25. 8. 1957 Črna prst

Kalan - Muki, ki je bil edini navzoč pri nesreči, ravno takrat v inozemstvu.

Na dan odkritja smo se zgodaj zjutraj odpeljali s kamionom skozi Selško dolino čez Rovtarico v Bohinj. Čeprav je bilo deževno vreme, se je zbralo precej članov, ki so se hoteli udeležiti spominske slovesnosti. Ko smo prispeli v Bohinj, je še vedno deževalo, zato se je odpravilo na Črno prst le 20 planincev. Po krajšem počitku v koči na Črni prsti smo se odpravili pod vodstvom tov. Mukija na kraj nesreče. Po ozki stezici, ki omogoča prehod nad strmino, obrasio s planinsko travo, smo prispeli do previsne skale, ki stoji v neposredni bližini, kjer se je nesreča pripetila. Skala je posuta s šopki planink in prepletana z Cojzovimi zvončnicami. Izpod nje pa je krasen razgled proti Blegašu, Poreznu in Baški grapi. Zato smo sklenili, da na to skalo pritrđimo spominsko ploščo, ki bo hranila zadnji spomin na planinskega tovariša. Ko smo pritrđili ploščo in zabilil nad njo klin in nanj obesili venec Planinskega društva Škofja Loka, je tov. Muki osebno zabilil klin poleg plošče in nanj obesil venec, ki ga je spletel s planinskega cvetja, nabranega na kraju nesreče. Potem pa smo naslonjeni na steno in uprti na stezo poslušali govor tov. Omana, predsednika PD Škofja Loka, ki je v svojem govoru orisal pokojnikov lik in ob koncu pozval vse navzoče člane k enominutnemu molku.

Jure Klobučar

Planinski dom na Črnem vrhu nad Cerknem

Iz planinske literature

II Tarvisiano. Pod tem naslovom je izdal Club Alpino Italiano »Monte Lussari« v Trbižu s sodelovanjem družbe za turizem knjigo o Kanalski dolini. Natisnjena je bila v Tumeču konec 1956. leta. Po zunanji opremi (krednem papirju, številnih in izbranih ilustracijah) ter po svoji pestri in bogati vsebini bo gotovo izpolnila svojo nalogo. Na eni strani kot vodnik, na drugi strani pa kot zbirka krajših prikazov te doline. Glede na prvo nalogo pa je format knjige vsekakor prevelik.

Pri sestavi knjige je sodelovalo več avtorjev. Prvo polovico knjige je spisal Lino D'Olif. Prispeval je kratko pesniško sestavljeno uvodno besedo ter vodnik po Kanalski dolini, ki je zgrajen iz treh delov. Prvi, najboljšeje, prinaša pregled turističnih izletov iz Trbiža, Žabnic in Bele peči, vsega 32 tur z različnimi variantami. Ta je namenjen turistom vseh starosti, ki so vajeni mulatier in gorskih stez. V drugem delu je seznam alpinističnih tur, ki pa je omejen samo na ture iz planinskih koč na najvažnejše vrhove in ki jih lahko opravijo tudi že samo srednje izurjeni alpinisti. Za težje ture od II. do VI. stopnje je napovedana posebna publikacija. Tretji del vodnika končno prinaša seznam kar 19 večjih smučarskih tur z različnimi variantami.

Nedvomno je s to knjigo vsem, ki poleti ali pozimi obiščejo Kanalsko dolino, v veliki meri ustrezno. V primeri s podobnim vodnikom za Tržaško ozemlje, ki ga je sestavil G. Chersi in ki smo ga pred kratkim omenili v našem listu, pa ima D'Olifov vodnik hudo pomanjkljivost. V vseh treh delih boš poleg italijanskih imen za naselja, gore, sedla, vode in pod., ki so v premnogih primerih dokaj novega datuma in čestokrat tudi prav umetno nastala, zaman iskal prvotno slovensko ali nemško ime ali njihovo etimologijo. Ta pomanjkljivost se nam zdi tem večja, ker ni bilo v Kanalski dolini Italijanov tja do konca prve svetovne vojne, temveč je bilo prebivalstvo samo slovensko in nemško.

Ta pomanjkljaj kažejo tudi drugi članki v knjigi. Tako naletimo na imena kakor »Laski Planja« in podobno, kar gotovo ni knjigi in njenim piscem v čast.

V drugem delu knjige podaja Ernesto Sandrini ml. kratek pregled o osvojitvi Julijskih Alp. Tam pravi, da so

bili, kakor smemo sklepati po nekem rokopisu iz začetka 13. stoletja, prvi planinci zemljemerci, ki so določali meje planin.

Cirillo Floreanini poroča o delu skupine skalarjev iz Rablja od njenega postanka do danes. Med njimi so verjetno tudi Slovenci, saj omenja Floreanini s posebno pohvalo ime Mirko Kravanja.

Pod naslovom »Na vrtu Lune« opisuje Mario Donadini vzpone na Mangrsko skupino z Belopeških jezer. Pri tem navaja med klasičnimi smermi na Mangrt s severa tudi smer Floreanini-Kravanja in smer Pibernick-Drzaj. Spominja tudi Kugyjev vzpon na »Vèunzo« v družbi bratov Komac.

Mario Cavarzari oriše na kratko delo smučarske skupine »Monte Lussari«. V tej skupini srečamo mnogo slovenskih imen: Krcivoj, Svetina, Moschitz, Petschar, Nicolaucic, Brejc, da omenjam samo najbolj značilna.

Sledijo štiri krajše črtice. Na koncu pa je članek, pri katerem se moramo dlje ustaviti. Naslov članka je »Trbiški kot v očeh prirodoslovca«; napisal ga je prof. Dino di Colbertaldo, privatni docent za rudna ležišča na padovanski univerzi, ki pa biva že več let v Rablju. Nimamo ničesar oporekati njegovim geografskim, geološkim, morfološkim in klimatološkim izvajanjem, pač pa menimo, da bi bilo za njegov ugled in za resen značaj knjige zelo umestno, ako bi ne bilo poglavja o prebivalstvu. Objavljam ga tu v prevodu brez komentarja.

»Prebivalstvo je (po opciji l. 1939) pretežno sestavljeno iz Italijanov (75%) in iz manjšin avstrijskega (13%) in slovenskega porekla (12%).

Niso pa enakomerno porazdeljeni po vsej Kanalski dolini: tako prevladujejo od manjšin v Žabnicah Avstrijci s 37% (Slovanov je 8%), v Rablju pa Slovani z 38% (Avstrijcev 3%) in v Beli peči tudi Slovani z 20% (Avstrijcev 4%). Največji odstotek Italijanov pa je v frakciji Kokovo in v Srednjem Trbižu s 93%, medtem ko je najmanjši (55%) v Žabnicah. (To stanje prikazuje še s posebnim grafikonom, ki je povsem nesmotrno sestavljen).

Z antropološkega stališča ne moremo govoriti o individualih, ki pripadajo čistim rasam. Tako se pri mnogih Avstrijcih opažajo slovanske poteze in obratno; tudi pri mnogih Furlanih se pojavljajo elementi, ki so tipični za sosednje narode.

V preteklosti smo imeli priložnost, da napravimo antropometrična merjenja pri Slovanih v Rablju, snujoč svoje raz-

iskave na značilnost »navzgor zaviti nos«. V Evropi je rasa, ki kaže to značilnost, namreč baltska rasa, ki je zavzemala Rusijo in baltiške dežele, ko so tam še živela ugrofinska plemena. Kakor pravi zelo znani poznavalec slovanskih narodov Battagli, ima ta rasa evropske skupine, pri kateri verjetno ne manjkajo mongoloidne primesi, naslednje značilnosti: lasje nakodrani ali tudi gladki pepelnato plave barve, oči sive ali sivo-modre s splošno le ozko razprtimi trepalnicami, zelo globoko pogreznjene pod obrvnim lokom, obraz širok in oglat, nekoliko oploščen, nos kratek in majhen, potisnjen ob bazi, z okroglasto navzgor zavito konico, nekoliko razširjen ob nosnicah, usta velika. Postava je srednja, glava debela, proporcije čokate. Baltiška rasa je imela pomembno vlogo pri formaciji slovanskih narodov. V predelih Vzhodnih Alp, kjer živijo ti narodi, vidimo individue, ki imajo vse te telesne značilnosti Baltov.

Rabeljski Slovani, ki smo jih mi proučili, kažejo veliko značilnosti, ki jih navaja Battaglia za Balte, ločijo se pa od njih po obliki lica, ki ni široko in oglato, temveč ovoidalno in ozko (ne da bi s tem izključili kak mongoloidni tip), dalje po barvi las, ki je znatno temnejša, in po postavi, ki ni srednja, temveč visoka. Ta zadnja značilnost spominja na eno glavnih dinarskih somatičnih komponent. Kot baltsko komponento pa moramo imeti navzgor zaviti nos, ki je pogosteje značilen pri ženskah; glede oblike lobanje prevladuje okroglasti brahikefalni tip, usmerjen proti drugim oblikam.

Zato lahko sklepamo, da izvirajo rabeljski Slovani, ki tvorijo neko zadostno homogeno skupino, kakor sicer sploh Slovani v Trbiškem kotu, genetično po morebitnem križanju med individui baltske in dinarske rase.

V Kanalski dolini govorijo italijanski, nemški in slovanski (!) jezik, toda le malo govorijo čisti jezik. Največkrat je jezik spačen po dialektičnih oblikah in po vplivu drugih jezikov. Zlasti italijanščina občuti močno furlanščino, tržaški dialekt in tuje slovnce: glagolske oblike v stavkih so močno spremenjene, težko popravljive in neozdravljivo okužene.

Objavili smo celotni odstavek kot klasičen primer, kako še danes razni italijanski »strokovnjaki«
obravnavajo slovenske probleme.

L. Č.

Guida Alpinistica delle Alpi Giulie Occidentali. Spisal Mauro Botteri. Izdal Del Bianco v Vidmu z moralno in ma-

terialno pomočjo planinskega društva »Associazione XXX Ottobre«, ki je tržaška podružnica »Club Alpino Italiano«. Videm 1957, str. 350.

Ko sem že odposlal uredništvu prikaz knjige »Il Tarvisiano«, mi je prišla v roke gori navedena knjiga, ki se nanaša na isto področje. Po vsebini in načinu podajanja pa tudi že po zunanji obliki se bistveno razlikuje od nje. Botteri jeva knjiga je pravi vodnik, in še specialno, kakor nam pravi že naslov, alpinistični vodnik. Tudi po formatu in vezavi ustreza temu namenu. Papir ni tako fin kakor pri knjigi »Il Tarvisiano«, vendar je še prav dober, manj zadovoljive so slike (zlasti skice) ter v tekst vložene karte.

Kratek uvod h knjigi je napisal Cirillo Floreanini, ki se je leta 1954 udeležil italijanske ekspedicije na K 2.

Knjiga zajame Zahodne Julijce, to je planinsko kraljestvo, ki ga je l. 1870 odkril Julij Kugy, ko je iskal skrivnostno planinsko cvetico. Njegovo ime se omenja pri vzponih skoro na vse vrhove tega področja. Botteri prikazuje v tem vodniku gorske skupine Montaža, Viša, Kanina in Mangrta. To ozemlje proti severu in zahodu omejuje reka Bela in proti jugu dolina Rezijske, na vzhodu pa se meja ujema s sedanjo italijansko-jugoslovansko državno mejo ter gre od Ponc čez Mangrt, Jerebico in Kanin. Glede Vzhodnih Julijcev pravi avtor, da »so izvrstno že obdelani v neki slovanski publikaciji« (mišljena pa je seveda slovenska).

Knjiga podaja pregled vseh vzponov v omenjenih gorskih skupinah do konca l. 1956, le nekateri manj pomembni niso omenjeni.

V predgovoru so kratek geomorfološki in geološki pregled ter bežen opis favne in flore. Iz kratkega zgodovinskega prikaza izvemo o Slovencih (pisec govori o Slovanih), da so se naselili v dolini Reklanice, a da so jih odtod pozneje pregnali Furlani. Predgovor zaključuje navedba krajev, ki so izhodišča za opisane ture.

Vsaka od gori omenjenih štirih gorskih skupin (Montaž, Viš, Kanin in Mangrt) je obdelana v posebnem poglavju. Vsakemu je priložena skromna karta. Po kratkem morfološkem prikazu celotne skupine in navedbi planinskih koč, bivakov in stez v njej opisuje pisec posamezne vrhove ter vzpone nanje z raznimi variantami. Pri tem navaja letnico prvega vzpona ter imena alpinistov in vodnikov, največkrat tudi ustrezno literaturo. V skupini Montaža

delo to ločeno za greben Strme peči in greben Montaža ter za podskupino Piper-Jof di Miezegnot. Podobno loči tudi v Mangrski skupini greben Mangrta od grebena Ponc. Na koncu vsakega poglavja so opisani še prelazi.

Kako vestno je pisec zbral material, priča število tur, ki jih navaja: za skupino Montaža 129, za Viško skupino 136, za Kaninsko skupino 47 in za Mangrsko 78, vsega 390 alpinističnih tur, pri čemer niso vštete poti do koč in zavetišč.

Največ prvenstvenih vzponov je združenih z imenom Julija Kugyja, največkrat v zvezi s slovenskima vodnikoma Komacem in Ojcingerjem. Ponovno srečamo imeni teh dveh vodnikov tudi pri vzponih drugih alpinistov. Pri Montažu in Kaninu sta omenjena po en prvenstveni vzpon Pibernik-Debeljakove in Deržaja, pri Viški skupini pa prvi vzpon Deržaja, Šumerja, Černivca in Debeljakove iz l. 1935 po severoseverozahodni steni Viša.

V splošni bibliografiji na kraju knjige se omenjata tudi dve slovenski deli: Tuma, Kaninska in Mangrška skupina. Planinski vestnik (1911) in Levstek, Kočevar, Kilar, V naših stenah. Ljubljana (1954).

Kot peto poglavje knjige je pregled smučarskih tur na tem področju, ki sta ga sestavila dr. Oscar Soravito iz Vidma in dr. A. Pallitzer iz Trsta. Vsega je opisanih 28 tur.

Po bogati vsebini, po resni in strokovni obdelavi snovi in po resnično izbornem pregledu celotnega področja moramo Botterijevo knjigo z veseljem pozdraviti. Žal pa ima knjiga tudi svojo slabo stran, ki jo posebno hudo občuti slovenski bralec in ki je nikakor ne moremo in ne smemo molče preiti. Gre za imenoslovje.

Botteri pravi v uvodu k svoji knjigi, da se je držal uradne toponomastike in da je dodal še furlanska, nemška in slovenska imena. Iz take formulacije bo nepoučeni bralec težko razbral, da so na tem ozemlju prvotna krajevna, ledinska in gorska imena slovenska, nemška in furlanska ter da je uradna italijanska toponomastika po večjem delu vsa prav najnovejšega datuma.

Botteri je vsekakor hotel pokazati svojo dobro voljo in je v mnogih primerih, čeprav še zdaleč ne v vseh, navedel tudi slovenska imena. Navedba teh imen pa je tudi potrebna za vsakogar, ki se hoče gibati na tem področju in ki želi dobiti orientacijska pojasnila od domačega prebivalstva. Žal pa Botteri ni bil kos tej nalogi. Očitno mu

manjka tudi najbolj elementarno znanje slovenskega jezika (verjetno tudi njegovo znanje nemškega jezika ni posebno trdno). Le tako si moremo razlagati, da ne loči med »slovensko« (sloveno) in »slovansko« (slavo). Skrajno površna je njegova grafika slovenskih imen. Da ne rabi nikjer črk »č, š in ž«, mu nočemo toliko zameriti, čeprav vemo, da jih ima tiskarna, kjer se je tiskala knjiga in da bi mu bila v tem pogledu lahko v zgled Chersijeva knjiga »Itinerari del Carso Triestino«. Neopravičljivo pa je, da rabi za pisanje slovenskih imen črke, ki jih slovenski alfabet sploh ne pozna, kakor »y« (Derzay) in »w« (Planinski Westnik).

Še hujše pa je, ker se Botteri kljub neznanju slovenskega jezika spušča celo v etimološke razlage slovenskih imen.

Tako beremo že v predgovoru, kjer navaja izhodišča za ture, da se Ugovizza imenuje po slovensko Ukove, Camporosso in Valcanale Sabnice, da je staro slovensko ime za Valbruno (»Occiavas«, ki se je spremenilo v »Vouciavas«, katero so Nemci popravili v »Wolfsbach«, in da izvira ime Dognja (Dunja) iz slovenske besede »dolina«, »dolinja«. Še bolj kričeči so primeri pri imenih vrhov in grebenov.

Na strani 52 pravi pri obravnavi Monte Cimone del Montasio 2379 m (slovenskega imena Strma peč pač ne omenja), da imenujejo ta vrh v dolini Dunje tudi Jof de Goliz ter da je to ime verjetno slovenskega izvora, nastalo po spačenju besede »godiz« od »god«, kar pomeni »bosco« (gozd).

Na strani 66 pravi, da je Torre Carnizza (Jof des Forcellis) 2041 m za Nemce in Slovane »Krnicienturm«. Očitno se ni hotel zameriti ne enim ne drugim in je vsaki stranki prisodil polovico imena.

Na strani 90 izvemo, da je nastalo ime Torre Genziana m. 1936 iz nemškega imena »Enzianturm«, ki ga je dal temu vrhu Kugy po bližnji dolini »Cianerca«, ki naj v slovenščini pomeni »genziana«.

Na strani 93 pravi, da Slovenci niso razlikovali med Cima della Terra Rossa m 2420 in Cima Gambon 2405 ter da so ves ustreznj del grebena imenovali Hude Palice. Pogrešeno ime »Palice« namesto »Police« rabi ponovno v istem odstavku in tudi pozneje, čeprav navaja pravilen italijanski prevod »cattive cornici« in razlaga celo, kako naj bi bilo nastalo slovensko ime.

Ime »Monte Cregnedol« m 2351 je nastalo iz prvotnega slovenskega imena, ki se je po Botteriju verjetno glasilo »Kraj na dol«.

Monte Schenone m 1950 je po Botteriju za Nemce Lipnik. Pri tem popolnoma prezre Slovence in slovensko ime za bližnje naselje Lipalja ves.

Furlansko ime Jof Fuart izvaja iz latinskega Mons Fortis, glede ustreznega slovenskega imena Viš in nemškega imena Wischberg pa meni, da verjetno izvirata iz slovenske besede »vis«, ki naj bi pomenila »altura« (višava).

Med tolikim plevelom pa najdemo tudi kako zrno. Tako nas poučuje, da je ime Grande Nabois »nastala« iz oblike »Nebusse« v starih listinah po slovenskem imenu »nebesa«. Po tem so Nemci skovali ime »Himmelberg«. Nabois se navaja prvič v listinah l. 1595.

Podobno izvemo, da je slovensko ime »Rabelj«, ki ga Botteri sploh ne omenja, pravilnejše od nemškega imena »Raibl«, ki ga on rabi poleg uradnega naziva »Cave del Predil«, češ da izvira iz rodbinskega imena »Rabel«, ki figurira že v listinah l. 1400. Ne morem potrditi te navedbe, pač pa sem bil opozorjen, da bivajo v tem kraju še danes družine s priimkom Vrabelj.

Zadnja dva primera sem navedel v dokaz, da Botteri gotovo ni namenoma zagrešil številnih netočnosti glede slovenskih imen. Sledil je pač še danes žal preveč razširjenemu zgledu njegovih rojakov, ki jim je pod častjo, da bi se ukvarjali s takim jezikom, kakor je slovenski. S tem pa je nehoti samo zmanjšal vrednost svoje knjige. Obžalovati moramo, da ni v tem pogledu prej vprašal za svet in pomoč dr. Carla Chersija v Trstu, kateremu se v predgovoru zahvaljuje za sodelovanje. L. Cermelj

The Scottish Mountaineering Club Journal — Edinburgh, maj 1957. — Zbornik tega kluba podaja poročilo za poslovno leto 1956, po katerem je klub štel 3333 članov, oskrboval v škotskih gorah tri kočice, izdal navedeno glasilo v 900 izvodih in štel štiri mladinske sekcije.

Članki se to pot ne ukvarjajo toliko z ožjo domovino kot v prejšnjih letnikih, če se izvzame članek Duttona o smučarstvu v škotskem planinstvu. S problemom vrvi se peča članek Izognitev nevarnosti, ki operira z velikim znanstvenim aparatom, s številnimi formulami in številkami. Odkrito priznam, da se na formule prav nič ne razumem in da tudi nisem razumel pred leti članek dr. Avčina v PV, ki se je pečal z istimi problemi (nosilnost, odpornost vrvi). Kdor se za to zanima, bo moral seči po tem članku v izvirniku.

T. W. Patey opisuje vzpon na sedem-tisočak Mustangh Tower (23860 č.) v Karakorumu ali Karakorumu, o katerega imenu in njegovi pisavi obstoja hud prepir. Pri tem sta tekmovali angleška in francoska odprava vsaka od svoje strani. O tem smo že enkrat poročali. Izhodišče angleške odprave je bil Skardu in ne več Srinagar. Od tam je 11 dni hoda skozi dolino Šigar do ledenika Baltoro. Pot je identična z ono na K2, Gašerbrun in druge velikane Karakorumu. Ta gora nima zgodovine, ker so vse dosejanje odprave šle mimo njega in je veljal kot nedostopen zaradi neke fotografije znanega italijanskega planinskega fotografa Selle, ki je goro posnel seveda od njene najzanimivejše, t. j. najstrašnejše strani. Angleška odprava si je izbrala pot od severozahodne strani in je med tem zvedela, da name-rava francoska pod vodstvom Guida Magnona vzpon od jugovzhodne. Avtor pravi, da so bili nejevoljni, ker je bilo prvotno sporočeno, da je cilj francoske odprave Hidden Peak, pa se je naenkrat znašla na »naši gori«. Poslano ji je bilo pismo zaradi nelojalne konkurence — tako daleč smo že prišli — kar je rodilo sestanek, kjer se je potem med pravimi planinci dosegel sporazum: Britanski odpravi se prizna prednost in če ta vrha ne doseže, pripade slava prvenstvenega vzpona Francozom. Pa je vendarle pripadla Britancem in so Francozi dosegli vrh tudi od svoje strani šest dni kasneje.

Naš znanec iz Himalaje Tom Weir opisuje svoj spomladanski izlet iz Anglije v Visoki Atlas. Cilj je bil Tobkalov masiv (10496 č.). Pot je peljala iz Tangerja z avtobusom v Marakeš. Tam ima svoj sedež francoski Alpine Club, ki oskrbuje kočice v tem pogorju. Iz Marakeša zopet z avtobusom, polnim smučarjev. V treh urah prispe vozilo mimo slikovito ležečih berberskih vasi v kočico Oukmaiden (8900 č.), »rjovečo od jazza in natrpano s smučarji«. Od tod pelje vzpenjača na Ouko, od koder je preko zelenih travnikov krasen razgled na Toukal in Aksoual (6000 č.). Tri kočice se nahajajo v tem okolišu. Po mnenju pisca je Atlas spomladni ena izmed »finest« gorskih verig in zdi se, da si v drugem svetu, ki se od svetopisemskih časov sem ni nič spremenil. Nam torej avtor pove, da si predstavljamo ta svet v črni Afriki precej napačno, Škotom pa seveda pojasni, da je stala vožnja po suhem, vodi in zraku z vsemi drugimi izdatki iz Anglije preko Gibraltarja — Marakeša in Marseillesa nazaj natanko 100 funtov.

Dr. Pr.

Razgled po svetu

Kongur Debe (7681 m) leži severno od Mustagh-Ate, kamor so 26. julija 1956 prišli Kitajci in Rusi. Kongur Debe se vzdiguje na robu Pamirske planote, impozanten, uklenjen v oklepah ledu, podoben himalajskim vrhovom. 19. avgusta 1956 se mu prišli na teme Rusi (6) in Kitajci (2). Je težji od Mustagh-Ate.

Najvišji vrhovi v SZ so: Pik Lenin, prej Pik Kaufmann, 7134 m, tehnično ni težak. Prvi vzpon 1928: Allwein, E. Sebraider, Wien. Svojetskih vzponov je precej. Nova meritev Khan Tengri, (knez duhov) je dognala, da ni več sedem-tisočak, ima le 6995 m in leži v Tien-Šanu (Nebeško pogorje). Prvi vzpon leta 1931: Pogrebecki, Sauberer in Tjurin, leta 1936 Saladin. Pik Stalin (prej Garmo) v Alai-Pamirju je visok 7495 m. Prvi vzpod l. 1933: B. M. Abalakov. Pik Korženevskeja (7105 m) v Alai-Pamirju, 15 km od Pik Stalina, je težko dostopna, prvi vzpon šele l. 1953. Močno se upira Pik Pobeda (7439 m), ki so jo odkrili šele l. 1943 in jo izmerili. Skrivnostna gora, ki zdaj že več let brani svoje višinske metre iznad 7000 m — uspešno.

Predpisi nepalske vlade o ekspedicijah ne gredo v glavo starejšim himalajcem. Prof. Dyhrenfurth jih obmetava z znanim Goethejevim: Ein garstig Lied! Pfui! Ein politisch Lied! Posebno se huduje nad § 11 in 13. Ali naj vodja ekspedicije več tisoč posnetkov in filmov razvija v Kathmanduju, da jih pregleda nepalska cenzura? Nepalska vlada je preveč napela. Sicer pa ima komaj še Dhaulagiri naprodaj. Dyhrenfurth že grozi s pakistansko konkurenco, ki ni odvisna od Kitajcev ne od Indijcev. Za informacijo pa naštejmo še enkrat paragrafe, ki jih je nepalska vlada natosila ekspedicijam na pot.

1. Ekspedicije morajo imeti s seboj nepalskega oficirja. Določi ga nepalska vlada.

2. Zvezni oficir mora dobiti 200 ind. rupij (180 šv. fr.), vso oskrbo in vso opremo s spalno vrečo vred.

3. Ekspedicija nosi vse potne stroške zveznega oficirja.

4. Delati mora izključno samo na področju, za katerega je prejela dovoljenje.

5. Nepalska vlada dovoljenje lahko prekliche, če misli, da sta obnašanje in dejavnost ekspedicije nazaželena.

6. Ekspedicija mora po povratku predložiti vladi natančno poročilo.

7. Predložiti mora pred začetkom dela natančno smer potovanja.

8. Za aparate zveze, orožje, municijo in eksplozive je potrebno posebno dovoljenje.

9. Ekspedicija mora upoštevati verska čustva, moralne in socialne običaje domačinov.

10. V primeru nesreče domačina mora ekspedicija plačati odškodnino. Življenjsko zavarovanje se pripravlja, medtem pa velja odškodnina za oficirja 5000.—, za nosača 2000 nepalskih rupij.

11. Vse, kar je ekspedicija zbrala, je treba predložiti nepalski vladi pred odhodom. Kopije posnetkov mora videti vlada, preden se publicirajo.

12. Položiti je treba pred začetkom dela takso od 500—3000 indijskih rupij (do 2700 šv. fr.).

13. Poročila o dejavnosti niso zavarovana z avtorskim pravom. Le osebna sporočila so prosta. Pred publiciranjem mora vse videti nepalska vlada.

14. Vse prošnje za ekspedicijsko dejavnost v nepalski Himalaji mora potrditi vlada prosilca in jih predložiti nepalski vladi v pregled.

Paragrafi so res ježasti in naježeni, so pa k sreči tudi zaviti, upajmo, da tudi v himalajski deželi.

Farquhar, urednik »American Alpine Journal« je mnenja, da je bil vzpon na Kangčendzöngo pod vodstvom Charlesa Evansa premalo upoštevan. Je večje alpinistično dejanje kot vzpon na Everest. Čeprav Kanč ni najvišja gora, spada v isti razred kot Everest. Po razsežnosti svojega četvernega ledeniškega sistema, po svojih silnih stenah in svojih neskončnih grebenih ta gora nima tekmeča na zemlji. Evansova zasluga je, da je odkril edino možni pristop. To je eden najsijajnejših alpinističnih podvigov. Na Kanč je že l. 1905 skušal priti Švicar dr. J. Jacod-Guillarmod. Ekspedicija se je končala tragično, eden od udeležencev poročnik Alexis Pache je našel svoj grob na groblji ledenika Yalung. Že l. 1899 pa je Freshfield ugotovil, da bo pristop možen kvečjemu po smeri, ki so si jo izbrali Angleži.

Kangčendzönga (v angleški transkripciji Kangchenjunga, v švicarski Kangchendzönga) tvori središče križnega gorskega hrbta, ki se razteza na jug. Štirje grebeni gredo na vse štiri strani neba in v njih se vzdiguje vrsta visokih vrhov. Na severovzhodni strani leži ledenik Zemu, na severozahodni ledenik Kangčendzönga, na jugovzhodni ledenik Talung, na jugovzhodno stran teče tudi ledenik Yalung. Monakovska ekspedicija pod vodstvom Paula Bauerja je startala z ledenika Zumu l. 1929 in 1931. Pri

zadnjem poskusu so Nemci prišli do višine 7620 m, zavrnil jih je monsum. L. 1930 je bil tu Dyhrenfurth in je poskusil s severozahodne strani. Šerpo Čettau je tedaj pobral ledeni plaz in ga niso mogli rešiti. Z ledenika Talung doslej še ni poskusil nihče. L. 1905 so Švicarji izbrali ledenik Yalung. Pache in trije nosači so našli svoj konec v snežnem plazu. Grob je do danes ohranjen. Isto pot so si izbrali Angleži. L. 1953 sta Kempe in Gilmour Lewis iz Yalunga dosegla Kabru, si ogledala pobočja ter zaključila, da je pristop na Kanč, kakor »famiarno« imenujejo Kangčendzöngö, možen. Oprt na njuno poročilo je Alpine Club ustanovil Kangchenjunga-Comite in postavil za predsednika Sir Johna Hunta. Royal Geographical Society je bila pripravljena sodelovati, vojvoda Edinburški pa je prevzel patronat.

Yalung se začne v višini 3000 m. Najbolj značilno mesto je Great Shelf (Grande Banquette), vesni ledenik blizu 1,6 km dolg in 400 m širok, spodnji kraj ledenika v višini 7160 m, zgornji kraj na višini 7770 m. Preko te ledene terase se vleče Gangway (Corridor), strma polica, ki drži na zahodni greben. Značilen je na levi strani tudi Sickel (Sichel, Faucille — srp). Obe južni tretjini spodnjega ledeniškega roba ležita nad steno, ki pada v globino proti dolini. Iz severne tretjine izvira ledeniški jezik, ki ima dva dela: zgornji del med 7160 m in 6180 m, in spodnji del od 6180 m do doline blizu ca. 5330 m. Na obeh straneh ledeniškega prepada sta dve skalni rebri, imenovani Kempe's Butress (5940 m) in Western-Butress (6250 m), ki ga je Evansova ekspedicija krstila za The Hump (Bosse). Edini prehod je omogočal Kempe's Butress, ki je odpiral pot vse do Grande Banquette.

Idealno moštvo za ekspedicijo v Himalajo tvorijo lahko samo možje, ki jih družijo najožje, preizkušeno tovarištvo. Evans meni, da se mu je to posrečilo. Ni gledal na leta, na visoko tehnično znanje, marveč predvsem na moralne lastnosti udeležencev, ki so pred himalajsko preizkušnjo že prestali skušnjo za tovariško prenašanje naporov. V Darjeelingu so se pridružili šerpe iz Sola-Khumbu pod Everestom. Izbral jih je Dava Tensing, ki je l. 1953 dvakrat brez kisikovega aparata dosegel južno sedlo pod Everestom. Imeli so tudi 300 nosačev za transport od Darjeelinga do doline Yalung, za kar so potrebovali deset dni. Iz Yalunga so odšli na mesto osnovnega šotorišča blizu Pacheovega groba, na kar so prehod mimo ledeniškega prepada

dobili po ozebniku na levi strani (La Bosse), ne pa preko Kempe's Butress, ki se jim je zdel prestrm, da bi preko njega tedne in tedne hodili šerpe. V treh tednih so po izborni organizaciji taborišče in oskrbe 13. maja že postavili pet taborišč, peto že nad Grande Banquette (7700 m). Od tu so se začele priprave za zadnji napad ali izpad.

Tabor VI so hoteli postaviti čim višje, 8200 m, že nad Srpom. Jackson in MacKinnon sta naslednji dan sama nosila po 20 kg, ker je eden od šerp obolel. Jackson je dobil snežno slepoto, dostop do tabora V. je bil zaradi novega snega zelo težak. 11. maja se je vseh 11 sahibov zbralo v taboru IV. 22. V. so ugotovili, da je zasip novega snega na taboru V razmetal precejšnjo zalogo, ki so jo prejšnje dni mukoma spravili gor. Od 19. do 22. maja jih je namreč vihar blokiral v IV. Vendar so rešili razmetani »pratež«, le kisika je bilo za »juriš« premalo. 24. maja so uredili tabor VI. Stal je na majhnem prostoru v pobočju s 45° naklonine. Zunanji rob šotora je gledal 15 cm preko splaniranega prostora. Band in Brown sta se pred spanjem navezala in vrvi skozi odprtino šotora pritrdila na skalni rob.

Naslednji dan nista imela ravno težkega dela, ker je sneg držal, ni pa bil pretrd. Kakor smo že poročali, sta nekaj korakov pod vrhom obstala, da sta izpolnila željo oziroma pogoj sikkimskega poglavarja. Naslednji dan sta po isti poti prišla na vrh še Hardie in Streather, vendar tako, da nista odložila derez, ker sta se ognila neki skalni zajedi po snežnem ozebniku. Vzpon na vrh je bil napet, ne brez nevarnosti, vendar smer direktnih nepremagljivih ovir ni stavila na pot.

Švedska turistična zveza (STF), ki šteje 200 000 udov, je za popotnike in turiste odprla posebni švedski sever, ki v dolžini 900 km in širini 250 km nudi po svoje zanimiva turistična doživetja s širnimi gozdovi, visokimi planotami, samoto in daljavo. Postavljenih je več zavetišč, pota so markirana. Poletje traja komaj štiri mesece, nato pa zagospodari polarna zima. L. 1955 pa so Avstrijci prekrižali to severno švedsko pokrajino na smučeh. Vodil jih je N. Hausegger iz Grazza, precej znano plezalsko ime. Sprejel jih je dr. Rossipal, po rodu Avstrijec, predsednik STF in soustanovitelj Švedskega alpskega kluba. Dobili so sani »pulka«, kajti oprema slehernega udeleženca je tehtala 50 kg. Sleherni je sam nosil 20 kg. Nekaj opreme in brašna so poslali naprej s helikopterji. Pov-

prečna temperatura ves čas ture je znašala -25°C . Najtežji problem je bilo pravilno mazanje smučí, kož namreč niso jemali s seboj. Pulko sta navkreber, če je bilo zelo strmo, vlekla dva. Prvo noč so prebili na drevesni meji, ki poteka tu pri 700 ndm. Izkopali so snežno jamo in jo obložili z vejami. Zunaj je temperatura padla na -35°C , bivak pa je ponujal razkošje -10°C . Ker so imeli obleko iz dralona in sijajne spalne vreče, jim mraz ni delal težav. Značilno za to pokrajino so nenadne temperaturne spremembe. Že drugi dan smuškega potovanja je topel veter spravil živo srebro na 0°C , mokri sneg pa je neusmiljeno prodiral do kože. V viharju so si morali, potem ko so izgubili orientacijo, spet skopati nekako snežno jamo, v kateri so zaradi varnosti prižgali svečo, ki naj bi dala signal, če bi zmanjkovalo kisika. Vihar jim je namreč bivak sproti zametal. V tem bivaku so morali potrpeti še en dan, kajti vihar je drvel z brzino 150 km/h. Tretji dan se je posmejalo sonce, na kar so smučali držržema 10 ur. Sem in tja so zadeli na samotne kmetije, švedske ali laponske. Ti ljudje so po 8 mesecev na leto z zunanjim svetom v zvezi samo po telefonu. Če je treba, jim pride v pomoč helikopter.

Po treh tednih so prismsučali v Kvikkjokk, vas z 200 prebivalci. Tu jim je vaški župan in učitelj nudil gostoljubje, počenši s sauno.

Po dveh dnevih počitka so nastopili pot v Sarek, švedsko pogorje, v katerem se dviga najvišji vrh Švedske Sarektjakos. Pogorje imenujejo Švedi »Švedska Himalaja«. Najvišji vrh je komaj 2098 m visok, zdelo pa se jim je, kot da stoje na sedemtisočaku.

Naslednji dan so presmučali 50 km, nekaj časa po ledeni ploskvi akumulacijskega jezera, ki pa to pot ni ležala na vodi, marveč visela 3 m nad vodo. Prestali so veliko strahu, vendar je led zdržal. Pet dni nato so stali na najvišjem vrhu Švedske, ki se imenuje Kebnekaise (2125 m). Tu je šola švedskih alpinistov, gora sama pa alpinistično še ni obdelana. S smučmi so prehodili 720 km dolgo pot.

Sasir Kangri (7672 m) je gorski masiv v zavoju reke Šajok, jugovzhodni podaljšek Karakoruma. Je težko pristopen. L. 1922 sta se mudila tu zakonca Visser — Hoofft. L. 1946 so poskusili Angleži imeti tako malo uspeha, da so se vsi kandidati zbalí Karakoruma. Ker Sasir Kangri spada k indijskemu delu Kašmirja, se je zanj posebej zanimal Himalayan Mountaineering Institute v Darjee-

ling. Leta 1956 se je spustil v akcijo major N. D. Jayal, pa brez uspeha. Jayal pravi, da je gora nezavzetna. Ni osem-tisočak, pa je kljub temu trd oreh.

Mauvoisin v Švici je znan po katastrofi l. 1818, ki jo je povzročil ledenik. Te vrste katastrofe so redke, pa strašne. L. 1891 je terjala v St. Gervaisu 200 življenj. L. 1633 je ledenik Allalin uničil toliko rodovitne zemlje v Saastalu, da so škodo popravljali osem let. V Mauvoisinu zasledujejo ledeniške katastrofe že od 16. st. dalje. Že l. 1817 so ledene mase nad Mauvoisinom zasule dolino, vendar si je potok Drance še utiral skoznje pot. Aprila 1818 pa so ljudje, potem ko so se z gora osuli veliki plazovi, opazili, da se je hudounik presušil. Zajezila ga je ledena masa, visoka od 75—150 m, za njo pa se je nateklo jezero, dolgo 900 m, gladina pa mu je rasla vsak dan. Vlada je poslala inženirja Venetza, ki je dal ledeni jez navrtati nad vodno gladino, češ voda bo to sama poglobila in počasi izpraznila jezero. Delali so moč in dan, bilo je nevarno, tako da je mezda iz dneva v dan rasla. 13. junija je začela voda odtekati. Jezero je medtem že merilo v dolžino 3,5 km široko je bilo 220 m in je bilo pri ledenem jezju globoko 60 m. Vsebovalo je 24 milijonov kubikov vode. V treh dneh se je gladina jezera znižala za 10 m, 17. junija pa je Venetz sporočil, da nevarnosti ni več. A prav ta dan se je položaj nenadoma spremenil. Venetz ni računal s tem, da ledeni jez ni iz homogene snovi. Voda je erodirala sneg hitreje kakor led, vertikalna erozija je potekala hitreje od horizontalne, dno podkopa oziroma rova se je približalo jezeru tudi vertikalno, ledeni jez pa je izgubil svoje ravnotežje in stabilnost, slišalo se je votlo grmenje in pokanje. Poslali so hitre sle v vas, naj se prebivalci rešijo na višine. Ob polpetih popoldne se je jez zrušil in jezero se je v kratkem času spraznilo. Voda je pometla s seboj drevesa, skale, zemljo, mostove, pridrla v vas z brzino 50 km na uro in izstružila obe strani doline do višine 30 m. Vasi Bovergnier je bilo prizaneseno, ker je grič pred njo vodo obrnil v drugo smer proti Mont Chemin. Po glavni ulici Bourga je segla do prvih nadstropij. Zrtev je bilo seveda veliko. Vse poletje je nad ravnino okoli Martignyja zaudarjalo po gnijočih truplih. Kako tudi ne! 15 milijonov kubikov vode je odteklo v pol ure, od Mauvoisina do Chablesa je rabila pol ure, drvela je 8 m na sekundo, Martigny je doseгла v eni uri.

Bilanca: 475 poslopj in 19 mostov je voda odnesla oziroma porušila, 40 oseb

je utonilo, mnogo živine in divjačine. Cesto je porušila v dolžini štirih milj, uničila seveda vse pridelke, poškodovala vrsto hiš, skratka škode je bilo 1 181 000 švicarskih frankov, kar je pred 140 leti pomeno ogromno vrednost.

Danes ni več nevarnosti, da bi se taka katastrofa zgodila. Ledenik de Giétroz se je umaknil daleč nazaj, dolino pa so zagradili in ustvarili akumulacijsko jezero za 200 milijonov kubikov vode.

Mednarodni filmski festival v Trentu je postal že tradicionalna ustanova. Poročali smo že o petem festivalu, ki je mnoge udeležence tudi razočaral, ne zato, ker niso bili nagrajeni, marveč zaradi slabe organizacije. Žirija, ki je 1. 1956 delila priznanja in nagrade, je bila naslednja: Alberto Bertolini (Italija), Giulio Cesare Castello (Italija), Ludwig Gesek (Avstrija), Marcel Ichac (Francija), Giuseppe Mazzotti (Italija), Agostino Sannal (Italija), Martin Schlappeiser (Švica), Guido Tonella (Italija). Jugoslavija se festivala žal ni udeležila. Prvo nagrado je odnesel spet Samivel s filmom »Grand Paradis« zaradi liričnih občutij, ki jih je znal dobiti s kamero v življenju živali v visokih gorah. Drugo nagrado je dobila M. Slavinskaja (SZ) s filmom »Vzpon na Muzgilghi« zaradi sijajne tehnike. Žirija je pohvalila tudi kitajsko-češkoslovaški film »Cesta do Tibetu«, katerega avtorji so Khou Tehbi, Li Tuno in Wang Ping. Na V. Festivalu je bila ustanovljena nova nagrada »Trofeja narodov« za deželo, ki tretjič zaporedoma odnese prvo nagrado. Prvo »Trofejo narodov« je pospravila Francija.

Vponke (karabinarji), ki jih zaradi vzdržljivosti priporočajo, so naslednje znamke: Stubai (2446,2 kg), Austria (1268,4 kg), PAT-Austria (1268,4 kg), Asmu (1014,72 kg). Te priporočajo tudi Angleži, ki baje nimajo tovrstnih kvalitetnih izdelkov.

Tuargur - Tubitag (7595 m) se imenuje vrh, ki ga je osvojila lani sovjetsko-kitajska ekspedicija pod vodstvom Beleckega.

Jean Joseph Carrel (1873—1947) je slavno vodniško ime. Jeseni 1956 so mu v Valtournancheu postavili spominsko ploščo na trgu pred cerkvijo. Carrel je naredil vrsto prvenstvenih vzponov in smeri. Jugovzhodni greben Dufourspitze (1907), prvi zimski vzpon in sestop po italijanski strani na Matterhorn (1907), prvi zimski vzpon na Dend d' Hérens (1910), greben Furggen (1911), severno steno Dent du Géant (1919), vse v družbi Maria Piacenza.

CAI je imel lani v Comu svojo 68. skupščino. Od tujih planinskih organizacij so skupščino obiskali Nemci, Holanci, Švicarji, Belgijci, Španci, Jugoslavijo pa je zastopal conte Ugo di Vallepiana, kakor poroča Rivista Mensile 1956/11—12.

Ing. Piero Ghiglione je tudi letos na nogah. V začetku 1. 1957 je z letalom odletel v Newyork, od tu pa v severno Columbio, kjer se je posvetil spet Andom. V njegovi družbi so bili Magagna, Echevarris in Morra. Ekspedicija je trajala en mesec. Istočasno se je v kolumbijskih Andih mudil tudi angleški alpinist Cunningham—seveda z drugimi cilji kot Ghiglione.

Samivel je lani izdal drugo knjigo, ki na izviren, poseben način govori o gorah. Naslov ji je »Contes a pic« (italijansko Racconti a picco) in pomeni enak dogodek kakor njegova znana knjiga »Cimes et Merveilles«.

Monte Sarmiento na Ognjeni zemlji so zadnje čase večkrat omenjali v tekoči planinski literaturi. Za gore na Ognjeni zemlji so se zanimali v zadnjih desetletjih Švicarji, Francozi, Nemci in Angleži. Švicar dr. Arnold Hein, ki je bil v Patagonskih Andih 1939, 1940 in 1945, primerja te gore Himalaji, čeprav ne segajo višje od 3000 m. Meja večnega snega je tu pri 600 m, od tu naprej pa so snežne razmere take kakor v ostalih Andih od višine 500 naprej. Dimenzije ledenikov so polarnega značaja, Hielo continental, kontinentalni led je posebnost te dežele, ki je nastal zaradi posebnih klimatskih razmer. Ledeniki segajo prav do morja in od njih se lomijo ledene gore (icebergs) kakor v polarnih krajih. P. Alberto de Agostini je že 1. 1913—1914 poskušal priti na Monte Sarmiento in Monte Italia. Sarmiento stoji na zapadni strani, je visok le 2408 m, vendar ga je dve tretjini pod ledom. L. 1881 je Lovisato prišel do višine 800 m, Anglež Martin Conway z vodnikom Maquignazem iz Valtournanchea do 1000 m l. 1898, l. 1914 pa je Agostini prišel do višine 1800 m. L. 1955 je stari Agostini spet organiziral ekspedicijo, ki so jo podprle večji del znanstvene italijanske ustanove. Vodil jo je prof. Morandini iz Padove, v pomoč sta mu bila geolog Decima in fiziolog Sperti. Alpiniste je Agostini izbral iz Valtournanchea (Luigi Carrel ga je že l. 1935 spremljal na Ognjeno zemljo), Ricardo Cassin pa mu je nasvetoval še nekatere. Chile je ekspediciji dodelil svojega topografa, majorja Ayalo, poleg njega še tri vo-

jaške osebe. Opremo je dala znana firma Moretti, za svetovalca je bil Ricardo Cassin. Ekspedicija je deloma potovala z ladjo deloma z letalom. V Buenos Airesu je naredila prvi težji vzpon — skozi carinarnico, pri čemer je morala klicati na pomoč italijansko ambasado. Zadnje dni 1955 so se zbrali v Puntas Arenas, glavno mesto čilske province Magallanes, ki je v nekaj letih naraslo na 45 000 prebivalcev, pač zaradi odkritja petrolejskih vrelcev. Čilske oblasti so šle ekspediciji zelo na roke »z vojsko, aviacijo in mornarico«, bučen sprejem so doživeli tudi od italijanske kolonije, 24. januarja so se iz Puntas Arenas odpeljali proti M. Sarmiento, 180 km dalje, po Magellanovem prelivu, nato po kanalu Maddalena in Keats. Bazno taborišče so postavili kar na obali v pragozdu, ki se razprostira vzdolž nje. Tretji dan jih je dobil hud dež, vendar so vodniki kljub temu ogledovali za lažjim pristopom na vrh. Močvirnat svet med taborom in ledenikom je bil prva, nadležna ovira, zaradi katere so iz Puntas Arenas naročili gumijaste škornje. Tabor I. so postavili v višini 550 m in tja prenesli večino živeža. Prof. Morandini pa je organiziral raziskovalno delo. Neprestano deževje je pomenilo resno težavo v baznem taboru, ki je stal blizu močvirnatega sveta, v višjem taboru pa je vodnike zadrževal sneg. V višini 1000 m je vladala ves čas napredirna megla, iz nje pa je neprestano grmelo, kajti plazovi so bili zaradi vedno novega snega neizogibni. Šele 30. januarja sta Carrel in Pellissier dosegla koto 1150 m na severnem grebenu Sarmienta. 16. februarja so v višini 2000 m postavili drugo taborišče, vendar so tu držali eno samo noč, kajti padlo je toliko snega, da so se iz zametnega šotora komaj prebili. Po treh dneh šotora niso več našli, pač pa so dosegli višino 2000 m.

Šele 26. februarja so spet naskočili vrh, kajti snežilo je dan za dnem, plazovi so grozili na vsak korak. Valdostanski vodniki niso tvegali. V višini 2000 m so varno bivakirali v ledeni jami, v kateri so namestili Marijin kip, kakor s posebnim veseljem poroča Agostini, čeprav ga je namenil za na vrh. 28. februarja so se vrnili v bazno taborišče po živež in po oddih.

2. marca so pričeli z drugim delom programa, z raziskovanjem Cordillere Darwin, ki poteka vzdolž kanala Beagle in se v njej dviguje Monte Italia. Za to nalogo so odbrali vodnike Pellissiera, Carrela in Barmassa, medtem ko sta Maffei in Mauri prežala še naprej na M. Sarmiento. Ekipa za M. Italia je

morala prebrodariti 300 km, da je prišla do izhodišča za turo v pristan Olla. Na slikoviti obali so 5. marca postavili bazno taborišče, naslednji dan pa so že šli na ogled ter prišli do višine 1200 m, tabor I pa postavili v višini 950 m v varnem zavetju. Pet dni je trajalo, preden so zavzeli 2150 m visok vrh Italia, potem ko so premagali 80 m visok leden prag, strma snežišča in nevarno razpokana ledena pobočja. Bila je tudi priložnost za najmodernejšo plezalno tehniko. No, na vrhu seveda spet ni šlo brez zastav in brez verskih simbolov. Zasadili so celo zastavico »della Madonna Nero d'Oropa«. Medtem pa je uspela tudi naveza Mauri in Maffei, ki je 7. marca prišla na vrh Sarmienta. Izbrala sta južno stran in ledenik Lovisato. Pri tem sta morala premagati 100 m visok skok in uporabljala kline. Skok pa ni bil en sam, marveč jih je sledilo še več, vendar nižjih.

Po teh dveh uspehih so naveze mislile še na Monte Francese in Bove, vendar je slabo vreme ovrglo to namero. Njihov brod »Chabunco« je odpeljal v Ushuaio, najjužnejšo pokrajino v Argentini. Tu so ponovili vzpon na Monte Olivio, na katero se je 1. 1913 povzpел Agostini.

25. marca so z letalom odpotovali v Rio Grande, odtod pa nadaljevali pot z avtomobilom. V Puntas Arenas so ostali še teden dni, da so se zvrstile vse slovesnosti in ljubeznivosti, ki so jih izkazovale čilske oblasti in ustanove. Nato so odpotovali v Santiago del Chile, kjer jih je sprejel v prisrčni avdienci šef države general Carlos Ibanez.

Saint Loup, znameniti planinski pisec, piše o Sarmientu v »Monts Pacifique« str. 68—69 takole: Sarmiento je nedvomno najlepša gora v Ameriki. Ni tako visoka kakor Himalaja, ni tako elegantna kot Torre du Cordon Adela. Ni mlado dekle kot kaka dolomitska gora, prej častitljiv starec s sivimi lasmi od glave do peta. Če led goro okrona, potem je Sarmiento kralj. Med vznožjem, ki raste iz morja, in vršaki, ki bodo skozi oblake, oko zastoj išče kako pečino. To ni več gora, to je ledena gora — iceberg. Če nima 3000 metrov, ni važno, kajti 50 milj naokrog mu ni kos nobena druga točka. Everest ima 8888 m nad morjem. Čista spekulacija, čista matematika. 8888 metrov, nato Južno sedlo, ledenik, Rongbuk, Darjeeling, nato reke, in stotine kilometrov ravnine, nato šele morje. Alpske in himalajske višine so relativne, Sarmiento pa predstavlja absolutno višino. Monte Sarmiento: Samota. Enota. Realnost.

Walter Bonatti je pod naslovom »Božič na Mont Blancu« napisal zgodbo o svojem vzponu na Mt. Blanc preko smeri la Poire. Bonatti pravi, da sta imela Vincendon in Henry nekaj opreme boljše kot onadva. »Napredovala sta nekoliko počasneje, vendar ni imel vtisa, da s težavo. Lepo je srečati v gorah sposobne ljudi, skromne in odličnega duha. Simpatija je bila vzajemna, zato sem ju povabil, naj gresta preko la Poire. Bila sta navdušena nad tem, ko pa sta pomislila, da ju bo to kasneje privedlo v Chamonix, smo se odločili, da bomo šli vsak svojo pot. Jasno je bilo, da sta bila slabo aklimatizirana in da sta zato počasneje napredovala.« Tedaj je prišel vremenski preobrat, tiste vrste, ki je že mnogim alpinistom vzel življenje. Tudi ta je bil te vrste. Elementi so se razbesneli, bivač je terjal od človeka vse. Bonatti je »po čudežu ostal nepoškodovan«, Gheser pa je dobil hude ozeblin. Bonati je zvezal oboje vrvi in jih vrgel Francozu in Belgijcu kot fiksno vrv. Po njej sta kmalu prišla do Italijanov. Henry je tožil nad ozeblinami na desni nogi. Kmalu nato se je pokazal vrh Mt. Blanca in Bonatti je predlagal smer Vallot preko Mt. Blanca, ker je tu pretilo najmanj nevarnosti. Navezali so se v dve navezi, da bi hitreje napredovali. Eno uro so hodili skupaj, potem pa sta Vincendon in Henry zaostala, vendar sta se Bonattiju zdela trdna, ko ju je nazadnje videl. V zavetišču Vallot je moral Gheser zrezati čevlje, Bonatti pa je z alkoholom poskrbel za ozeble Gheserjeve ude, obenem pa ga je vedno bolj skrbelo za Vincendona in Henryja. Vendar kako iti na pomoč! Videlo se ni skoraj nič, megle so se vlekale od grebena do grebena. V Vallotu je bilo -18°C , zunaj -30°C ; naslednji dan 27. XII. ni bilo sledu o njima. Klical ju je, dve uri razmišljal, kaj naj bi se bilo zgodilo. Stanje Bonattija in Gheserja ni bilo tako, da bi bila zmožna reševanja, zato sta se odločila za sestop. Gheser ni mogel obuati čevljev, zato je Bonatti strgal odejo, ga obul v gumijaste čevlje in mu z žico navezal dereze. Sneg se je udiral tako, da si je moral pri vsakem koraku pomagati z rokami. Gheserja je skrbno varoval, kljub temu pa je opoldne že prišel na ledenik na Goûter. Na ledeniku je padel v 3 metre široko razpoko, 10–12 m globoko. Vrv ga je stisnila, nahrbtnik ga je davil, mislil je že, da je po njem. Potem se je pomiril, z največjo potrpežljivostjo namestil nahrbtnik, ne da bi spremenil svojo lego. Bilo

je treba akrobatike za to. Če ne bi bil imel s seboj 8mm vrvi bi se ne bil izmazal iz razpoke, saj mu poškodovani Gheser ni mogel dosti pomagati. Vendar mu je le toliko prišel prav, da se je rešil, saj je z glavno vrvjo le ravnal on. Po zamudnem reševanju iz razpoke sta bila prisiljena k tretjemu bivaku v mrzli noči. Bonatti je odstopil Gheserju rokavice, kapuco in spalno vrečo, sam pa je zlezal v gumirano vrečo. Kadar je začutil, da mu postajajo noge neobčutiljive, je s cepinom razbijal po nogah, dokler mu ni bolečina povedala, da je kri spet stekla po žilah. Naslednji dan je bil lep, vendar je njima kazalo samo na umik za vsako ceno. Gheser že ni mogel več hoditi in ga je večji del vlekel privezanega na vrv. Ko sta prišla do zavetišča Gonella, Gheserju roke in noge niso prav nič več služile. Oba sta bila do kraja izčrpana, od mraza napol hroma. V zavetišču je bilo mnogo odej in suhih slamnjač, medtem ko le malo hrane. Tudi v njenih nahrbtnikih ni bilo ničesar več, kar bi ju poživilo. Spala nista skoraj nič, čakala sta le na pomoč. Naslednji dan, 29. decembra, je Bonatti naredil ogenj in očistil koč. Edino, s čimer si je lahko postregel, je bil krop in spričo dolgotrajnega pomanjkanja tople hrane je prišel prav. Gheser je nepremično ležal na slamnjači in je potreboval zdravniške pomoči. Bonatti je našel nekaj zdravil, s katerimi je lajšal bolečine Gheserju, kakor je najbolje vedel in znal. Komaj je skrival skrb, ko je gledal Gheserjeve ozeblin na rokah in nogah. Mislil je že iti po pomoč, pot bi bil zmogel sam, vendar se je odločil, da ostane pri bolnem tovarišu. 30. decembra je začelo spet snežiti. Stopil je pred koč in klical na pomoč. Ob 10. uri je blizu zavetišča Gonella zagledal štiri smučarje. Po ure nato mu je segel v roke Gigi Paney, vodnik in smuški učitelj, z njim pa še trije prijatelji Cesare Gex, Albino Pennard, Sergio Viotto. Ti so mu rekli, da je Vincendonu in Henryju šel na pomoč helikopter na Grand Plateau in da sta živa. To ga je razveselilo in presenetilo, češ, kako sta neki tja zašla. Šele kasneje je zvedel za njuno dramo. Nato je začel z restavriranjem svojih sil in pojedel toliko, da presega vsako logiko, jedel je salamo s toplim mlekom, sir s pecivom itd. Reševalna služba si ni mogla misliti, da bo Bonatti zavil na Gonello, namesto v Chamonix. Potem so Gheserju pomagali v dolino, Bonatti pa je šel sam, nenavezan. Spotoma so srečali še drugo reševalno ekipo, v ka-

teri je bil tudi Toni Gobbi. Vojaške oblasti so mobilizirale vse, kar je treba, vse pa so poskusili tudi vodniki iz Courmayeura, ki jih Bonatti imenuje »magnifiche guide« — veličastni vodniki.

Milanska ekspedicija v Hoggar je, sodeč po poročilu, ki ga je napisal Pietro Meciani, lepo uspela. Vodil jo je znani prof. Paolo Grünanger. Prišli so iz Alžira s francoskim letalom v 7 urah. Raziskali so masiv Ibouhaten, najzanimivejši del Tahabra, vsaj z alpinističnega stališča. Enajst kamel jim je preneslo 500 kg živeža in opreme za pet alpinistov in tri nosače (dva Tuarega in enega zamorca). Pogorje je vulkanskega izvora, vrhovi še niso kotirani, sledov o kakih vzponih niso našli. Zato so dali vrhovom provizorična imena, da bi kasneje ne bilo zmede. Topografsko krajina še ni obdelana, zato Italijani nočejo zanašati zmedo v saharško toponomastiko. Vrhovi, ki so jih z različnih strani oblezli, so visoki med 1000 in 2000 m, eno od smeri so ocenili s IV+. V oazi Silet so ogledovali starodavne napise prvotnih prebivalcev, vsekane v skale. Na povratku jih je sprejel tudi poglavar plemena Tuareg Amenokal bej Ag Sidi Musa, ki je to pot prvič naletel na Italijane. V 20 dneh so na kamelah naredili 400 km, polovico od teh doslej še nezaziskanih.

Južna stena Matterhorna je zadnji dve leti predmet polemike med Campottijem, Cavazzanijem, Carrelom, Momijem in Pofijem. Kakor smo že poročali, sta Primo Momo in Bruno Pofi trdila, da sta l. 1942 ponovila z delno varianto v južni steni Matterhorna smer, ki so jo 15. okt. 1931 kot prvi naredili Benedetti, Luigi Carrel in Bich. Momo in Pofi sta predložila tudi fotografije, njuni nasprotniki pa jima ponovitev izpodbijajo zolčno, ne da bi izbirali besede. Baje bo o sporu odločala nevtralna alpinistična avtoriteta.

Monte Giner, gora v Presanelli, je 22. dec. 1956 stopila v zgodovino, ko se je nanjo zrušil aeroplan z 21 osebami. Aeroplan je nosil oznako tipa I Linc. Zakaj se je zrušil, ni bilo ugotovljeno. Na mesto je prišla množica reševalcev, alpinistov. Italijanski tisk se je na široko razpisal o tem, kako je brezhibno delovala obveščevalna in mobilizacijska služba GRS (Corpo Soccorso Alpino), njena povezava z varnostnimi in z vojaškimi oblastmi. 22. dec. zvečer se je nesreča zgodila, nekaj ur nato so ekipe že delovale. 23. dec. so ob 12. uri dobile alarm še druge postaje, poldruugo uro nato so bile že na startu v višini 941 m,

istočasno pa so kraj nesreče ogledovali iz vojaških izvidnikov. Vse ekipe so bile dobro oblečene, opremljene in oskrbljene, imele so vse najmodernejše reševalne priprave, vse tudi medicinske komplete. Odlikovala jih je nesebičnost, požrtvovalnost. Sodelovalo je 10 postaj GRS, tri so bile alarmirane, vendar neuporabljene. 335 mož je bilo na nogah, 302 moža sta bila angažirana. Opravili so 208 delovnih dni in 94 delovnih noči. Stroški so spričo nesreče malenkostni.

Ing. Ghiglione je na zadnji ekspediciji v Ande spet otrešel nekaj sadov. Sam je stopil na vrh Tairone (ca. 5000 metrov). Iz taborišča ob jezeru Mamo (4500 m) je kot tretji, spet sam osvojil vse tri vrhove Cristobal Colon (5777 m, špansko ime za Krištofa Kolumba). Dne 15. jan. 1957 pa je po novi smeri z jugovzhoda našel pot na M. Guardian (5295 m), 20. januarja pa je priplezal na Picco Ojeta (5494 m). Ing. Ghiglione je nedvomno eden največjih sladokuscev, izbira pa si vrhove, ki mu ne škodijo, razen le izjemoma. To pot je žel uspehe v Kolumbiji, kakor smo poročali.

Italijanska ekspedicija v Karakorum na Broad Peak (8043 m) se leta 1957 ni mogla odpraviti iz Italije, ker pakistanska vlada ni dala dovoljenja. CAI je zbiral sredstva z veliko težavo, vendar so bila v glavnem zbrana: dohodki filma »Italia K2«, prispevek Nacionalnega sveta za raziskovanje (Consiglio Nazionale delle Ricerche) in še razni drugi prispevki so končno ustvarili fond, s katerim sta CAI in CAAI že lahko naredila načrt za ekspedicijo, ki bi nadaljevala delo italijanske ekspedicije iz leta 1954. Vodja ekspedicije bi bil slavni Ricard Cassin, ki je že izbral 14 najodličnejših italijanskih alpinistov. Pakistan pa je na prošnjo za vizum odgovoril po svojem ambasadorju v Rimu, da je za l. 1957 prej že pred koncem l. 1956 prejel sedem prošenj za vizume od ekspedicij, ki bi rade v l. 1957 osvojile kak vrh v Karakorumu. To pa že presega število ekspedicij, ki jih Pakistan v enem letu lahko trpi na svojem ozemlju. Italijani so prošnjo pri pakistanski vladi kar pustili, da bi veljala za l. 1958. Da ni zraven tudi nekaj politike?

P. Agostini je izdal knjigo »Trideset let na Ognjeni zemlji« (Trent anni nella Terra del Fuoco).

Cenzi Sild je v 78. letu lani 28. avg. 1956 umrla. Bila je 53 let članica ÖAK in gotovo ena najvidnejših alpinistk. Imenovali so jo »Uschbamädel«, saj je leta 1903 bila z Rickmer Rickmersom na

Kavkazu in je stopila na vrh 4698 m visoke gore. Knez Tatarhan Dadežkeliani iz Svanetije je bil nad njenim pogumom tako navdušen, da ji je Užbo podaril v osebno lastnino, darilno listino pa hrani planinski muzej v Münchenu. Na Kavkazu se imenuje po njej vrh Cenzi - Tau (3860 m). Leta 1906 je bila na ekspediciji v Turkestanu tudi z Rickmer-Rickmersom ter se povzpela na Sari Kaudal (4908 m) in na Veliki Ačik (5124 m). Odkrila je ledeniški svet ledenika Fedčenko. Bila je hčerka dr. Fickerja, pravnega zgodovinarja iz Westfalije, poročila pa se je z dunajskim advokatom dr. Sildom. Z možem je bila l. 1913 na Elbrusu in v Laplandiji, kasneje je opravila mnogo resnih plezalnih tur v Karwendlu, ko pa sta ji zrasla sinova, je še od svojega 50. do 60. leta delala z njimi ture na Gross Venediger, Dreierherrenspitze. 54 let stara je v treh Cinah naredila še kar lepe plezalne ture. Starejši sin se ji je ubil v Hochschwabu, oba ostala sinova pa sta padla v drugi svetovni vojni. Cenzi Sild bo v ÖAK ostala »pojem« odločnosti, zvestobe, okretnosti in energije.

Österreichische Alpenzeitung, glasilo ÖAK, ki ga urejuje Sepp Walcher in izhaja na Dunaju, je l. 1907 načel 75. leto svojega življenja. Od l. 1943 do l. 1946 ni izhajala zaradi pomanjkanja. Ves čas je ohranila ista načela glede programa, vsebine in oblike. Literatura je bila in bo ogledalo časa in ljudi. Tako tudi planinska revija po svoje zbira portrete ljudi, kulturnega in športnega udejstvovanja v gorah. ÖAK je v načelih hodila srednjo pot, tolerantna do ljudi, realna do stvari, sodelavce pa je vselej izbirala med tistimi, ki so poleg cepina tudi dobro sukali pero. Poleg tega pa je seveda zvesto glasilo ÖAK, izbrane planinske družčine, v katero vrata niso ravno na široko odprta.

Avstrijci so dobili s Himalajo stik že v 17. stoletju, ko je Johann Grueber, jezuit, rojen 1623 v Linzu, v osemmesečnem potovanju prepotoval Kitajsko od Pekinga do Tibeta, odtod pa obiskal še Katmandu in Agro. Kot prvi Evropejec je bil v Lhasi in je narisal Potala, rezidenco Dalai - Lame. Do leta 1901 je bila to edina podoba te palače. Josef Tieffenthaler, jezuit, rojen leta 1710 je prvi opozoril na »Dhawalagiri«, ki so ga dolgo imeli za najvišjo goro na svetu. Imenujejo ga očeta moderne indijske geografije. Baron von Hugel, rojen leta 1795 v Regensburgu, umrl leta 1870 kot avstrijski konzul v Bruslju, je leta 1832 prišel do Tibeta, pisal o Kašmiru, Hin-

dukuš in Sikhu. Ferdinand Stolička (1838—1874) iz Moravske je bil v službi Geographical Survey of India, bil v Tibetu, prišel do Kašgarja in Tienšana, bil na prelazu Karakorum in v Camp Murghi ob reki Šyok. Njegov naslednik v Indiji je bil Griesbach. Griesbachu je v isti službi sledil Diener, ki je narisal karto Kašmirja. Tirolski vodnik Kerer je spremljal Nemca dr. Boeka leta 1890 na ledenike vzhodne Garhwal - Himalaja.

V 20. stoletju se avstrijski alpinisti v Himalaji seveda vse česse pojavljajo. L. 1902 spremljata Eckensteina iz Londona proti K2 in Mustaghu dr. Pfannl in dr. Wessely. Nato slede od leta 1929 imena: Peter Aufschneider, ki je kasneje s Harrerjem ponovno v Tibetu, dr. ing. E. Schneider, Peter Aschenbrenner, Hoerlin, Pircher, dr. Bernard. Znani igralec Gustav Dießel je bil v Dyhrenfurthovi mednarodni ekspediciji v Baltoro (1934), ker je v filmu »Demon Himalaje« igral glavno vlogo. Nato sledi popularni dr. Herbert Tichy, ki je kot študent z motociklom prevozil pot iz Dunaja v Bombaj in z enim šerpo prišel do višine 7200 m na »najsvetejši« gori na svetu, Gurla Mandhatā, ki še danes ni premagana (7728 m). Leta 1938 je bil Tichy na Alaski. Od l. 1941—1948 je bil ves čas na Kitajskem. Po letu 1950 pa se je uvrstil med najuspešnejše himalajce, čeprav noče v planinski »ceh«, kakor pravi. Znana imena avstrijskih himalajcev so še: Fanghauser, Schwarzgruber, dr. Frauenberger, dr. Jonas, Messner, dr. Kolb, Krenek, Kruparc, Buhl, Rainer, pa tudi znanstvenik Führer - Haimendorf (etnolog, ki je drugo svetovno vojno preživel v Indiji), dalje dr. Beyer, Chval, Heinzl, ing. Moravec, Karl Prein, Karl Reiss, dr. Gattinger, dr. Weiler, Larch, Ratay, Reinagel, Roß in Willenpart. To so že imena, ki jih zadnja leta stalno srečujemo. Skratka naša mala sosedna Avstrija lahko postavi na noge celo vrsto himalajskih ekspedicij, ki ne bodo pogrešale niti izurjenih mož niti razgledanih vodij. Razume se, da vse to ni zastoj, da pa na drugi strani prinaša državi tudi velike politične koristi in ne nazadnje gospodarske, saj si Avstrija s svojimi ekspedicijami neprenehno utira pot v svet in razširja svoj že tako široki turistični trg.

Avstrijska Himalaya - Gesellschaft je bila ustanovljena 29. aprila 1953. V njenem odboru so tudi prve znanstvene kapacitete, sami redni profesorji avstrijskih univerz, prvaki svoje stroke: dr. Ficker, meteorolog, dr. Hauer, geodet,

dr. Kober, geolog, dr. Schubert, fiziolog, dr. Seelich, medicinski kemik, dr. Spreitzer, geograf. Tako je Avstrija dobila poleg številnih planinskih organizacij še himalajski komite, kakršne so večji narodi ustanovili že desetletja prej: Angleži Himalayan Club (1927) in Everest-Committee (1920), Nemci Deutsche Himalaya-Gesellschaft in Gesellschaft zur Forderung deutscher Forschung im Ausland. Tudi Švica je imela že pred vojno Schweizerische Stiftung für außeralpine Forschungen, Francija pa je svoj Himalaya-Comité pod Deviesovim vodstvom ustanovila po drugi svetovni vojni. Namen teh organizacij je, da združujejo primerne ljudi in zbirajo materialna in moralna sredstva. Ali ne bi bilo prav, če bi naša država imela nekaj podobnega? Naš alpinizem je dosegel stopnjo, s katere lahko stopi na višji nivo, s svetovnim razgledom in pomenom. Po nepotrebem zamujamo čas in trošimo sredstva za vse športne reprezentance, le za izbran alpinistični team ne najdemo moči in volje.

Hermann Buhl je, sodeč po članku »Nanga Parbat«, v zadnjih letih pred smrtjo doživel precej razočaranj. Nanga Parbat imenuje dopolnitev in izpolnitev svojega življenja. Misel na ta razočaranja izzveneva kakor napačen ton v čudovitem življenjskem akordu, vendar se mu zdi, da mu pri tem odleže. Govori o nevoščljivosti in zlobi, ki bi hotela veliko dejanje izmaličiti. »Kaj pa so od mene pričakovali? Ali ne bi bil smel priti na vrh? Vse nas so dvignili, da stopimo na vrh, vseh 10 mož z menoj vred. Ali naj ostanem zadaj? Kdo bi naj bil šel naprej? Ali nisem drago kupil ta uspeh, ali ga nisem bolj zaslužil kakor katerega koli? Ali nisem tvegval za veliko stvar najdražje, kar imam, svoje življenje? Za vso ekspedicijo, tudi za tiste, ki so ostali spodaj: kje pa so bili ti?« 41 ur je bil v objemu smrti, vendar se mu zdi, kakor da javnost tega prav nič ne razume. Vse je postalo skupna last, poročilo o vrhu, snimek vrha, celo duhovna lastnina samohodca. Kakor da ta ni več človek, marveč pojem brez mesa in krvi. Ko se je na münchenški kliniki tresel pred amputacijo, ga je bombardiral tisk: »Buhl mi je ušel!« »Vodja ekspedicije ni zanemaril svojih zdravniških dolžnosti!« »Neupravičeni so očitki Hermanna Buhla ... Pravico za dr. Herrligkofferja!« Nepokorščina! »Ali je Hermann Buhl odrekel kot človek?« Buhl pravi, da so ga vsi zapustili, kakor na Nanga Parbatu tudi na kliniki in v boju za pravico in resnico.

Nato popisuje Buhl, kako se je srečal s pogledom na vrh Nanga Parbata, na južno in severno steno. Ni ga zdržalo, šel je s prvo skupino nosačev na mesto baznega taborišča, pustil tu nosače, sam pa zdrvel naprej, na vrh ledeniške groblje, že nad 4000 m. Zdelo se mu je, kakor da stopa v svetišče. Iskal je prehode v severni steni, pa jih ni našel. V njem je gorela želja, da se preizkusi. Imel pa je občutek, da tega njegovi tovariši ne razumejo, kakor ne bi razumeli, če bi jim bil dva meseca pred odhodom v Himalajo rekel, da je šel pozimi sam v salzburško smer v severni steni Watzmanna samo zato, da bi se še enkrat predal najtrši preizkušnji. Stegnjen v dišečem senu sanja Buhl o bivaku v višini 8000 m brez spalne vreče, brez vrvi, stoje naslonjen na mrzli granit, potem ko že dva dni ni jedel ne pil. 20 do 25° C mraza, pod njim orjaški prepad. Ne ve, ali je bil v transu ali v avtohipnozi, izgubil je vsak občutek za telesno bolečino. »Nisem smel spati,« sem si ukazal in vendar sem zakinkal. Zbudil sem se, še vedno sem stal, v levi roki sem držal palice, z desno pa za oprimek. Moral je biti mraz, tako pravijo noge, roke, obraz.«

Te stvari je Buhl premišljal na Monte Rosi. Napotil se je nanjo za svoj rojstni dan in za stoletnico prvega vzpona na Monte Roso. Prizna, da je na Srebrno sedlo na Nanga Parbatu prišel z manjšo muko kakor na Monte Roso. Na povratku pravi, da je bilo treba malo paziti na razpoke, kmalu pa so bili zadovoljni s svetom in zadovoljni s samim seboj. Ali Matterhorn, Monte Rosa, Eiger ali Nanga Parbat — ne ime, višina in strmina odloča. Odločilno tudi ni, kaj o gori lahko poročamo. Le ugodje moramo čutiti ob njih. Zadovoljni bi se radi vračali s ture domov, zadovoljni...

Dolinski nosač - kuli dobiva na himalajskih ekspedicijah 3 rupije na dan (16,50 šiling) ob samooskrbi. V Pakistanu mora od Askola naprej skrbeti za prehrano ekspedicija. Do baznega taborišča so obroki hrane precej manjši kot v višinah, le »atte« dobi dolinski nosač več. Pri vstopu na ledenik morajo nosači dobiti široke čevlje, snežna očala in vetrovke. Dobro je vzeti s seboj čim več vžigalic. Ponudba nosačev je zelo velika, najmanj trikrat več se jih pride ponujati, kot pa je potreba. V Askolu je n. pr. Moravec kupil množino sveže hrane: 2400 kg atte, 85 kg ghee, 10 koz, 240 jajc in 10 kur. Kolona je štela od Askola dalje 263 mož.

IZ OBČNIH ZBOROV . . .

PD Most na Soči. Glavni problemi so bili naslednji: Vprašanje nove oskrbnice v koči na Crni prsti, oskrba postojanke, plačevanje članarine in naročnine za Planinski Vestnik, ureditev finančno materialnega poslovanja, dograditev koče in izpopolnitev njene opreme ter mladinsko vprašanje. Z velikim razumevanjem tovarne pohištva »Krn« v Podmelecu je društvu uspelo namestiti v postojanki oskrbnico, ki je vse svoje opravke vršila v splošno zadovoljstvo. Oskrba postojanke je dobro funkcionirala, praksa pa je pokazala, da bi se nošnja blaga znatno pocenila, če bi ga prenašali mežji. Uredili so tudi plačevanje članarine in naročnine za Planinski Vestnik, s katero so bili člani vedno v velikem zaostanku. To vprašanje je društvo rešilo na ta način, da je iz svojih sredstev poravnalo celotni dolg revije, nakar bo skušalo od dolžnikov iztenjati kolikor mogoče. Izdelali so administrativni ter finančno-materialni pravilnik za poslovanje postojanke, ki jim je omogočil, da je bilo poslovanje postojanke tudi po tej plati zadovoljivo. Dosti so razpravljali tudi o dograditvi koče in izboljšanju njene opreme. Anuitet za posojilo društvu zaenkrat ne zmore, dotacij pa ni. Ker pa koča ni ometana ali prekrita s škodljivimi, se že opažajo znaki razpadanja. Največ škode povzroča močna vlaga, ki uničuje poleg stavbe še opremo, zlasti pozimi, ko je postojanka zaprta. Če odločilni forumi v doglednem času ne bodo tega uvideli, bodo uničena vsa sredstva in trud, vložen v to kočo. Postojanka je bila oskrbovana le v letni sezoni in dosegla v tem času dobiček 30 362 din. Obisk postojanke je znašal okrog 1000 obiskovalcev, približno toliko, kot preteklo leto. V glavnem so to bili planinci iz Baške grape in iz bohinjske strani, manj pa iz ostalih krajev.

Društvo vključuje 61 starejših članov, 19 mladincev in 40 pionirjev. Na Planinski Vestnik je naročenih 29 članov. Društvo ima dve zelo agilni planinski skupini in to v Anhovem in v Podmelecu, kjer so postali množični izleti že tradicija. Zal, da je imela mladina v preteklem letu zaradi produkcijskih nalog premalo časa za večje izlete. Sicer pa se je pridno udeleževala pri društvenem življenju; pomagali so pri reševanju organizacijskih vprašanj oziroma težav, pobirali članarino in naročnino za Planinski Vestnik, čitali planinsko literaturo v skupnih krožkih, se pripravljali na pohode, organizirali taborjenje v Trenti itd. Ker pa jim društvo ni vedno dalo na razpolago vodnika, so se tudi sami podali na ture, večkrat morda celo na nekoliko preveč zahtevne in naporne.

O vprašanju mladine je bilo dosti debate tudi v diskusiji, v katero sta posegla tudi zastopnika PZS tov. Tone Bučer in Mara Svent.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Franc Mervič.

O KOZJAKU IN ŠE KAJ

Kozjak je eno tistih planinskih področij v Sloveniji, ki je prebivalcem industrijskega Maribora in ostalih krajev v Dravski dolini še vedno vse premalo poznano. V planinski literaturi in v opisih naravnih lepot iz bližnje mariborske okolice zasledimo večinoma le Pohorje, medtem ko je Kozjak le mimogrede omenjen. Greben Kozjaka so lahko dostopni in privlačni zaradi prekrasnih naravnih izletnih točk in bujne narave, ki je v vsakem

letnem času posebej privlačna in mikavna za domačine in tuje turiste.

Področje Kozjaka ima svojo zgodovino, na katero so Kobanci lahko resnično ponosni. Ze v stari Jugoslaviji je bilo na tem področju zelo težko živeti, ker so kraji na Kozjaku bili v prvi fronti v borbi proti germanizaciji našega življa, ki se je tukaj prav posebno močno čutila. Nemci so poskušali na razne načine: organizirali so Kulturbund, pošiljali svoje zaupnike preko meje in dajali finančna sredstva za nakup slovenskih posestev ob naši meji, da bi si zagotovili svoj germanizatorski vpliv in čim bolj pripravili znane dogodke ob kapitulaciji stare Jugoslavije v aprilu leta 1941. Bajtarji in kmetje na tem področju niso klonili pred okupatorjem in so svoje domačije dali na razpolago kot zavetišče borcev za svobodo. Iskra narodnoosvobodilnega gibanja je zajela ves Kozjak. Akcije partizanov so se s tega področja prenašale celo na sosedno področje Avstrije.

Franc Zalaznik-Leon, današnji predsednik Okrajnega odbora Zveze borcev v Mariboru, je bil eden od prvih partizanov na tem področju, ki so ga ljudje kot domačina zelo cenili in spoštovali. Borci Lackovega odreda so na področju Kozjaka bojevali slavne zmage proti mnogo močnejšemu sovražniku, ki je bil tudi bolj oborožen. Številni junaški borci tega odreda počivajo danes pokopani v ne-drjhlj zelenega Kozjaka, ki se je med drugo svetovno vojno napil krvi naših borcev in videl številna okupatorjeva grozodejstva. Okupatorjev umik je bil za partizanske enote in za vse prebivalce poln zmagoslavnega poljeta. V spomladanskih majskih dneh leta 1945 so tudi Kobanci dočakali svobodo, za katero so padli njihovi najboljši sinovi in hčerke.

V svobodni domovini se je postavila vrsta nalog pri obnovi in izgradnji naše domovine. Številne planinske postojanke so bile med vojno požgane. Zato so planinci iz Maribora in nekaterih drugih krajev s prostovoljnim delom obnovili nekatere planinske postojanke oziroma jih na novo zgradili in opremili. Tako ima danes planinsko društvo v Mariboru planinsko kočo na Zavarjevem vrhu. Prav tako nameravajo mariborski planinci ponovno odpreti gostilno pri Urbanu, ki je bila pred vojno znana in dobro obiskana turistična postojanka. Tudi na Kapli bodo uredili gostilno v prostorih kmetijske zadruge in ustvarili pogoje za razvoj planinstva.

Planinsko društvo obrtnikov v Mariboru je tudi izbrala Kozjak za gradnjo svojega planinskega doma. Novi dom bodo zgradili na Tujlovem vrhu na nadmorski višini 629 m na idealnem kraju, ki nudi lep razgled na Maribor, Dravsko dolino in Dravsko polje, na Pohorje in na sosednjo Avstrijo.

Dne 9. VI. 1956 so se mariborski obrtniki-planinci zbrali na Tujlovem vrhu na slovesni otvoritvi začetka gradbenih del za vodovod. To je bila prva faza in nujno potrebno delo za gradnjo planinskega doma. V kulturnem programu so sodelovali pevci KUD Obrtnik, ki so zapeli nekaj pesmi. Predsednik Okrajne obrtne zbornice Maribor tov. Stanko Snajder je govoril o pomenu gradnje in kot prvi zasadil lopato na mestu, kjer so takoj začeli z deli za nov vodovod.

Na Dan republike 29. novembra 1956 so pohiteli planinci in njihovi prijatelji na otvoritev vodovoda. Svoj delež k otvoritvi vodovoda je tudi tokrat prispeval pevski zbor KUD Obrtnik. Predsednik planinskega društva obrtnikov tov. Alojz De Corti je odkril spominsko ploščo v spomin na dograditev vodovoda. V tehtnih besedah je orisal delo društva in težave pri gradnji vodovoda. Franc Zalaznik-Leon se je v svojem govoru društvu posebej zahvalil, da je izbralo prav Kozjak

za kraj svojega planinskega doma. Dejal je, da bo ta dom spominjal vse borbe na težke dneve in NOB.

Lanskoletno dograditev vodovoda so mariborski obrtniki-planinci lahko uresničili le s skrajno požrtvovalnostjo vseh članov. Letos je najvažnejša naloga dograditev doma. Doselej so pripravili nekaj lesa, gramoza in opeke. Prav tako so tudi posekali ves les na gradbeni parceli. Večino del bodo obrtniki opravili sami s prostovoljnimi delom.

V dvorani nameravajo urediti tudi kinodvorano za domačine, ki bi uresničitev te zamisli z veseljem pozdravili.

IZ SEJNIH ZAPISNIKOV UO PZS ...

Dne 30. IX. t. l. se je vršil v klubski sobi hotela Slon v Ljubljani sestanek juridičnih članov TZS, na katerem so se pomenili o vseh izkušnjah, težkočah in napakah letošnje sezone in pripravili predloge in ukrepe za delo v prihodnjem letu. Sestanka se je po svojem zastopniku udeležila tudi PZS.

Načelnica mladinske komisije pri PZS tov. Sveta Mara je zaradi študija do skupščine PZS začasno odložila svojo funkcijo. UO PZS ji bo zato določil namestnika.

PZS je tudi v času splošnih počitnic društva stalno opozarjala na tekoče naloge v zvezi z zaključki plenuma PZS, med drugim pa odposlala tudi tri okrožnice, od katerih zadnji je bil priložen tudi redigiran pravilnik za upravljanje planinskih postojank.

PD Bovec je predložilo načrt za novo kočo na Mangrtu in izrazilo željo, da bi bila ta gradnja čimprej sprejeta v prioriteten gradbeni plan PZS.

V zvezi s sestankom, ki se je vršil julija t. l. v Ljubljani s predstavniki TZS, PZS in Svetom za blagovni promet, na katerem naj bi se pojasnilo, katere postojanke je šteti za planinske postojanke, je PZS izdelala za Svet za blagovni promet o tem detajlno poročilo. Na to poročilo pa je svet za blagovni promet izdal odlok, ki ni v celoti v skladu s prvotnimi dogovori med PZS in svetom za blagovni promet, niti ne upošteva v celoti navedb in želja, omenjenih v obrazložitvi. V svojem odloku sekretariat za blagovni promet tolmači, da imajo planinski pomen tiste gostinske enote planinskih organizacij, ki nudijo planincem prenočišče in hrano in leže predvsem v višinskih legah ali pa v nestrnjem naselju v nižini, ker se štejejo kot izhodiščne točke za planine. Vse ostale gostinske enote omenjenih organizacij pa se štejejo kot gostišča ter za nje ne veljajo oprostitve od dajatev družbeni skupnosti. Svet za blagovni promet v svojem odloku tudi priporoča, naj naj bi ObLO sami po svoji individualni presoji odločili o postojankah, ki imajo planinski pomen oz. ga nimajo. Glede na slednje pooblastilo, ki se s tem daje ObLO, pa je nastala na terenu precejšnja zmešnjava, ker vsak ObLO po svoje in popolnoma različno presoja, ali ima postojanka planinska ali neplaninska značaj. To je nastalo zato, ker omenjeni odlok ne upošteva klasifikacije planinskih postojank, ki je bila obrazložena v vlogi PZS na sekretariat za blagovni promet. Rezultat tega odloka je, da mora Planinski dom v Kamniški Bistrici po odloku občinskega LO Kamnik že plačevati obveznosti do družbene skupnosti kot ostali gostinski obrati, čeprav je znano, da dom v Kamniški Bistrici ne leži v strnjem naselju, da služi kot izhodiščna točka za pohode v Kamniške planine in da zaradi boljše frekvence pomaga vzdrževati pasivne planinske postojanke. Proti temu odloku se je prizadeto društvo seveda takoj pritožilo.

PZS je v letni sezoni prejela tri pritožbe o večjem neredu v planinskih postojankah. V vseh treh primerih so bile pritožbe poslane prizadetim PD s prošnjo, da se o njih izjavijo.

PZS ugotavlja, da po 1. žrebanju dobitkov za gradnjo doma Zlatorog ne pritekajo več nikaki zneski v ta fond. Kaže, da je članstvo prepričano, da je z izžrebanjem dobitkov prenehala tudi ta nabiralna akcija. Odbor za gradnjo doma Zlatorog pri PZS je bil zato pozvan, da poživi to akcijo.

PSJ je pozval PZS, naj zainteresira vsa PD, da v svoje proračune vnesejo tudi sredstva za vzdrževanje planinskih postojank, ta sredstva pa naj si skušajo zagotoviti tudi v raznih podjetjih in drugih organizacijah.

Likvidacija bivšega PD Rateče-Planica po finančni plati še vedno ni izvedena. Težave so v tem, ker bivši društveni funkcionarji ne predložijo PZS zahtevanih dokumentov. Gospodarska komisija je zato od PZS prejela nalogo, da določi bivšemu društvu poslednji rok za ureditev vsega, ker bo sicer stvar izročila javnemu tožilcu.

Športno društvo Fužinar v Ravnah na Koroškem se je na PZS obrnilo za finančno pomoč za zgraditev standardne žičnice pod Uršljo goro. PZS prošnji ni mogla ugoditi, ker ne razpolaga s finančnimi sredstvi.

Na zadnji seji PZS je bil načet problem vodniške službe, ki jo bo treba najbrž zopet vzpostaviti, seveda ne na predvojni bazi. Ponovno pa se bo o tem razpravljalo, ko bo za to zadolžen član UO PZS izdelal osnutek predloga.

Za turistični leksikon, ki bo izšel prihodnje leto v Beogradu, je fotoodsek pri PZS dobavil okrog 40 izbranih planinskih fotografij.

Letošnjega zasedanja UIAA v Trientu v Italiji sta se udeležila za PSJ tov. Rade Kušič in Košir Fedor, medtem ko so GRS zastopali na zasedanju mednarodne GRS v Badnu pri Zürichu nekako v istem času tov. dr. Miha Potočnik, dr. Andrej Robič in Andrej More. Slednjega je komisija za GRS pri PZS določila za svojega zastopnika na poziv mednarodne komisije za GRS in sicer za delo v podkomisiji CIS-a. Ta podkomisija je bila v zadnjem času izpopolnjena s predstavniki Francije, Avstrije in Jugoslavije.

Komisija za GRS pri PZS je bila od sveta za zdravstvo povabljena na mednarodni kongres reševalcev, ki se bo vršil prihodnje leto v Bruslju.

Gorenjske reševalne postaje so predlagale, naj se ustanovi podkomisija za GRS za okraj Kranj. Le-temu je bilo pojasnjeno, da kaj takega niti pravilnik za GRS niti statut PZS ne določata in bi morala o tem sklepati šele skupščina PZS. Sicer pa je komisija mnenja, da se prav gotovo ne izplača ustanoviti tako okrajno podkomisijo, saj ima GRS v vsej Sloveniji komaj okrog 150 članov.

Komisija ugotavlja, da ima sedaj ljubljanska gorska reševalna postaja zelo dobro organizirano reševalno službo. Postaji Ljubljana je s tesno naslonitvijo na LM uspešno, da reševalce na zborna mesto sklicuje LM, s čimer se je obveščanje izdatno izboljšalo, da vrši LM brezplačni prevoz reševalcev in da reševalci razpolagajo z brezžičnimi radio oddajniki in sprejemniki v tako velikem številu, da je sporazumevanje na terenu absolutno zagotovljeno. GRS postaja Ljubljana ima tudi vso svojo reševalno opremo, vskladiščeno na postaji LM. Komisija priporoča, da bi enako vskladiščile svojo reševalno

opremo predvsem GRS postaje Jesenice, Celje, Tržič in v Trentu.

Komisija je med drugim obravnavala tudi nekatere reševalne akcije, izvedene poleti, in pod organizacijskim vodstvom GRS postaje Ljubljane, ki so bile po mnenju gorenjskih reševalcev nekoliko predrage. Komisija se bo na to debato še povrnila. Komisija je tudi sklenila, da si morajo reševalci pri vseh kombiniranih reševalnih akcijah izvoliti vodjo reševalne akcije, ki je dolžan izdelati poročilo o nesreči, obračun stroškov in vse ostalo.

Komisija se trudi, da bi tehnično opremo reševalcev čim bolj izpopolnila. Čimpreje bo skušala opremiti čim več reševalnih postaj z radiooddajniki in sprejemniki, prav tako pa tudi povezati vse važnejše planinske postojanke s telefoni in radio postajami. Dela za telefon v Vratih so se že premaknila z mrtve točke, GRS postaja Celje pa je že prejela komplet radiooddajnika in sprejemnika znamke »Avtofon«. Od JLA je od PZ BiH naročila 30 reševalnih čolnov, interesira pa se tudi za papirnate vreče za prevoz ponesrečencev in kemične termoforje, ki jih ima JLA med svojim trofejnim materialom.

Posebna za to določena komisija je med letom ponovno pregledala ves reševalni material po GRS postajah in obveščevalnih točkah, ter prizadete postaje obvestila o vseh najdenih nedostatkih. Ta pregled materiala se bo v bodoče vršil vsako leto.

Komisija je izročila v tisk brošuro o najnujnejših nasvetih in napotkih za dresuro lavinskih psov. Naklada bo znašala 150 izv.

V zvezi z izpiti iz prve pomoči, ki jih je komisija obvezno vpeljala za vse reševalce pred dvema letoma, je komisija sklenila, da naj bi spomladi prihodnje leto pričeli z opravljanjem ponovnih izpitov. Na eni prihodnjih sej pa bo zavzela svoje stališče do onih redkih reševalcev, ki doslej še niso opravili tega izpita.

Že pred meseci se je komisija obrnila na komando vojnega letalstva za eventualno sodelovanje helikopterja pri večjih oziroma težjih reševalnih akcijah. Ta komanda pa

je komisijo napolnila na Letalsko zvezo Jugoslavije, ki da je ravno sedaj pristopila k organizaciji reševalne službe za celoten teritorij FLRJ. Letalska zveza Jugoslavije je sporočila, da trenutno še ne razpolaga s helikopterjem, vendar pa bo predstavnik komisije povabila na prvi prihodnji sestanek, ki ga bo sklical v zvezi z organizacijo reševalne službe.

Dne 15. VII. t. l. je bil med PZS in njeno komisijo za GRS ter Italijanskim alpskim klubom (CAI) in Direkcije Alpinske reševalne službe (Corpo Soccorso Alpino) s sedežem v Trentu, ki je bila za to posebej pooblaščen od centrale CAI v Milanu, podpisan pismeni dogovor o brezplačnem reševanju ponesrečencev v gorah obeh pogodbenih strank na recipročni bazi. S tem dogovorom so se Alpinska reševalna služba Italijanskega alpinskega kluba (Corpo Soccorso Alpino del Club Alpino Italiano) in njihove reševalne postaje obvezale nuditi svojo pomoč pri iskanju in reševanju članov PZS, ki se ponesrečijo v gorah na italijanskem teritoriju, komisija za GRS pri PZS pa se je obvezala zagotoviti pomoč svojih ekip za iskanje in reševanje članov Italijanskega planinskega kluba (CAI), ki se ponesrečijo v gorah na jugoslovanskem teritoriju. Cena intervencij je omejena zaradi od italijansko-jugoslovanske meje pri izviru Timava do gore Forno in se razteza na italijanski teritorij v globino 20 km, na jugoslovanski teritorij pa na vse ozemlje Ljudske republike Slovenije. Pomoč obeh organizacij se nudi brezplačno, če gre za sodelovanje oseb in sredstev. Vendar pa gre do breme posameznih ponesrečencev in njihovih svojcev zdravniško bolniški in pogrebni stroški. Dogovor velja za eno leto, po preteku te dobe pa se mora skleniti nov sporazum. V nasprotnem primeru je dogovor avtomatično prenehal veljati.

Dne 28. IX. t. l. se je vršil na Češki koči sestanek kamniške skupine za planinska gora, na katerem so obravnavali načrt dela za prihodnje leto. Za novega vodjo skupine je bil izvoljen tov. Stanko Kos iz Ljubljane.

R. L.

TRIGLAVSKI PLANINSKI MUZEJ

Planinsko društvo Jesenice si je zamislilo, da si na Jesenicah ustanovi planinski muzej. Sklepati je lahko, ali kako priti do zaželenih planinskih rekvizitov, kako uresničiti to idejo, je drugo vprašanje. A se ni ustrašilo težke naloge.

Ustanovljeni odbor za zbiranje zgodovinskega gradiva je zavihal rokave in začel trkati na vrata planinskih veteranov po bohinjski, zgornjesavski in trentarski dolini, pri vseh podložnikih Triglava. Uspeh ni izostal, povsod smo našli razumevanje.

V muzejskem skladišču so se začeli zbirati dragoceni zgodovinski dokumenti. Sedaj jih je preko 200 in si jih lahko vsakdo ogleda.

Lepo uspelo planinsko razstavo od 18.—26. V. 1957, ki je bila obenem tudi rojstvo novega Triglavskega muzeja, je pokazala, da je po zaprašenih podstrešjih in vlažnih shrambáh skritih še veliko zgodovinskih drobtin. V planinskih muzejih bodo zgodovinarji in planinski pisatelji našli gradivo za svoj študij, s katerim bodo ovekovečili prve slovenske pionirje naših gora.

Naprašamo vse, ki imajo take predmete, naj jih v interesu celokupnega slovenskega planinstva odstopijo Triglavskemu muzeju na Jesenicah, da z njim obogatimo knjigo »GORSKI VODNIKI«.

Pokažimo s svojim dejanjem, da smo vredni nasledniki naših planinskih prednikov.

I. S.

PREGLED PLANINSKO - SMUČARSKIH NESREČ IN PO GRS IZVEDENIH REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1956*

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Ponesrečenci	Vzroki nesreče	Poškodba	
1.	1. I.	1956	Črni vrh (Španov vrh)	Praprotnik Boris	padec pri smučanju	poškodba medenice
2.	11. I.	1956	Košuta	Romih Viljem	padec pri smučanju	zlom desne noge
3.	21. I.	1956	Košuta	Križaj Zdravko	padec pri smučanju	zlom desne noge
4.	12. II.	1956	Pod Storžičem	Nunar Jože	izčrpanost, nezavest	brez poškodb
5.	19. II.	1956	Črni vrh (Španov vrh)	Peternel Janez	padec pri smučanju	zlom noge v gležnju
6.	4. III.	1956	Bukovnik	Planek Maks	padec pri smučanju	zlom roke in izvin v ramenu
7.	4. III.	1956	Kisovec	Jeglič Pepca	oslabeledost, nezavest	brez poškodb
8.	11. III.	1956	Pustov rovt	Kunčič Jože	padec pri smučanju	pretrgane mišice na nogi
9.	12. III.	1956	Dobrča	Dečko Janez	padec pri smučanju	zlom leve noge
10.	15. III.	1956	Na plazu pod Kriško steno	Jovanović Prvoslav	padec pri smučanju	zlom noge v gležnju
11.	23. III.	1956	Pod žrelom v Storžiču	Čadež Vekoslav	padec pri smučanju	zlom palca na levi roki in izvin levega komolca
12.	6. IV.	1956	Kemna	Zherl Marjan	padec pri smučanju	natrgane vezi v levem gležnju
13.	16. V.	1956	Severna stena Storžiča	Mandarič Stanko	zaradi pomanjkljive opreme zdrsnil v snegu	smrtna (umrl v bolnici)
14.	18. V.	1956	Veliko Kozje	Jamšek Martin	nabiranje planinskih cvetlic	smrtna
15.	27. V.	1956	Črni vrh	Rastar Mara	padec	zlom leve noge v gležnju
16.	3. VI.	1956	Kalški greben	Zornberg Branko	padec čez steno	smrtna
17.	11. VII.	1956	Prokletije	Tomšič Stanislav	spodrsnil pri nabiranju cvetlic	smrtna
18.	19. VII.	1956	Severna Triglavska stena	Robič Dušan	padec pri plezanju	poškodbe na spodnji čeljusti, na zapestju
				Ahmetašević Zora	zaradi odloma oprimka	leve roke in na kolenu leve noge
19.	29. VII.	1956	Pod Raduho	Gruđnik Franc	soplezalka v navezi	od drsenja vrvi ožgane prste na levi roki
				Kladnik Franc	zaradi teme zašla in padla čez previsno steno	težak pretres možganov, močno poškodovana hrbtenica in zlom reber
20.	29. VII.	1956	Dolič	Antonini Stjepan	pri prečkanju snežišča	zlom leve noge v gležnju in lažje poškodbe po telesu
					padel v obrobno zev	
21.	2. VIII.	1956	Košuta	Faganel Marjan	padec čez steno	smrtna (umrl v bolnici)

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Ponesrečenci	Vzroki nesreče	Poškodba
22.	7. VIII. 1956	Severnovzhodno ostenje Mojstrovke	Kivač Drago	pri plezanju se mu je odlomil in padel kamen na nogo	poškodovani prsti na nogi
23.	18. VIII. 1956	Črna prst	Potočnik Martin	zdrsnil na strmem travnatem pobočju	smrtna
24.	19. VIII. 1956	Svetelova smer v Planjavi	Preskar Slava	padanje kamenja s stene	poškodba glave
25.	22. VIII. 1956	Tosc	Mireille Coste	padec	poškodbe na lobanji in na vratu ter zlom leve noge
26.	24. VIII. 1956	Triglavska stena	Ott Willi	padajoče kamenje presekalo plezalno vrv	smrtna
27.	24. VIII. 1956	Severna Triglavska stena	Kirchgartner Hans	padec zaradi slabe orientacije in močne kratkovidnosti	smrtna (pogrešan od 28. IX. 1955)
28.	2. IX. 1956	Vzhodna stena zadnjega Prisojnika	Fon Jože Valant Milan	padec in izguba orientacije pri plezanju	nalomljeno rebro in izčrpanost izčrpanost
29.	12. IX. 1956	Košuta	Milojković Ljubivoj	padec čez steno	smrtna
30.	16. IX. 1956	Severna stena Vevnice	Sattek Hans Sattek Adelheide	padec pri plezanju zaradi odloma oprimka soplezalka v navezi	zlom leve noge nad gležnjem zaradi drsenja plezalne vrvi ožgana dlan desne roke
31.	18. IX. 1956	Jugovzhodno pobočje Begunjščice	Kriškovič Franko	neznani	smrtna (nesreča se je zgodila baje že januarja 1955)
32.	29. IX. 1956	Svinjak	Kovač Albina	zašla s poti in padla	smrtna
33.	5. XI. 1956	Severno pobočje Brane	Štupar Albert Zupan Ignac Zupan Ignac ml. Čebular Alojz	zdrsnili na snežišču in snežni plaz	smrtna smrtna ozeblina ozeblina
34.	9. XII. 1956	Velika planina	Rebolj Dragica	padec pri smučanju	poškodovani obe nogi v gležnju

* V seznamu ni upoštevanih 8 poizvedovalnih akcij

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA VESTNIKA 1955 IN 1956

Zap. št.	Planinsko društvo	Članstvo 1955	Naročniki 1955	Članstvo 1956	Naročniki 1956	Štev. naroč. 1955 v ‰/0	Štev. naroč. 1956 v ‰/0	Porast 1956	Padeč 1956
1.	Ajdovščina	112	41	139	49	37	35	—	2
2.	Bled	326	88	311	76	27	21	—	6
3.	Boh. Bistrica	193	20	160	19	10	10	—	—
4.	Bohinj	225	33	231	35	15	14	—	1
5.	Bovec	133	36	144	35	27	24	—	3
6.	Brežice	142	50	218	44	35	21	—	14
7.	Celje	1 368	281	1 660	233	21	13	—	8
8.	Cerkno	293	18	284	27	6	9	3	—
9.	Črnomelj	170	25	155	18	15	11	—	4
10.	Črnuče	136	21	182	18	15	10	—	5
11.	Dol	120	10	232	8	8	4	—	4
12.	Domžale	265	34	379	37	13	9	—	4
13.	Dovje	380	23	274	25	6	9	3	—
14.	Gorje	505	23	504	25	5	5	—	—
15.	Gornji grad	225	28	225	25	12	11	—	1
16.	Gozd - Martuljk	79	5	61	5	6	8	2	—
17.	Hrastnik	465	62	437	56	13	13	—	—
18.	Idrija	447	76	497	75	17	15	—	2
19.	Ilirska Bistrica	100	4	42	11	4	26	22	—
20.	Javornik	680	60	613	59	9	9	—	—
21.	Jesenice	933	107	1 012	108	11	10	—	1
22.	Jezerško	121	21	121	20	17	17	—	—
23.	Kamnik	753	103	884	80	14	9	—	5
24.	Kobarid	163	15	148	10	9	9	—	—
25.	Kočevje	105	8	112	7	8	6	—	2
26.	Kokra	—	—	76	9	—	—	—	—
27.	Koper	104	50	159	60	48	38	—	10
28.	Kostanjevica	50	3	60	3	6	5	—	1
29.	Kranj	1 317	256	1 365	282	19	20	1	—
30.	Kranjska gora	160	23	140	21	14	15	1	—
31.	Križe	113	27	195	19	24	10	—	14
32.	Krško	135	24	187	23	18	12	—	6
33.	Laško	601	60	611	57	10	9	—	1
34.	Litija	130	19	153	20	15	13	—	2
35.	Litostroj	222	105	287	115	47	40	—	7
36.	Ljubljana - matica	7 516	1 333	7 508	1 387	18	19	1	—
37.	Ljubno	67	15	92	15	22	16	—	6
38.	Ljutomer	124	25	250	17	20	6	—	14
39.	Majšperk	89	42	118	42	47	35	—	12
40.	Maribor	2 440	400	2 382	415	16	17	1	—
41.	Maribor - obrtniki	179	6	240	12	3	5	2	—
42.	Medvode	358	74	383	60	21	15	—	6
43.	Mengeš	296	63	368	61	21	16	—	5
44.	Mežica	415	28	427	30	7	7	—	—
45.	Most na Soči	89	40	120	36	45	30	—	15
46.	Mozirje	181	14	144	10	7	6	—	1
47.	Murska Sobota	124	16	131	17	13	13	—	—
48.	Nova Gorica	249	50	197	49	20	24	4	—
49.	Novo mesto	353	25	334	24	7	7	—	—

Zap. št.	Planinsko društvo	Članstvo 1955	Naročniki 1956	Članstvo 1956	Naročniki 1956	Štev. naroč. 1955 v ‰	Štev. naroč. 1956 v ‰	Porast 1956	Padec 1956
50.	Oplotnica	49	4	75	5	8	5	—	3
51.	Podljubelj	72	8	71	8	11	11	—	—
52.	Postojna	265	45	250	40	17	16	—	1
53.	Poljčane	89	7	81	9	8	11	3	—
54.	PTT	591	70	611	70	12	11	—	1
55.	Prevalje	429	65	521	62	15	11	—	4
56.	Ptuj	145	25	133	25	17	18	1	—
57.	Radeče	162	45	228	49	28	21	—	7
58.	Radovljica	709	112	739	87	16	11	—	5
59.	Rateče	50	8	32	6	16	18	2	—
60.	Ravne	332	41	367	41	12	11	—	1
61.	Rimske Toplice	54	11	104	14	20	13	—	7
62.	Ruše	467	73	727	79	16	11	—	5
63.	Senovo	146	1	318	55	1	17	16	—
64.	Sežana	58	29	129	29	50	23	—	27
65.	Slovenska Bistrica	630	51	650	61	8	9	1	—
66.	Slovenj Gradec	644	76	683	60	12	8	—	4
67.	Slov. Konjice	357	61	388	57	17	14	—	3
68.	Solčava in Luče	147	68	194	56	46	28	—	18
69.	Sentjur	191	26	193	27	14	14	—	—
70.	Škofja Loka	461	54	470	54	12	11	—	1
71.	Šoštanj	310	33	518	27	11	5	—	6
72.	Tolmin	170	54	239	52	32	21	—	11
73.	Trbovlje in Kum	1 222	161	1 493	166	13	11	—	2
74.	Trzič	462	53	414	47	11	11	—	—
75.	Univerza	559	16	652	29	3	4	1	—
76.	Velenje	130	12	175	9	9	5	—	4
77.	Vipava	80	8	53	8	10	15	5	—
78.	Vuzenica	162	13	108	11	8	10	2	—
79.	Zabukovca	169	9	213	8	5	3	—	2
80.	Zagorje	582	37	544	34	6	6	—	—
81.	Železničar	357	73	351	76	20	21	1	—
82.	Železniki	93	24	400	21	26	5	—	21
83.	Žerjav	369	9	382	14	2	3	1	—
84.	Žiri	176	18	168	27	10	16	6	—
		34 640	5 290	37 629	5 305	15	14	—	1
	Trst in Gorica		92		94				
	Beograd		37		36				
	Zagreb		52		42				
	Republiška PD		33		37				
	Ostale republike		110		114				
	Inozemstvo		31		39				
	Zamena z inozemstvom		20		23				
	Zamena v državi		17		17				
			5 682		5 707				

STATISTIKA ČLANSTVA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE ZA LETO 1956

Zap. št.	Planinsko društvo	Vrsta članstva			skupaj
		člani	mladinci	pionirji	
1.	Ajdovščina	96	31	12	139
2.	Bled	270	35	6	311
3.	Boh. Bistrica	122	30	8	160
4.	Bohinj	183	29	22	234
5.	Bovec	62	29	53	144
6.	Brežice	48	36	134	218
7.	Celje	1 266	311	83	1 660
8.	Cerkno	171	60	53	284
9.	Črnomelj	118	27	10	155
10.	Črnuče	114	26	42	182
11.	Dol pri Hrastniku	170	7	55	232
12.	Domžale	231	98	50	379
13.	Dovje - Mojstrana	211	43	20	274
14.	Gorje	358	97	49	504
15.	Gornji grad	150	40	35	225
16.	Gozd - Martuljk	29	1	31	61
17.	Hrastnik	327	40	70	437
18.	Idrija	305	119	73	497
19.	Ilirska Bistrica	21	7	14	42
20.	Javornik	474	97	42	613
21.	Jesenice	667	145	200	1 012
22.	Jezerško	89	15	17	121
23.	Kamnik	677	135	72	884
24.	Kobarid	109	12	27	148
25.	Kočevje	82	28	2	112
26.	Kokra	71	4	1	76
27.	Koper	150	3	6	159
28.	Kostanjevica na Krki	42	4	14	60
29.	Kranj	1 027	260	78	1 365
30.	Kranjska gora	118	20	2	140
31.	Križe	110	20	65	195
32.	Krško	150	27	10	187
33.	Kum Trbovlje	326	26	87	439
34.	Laško	380	61	170	611
35.	Litija Šmartno	139	8	6	153
36.	Litostroj	268	13	6	287
37.	Ljubljana - matica	5 155	1 853	500	7 508
38.	Ljubno ob Savinji	61	8	23	92
39.	Ljutomer	100	40	110	250
40.	Luče ob Savinji	108	10	1	119
41.	Majšperk	88	6	24	118
42.	Maribor	1 578	654	150	2 382
43.	Maribor - obrtniki	194	23	23	240
44.	Medvode	215	33	135	383
45.	Mengeš	162	135	71	368
46.	Mežica	327	50	50	427
47.	Most na Soči	61	19	40	120
48.	Mozirje	92	21	31	144
49.	Murska Sobota	90	29	12	131
50.	Nova Gorica	129	25	43	197
51.	Novo mesto	215	103	16	334
52.	Oplotnica	50	20	5	75
53.	Podljubelj	63	8		71

Zap. št.	Planinsko društvo	Vrsta članstva			skupaj
		člani	mladinci	pionirji	
54.	Poljčane	69	12		81
55.	Postojna	125	50	75	250
56.	PTT Ljubljana	506	79	26	611
57.	Prevalje	349	94	78	521
58.	Ptuj	72	50	11	133
59.	Radeče	150	60	18	228
60.	Radovljica	599	116	24	739
61.	Rateče - Planica	32			32
62.	Ravne na Koroškem	256	38	73	367
63.	Rimske Toplice	75	21	8	104
64.	Ruše	325	63	339	727
65.	Senovo	109	37	172	318
66.	Sežana	89	39	1	129
67.	Slovenska Bistrica	400	100	150	650
68.	Slovenj Gradec	413	35	235	683
69.	Slovenske Konjice	259	54	75	388
70.	Solčava	53	14	8	75
71.	Šentjur	118	37	38	193
72.	Škofja Loka	376	78	16	470
73.	Šoštanj	337	35	146	518
74.	Tolmin	147	33	59	239
75.	Trbovlje	566	53	435	1 054
76.	Tržič	330	58	26	414
77.	Univerza	15	637		652
78.	Velenje	100	50	25	175
79.	Vipava	31	14	8	53
80.	Vuzenica	94	12	2	108
81.	Zabukovca	144	21	48	213
82.	Zagorje	400	132	12	544
83.	Železničar	241	80	30	351
84.	Železniki	248	46	106	400
85.	Žerjav	234	46	102	382
86.	Žiri	150	15	3	168
Skupaj		25 231	7 190	5 208	37 629
V letu 1955		24 163	7 011	3 471	34 645
V letu 1956		25 231	7 190	5 208	37 629
Razlika		+ 1 068	+ 179	+ 1 737	+ 2 984

PREGLED GRADBENIH INVESTICIJ V LETU 1956

Zap. št.	Planinsko društvo	Planinska postojanka	I n v e s t i r a n o							Skupne investicije v letu 1956
			iz lastnih sredstev	izvršenih prostov. delov. ur	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	posojilo PZS	ostalo posojilo	
1.	Ajdovščina	Iztokova koča pod Golaki	52 000	250	7 500	—	—	—	—	59 500
		Koča pri izviru Hublja	68 000	310	9 300	—	—	—	—	77 300
2.	Bled	Blejska koča na Lipanci	289 600	—	—	—	—	—	—	289 600
3.	Boh. Bistrica	Koča dr. Janeza Mencingerja	290 570	103	6 180	—	100 000	—	—	396 750
4.	Bohinj - Srednja vas	Koča na Uskovnici	173 575	106	6 360	—	—	—	100 000	279 935
		Koča pod Bogatinom	58 572	216	12 960	—	—	—	10 000	81 532
		Vodnikova koča na Velem polju	194 751	320	19 200	545 800	—	2 183 200	—	2 942 951
5.	Bovec	Koča na Mangrtu	—	—	—	136 400	70 000	545 600	—	752 000
6.	Celje	Kocbekov dom na Korošici	16 860	—	—	—	—	—	—	16 860
		Mozirska koča na Golteh	945 500	—	—	—	—	—	160 000	1 105 500
		Dom v Logarski dolini	44 655	—	—	—	—	—	—	44 655
7.	Črnomelj	Dom na Mirni gori	40 000	—	—	—	—	—	—	40 000
8.	Dol pri Hrastniku	Zavetišče na Goreh	322 421	1 194	62 700	—	823 591	—	—	1 208 712
9.	Gorje pri Bledu	Dom Planika pod Triglavom	6 400	62	3 720	—	—	—	—	10 120
		Tržaška koča na Doliču	27 215	79	4 740	—	—	—	—	31 955
10.	Gornji grad	Koča na Menini planini	350 000	150	6 000	399 999	98 000	1 599 986	—	2 453 985
11.	Idrija	Koča na Hleviški planini	99 550	—	—	—	—	—	—	99 550
		Zavetišče na Jelenku	7 240	—	—	—	—	—	—	7 240
		Zavetišče na Sivki	16 068	—	—	—	44 219	—	—	60 287
		Dom na Javorniku	80 840	—	—	—	—	—	—	80 840
12.	Javornik - Kor. Bela	Staničeva koča pod Triglavom	5 719	—	—	—	—	—	—	5 719
		Dom Pristava na Javor. rovtu	36 894	—	—	—	—	—	—	36 894
13.	Jesenice	Erjavčeva koča na Vršiču	492 917	—	—	172 000	—	688 002	—	1 352 919
		Tičarjev dom na Vršiču	—	—	—	42 791	—	171 168	—	213 959
		Koča pri izviru Soče	155 294	—	—	23 850	—	95 398	—	274 542
		Bivak I	—	16	800	—	—	—	—	800
		Bivak II	1 480	36	1 800	—	—	—	—	3 280
		Bivak III	3 500	120	6 000	—	—	—	—	9 500
		Bivak IV	8 800	104	5 200	—	—	—	—	14 000

Zap. št.	Planinsko društvo	Planinska postojanka	I n v e s t i r a n o							Skupne investicije v letu 1956
			iz lastnih sredstev	izvršenih prostov. delov. ur	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	posojilo PZS	ostalo posojilo	
		Koča v Martuljku	24 200	230	11 500	—	—	—	—	35 700
14.	Jezerško	Češka koča na Ravnah	—	250	15 000	43 095	—	172 379	—	230 474
15.	Kamnik	Cojzova koča na Kokrškem sedlu	7 810	96	5 760	16 000	—	64 000	—	93 570
		Koča na Jermanovih vratih	8 152	172	10 320	26 000	—	104 000	—	148 472
		Koča na Starem gradu	24 308	1 326	79 560	—	228 656	—	—	332 524
16.	Kočevje	Koča pri Jelenovem studencu	—	—	—	—	100 000	—	—	100 000
17.	Koper	Tumova koča na Slavniku	654 289	—	—	369 600	1 668 000	1 478 400	—	4 170 289
18.	Kostanjevica na Krki	Koča na Polomu	—	1 460	65 700	60 000	—	210 000	—	365 700
19.	Kranj	Gradnja kočice na Kališču	—	231	23 100	—	334 050	—	—	357 150
		Dom na Krvavcu	19 298	—	—	60 127	—	240 509	—	319 934
		Koča na Smarjetni gori	121 048	—	—	—	—	—	—	121 048
20.	Kranjska gora	Dom na Korenskem sedlu	4 500	—	—	—	—	—	—	4 500
		Koča v Krnici	21 334	—	—	64 000	—	256 000	—	341 334
		Mihov dom	3 234	—	—	—	—	—	—	3 234
		Koča na Gozdu	60 443	—	—	—	—	—	—	60 443
21.	Križe	Koča na Križki gori	222 654	234	14 046	—	25 000	—	—	261 700
22.	Kum Trbovlje	Koča na Kumu	—	—	—	199 999	249 999	799 996	—	1 249 994
23.	Laško	Dom na Šmohorju	314 780	—	—	123 200	—	492 800	—	930 780
24.	Litija - Smartno	Gradnja doma na Jančah	204 036	415	31 125	200 000	—	984 750	—	1 419 911
25.	Ljubljana - matica	Koča pri Sedmerih trigl. jezerih	300 867	—	—	—	—	1 000 000	—	1 300 867
		Zavetišče na Bogatinskem sedlu	8 259	—	—	29 784	—	119 135	—	157 178
		Triglavski dom na Kredarici	—	—	—	35 851	—	—	—	35 851
26.	Maribor	Mariborska koča na Pohorju	—	—	—	—	115 945	—	—	115 945
		Ribniška koča na Pohorju	178 013	—	—	—	505 640	—	—	683 653
		Koča na Zavarjevem vrhu	10 000	—	—	—	38 194	—	—	48 194
		Koča na Pesniku	—	—	—	—	21 086	—	—	21 086
27.	Obrtnik Maribor	Zavetišče na Tuzlovem vrhu	1 749 770	—	—	—	—	—	—	1 749 770
28.	Medvode	Slavkov dom na Golem brdu	278 407	185	7 400	—	—	19 812	—	305 619
29.	Mežica	Zavetišče pri Škrubeju	80 000	—	—	—	—	—	—	80 000
		Koča Podpeca z žičnice	3 176 653	210	12 600	—	—	—	—	3 189 253
		Gradnja doma na Peci	2 042 955	2 350	121 000	—	100 000	—	—	2 263 955
		Zavetišče na Raduhi	—	20	1 200	—	—	—	—	1 200

30.	Most na Soči	Koča na Črni prsti	—	750	45 000	—	73 000	—	—	118 000
31.	Murska Sobota	Koča Tromejnik na Doliču	23 750	—	—	—	—	—	—	23 750
32.	Nova Gorica	Pionirska koča Kekec na Katarini	310 000	—	—	—	—	—	—	340 000
		Dom Poldanovec na Lokvah	280 000	—	—	—	50 000	—	—	330 000
		Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	28 000	—	—	—	—	—	—	28 000
		Gomišškovo zavetišče na Krnu	220 000	—	—	—	—	—	—	220 000
33.	Novo mesto	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	—	—	—	—	246 472	—	—	246 472
34.	Oplotnica	Koča na Pesku	62 000	—	—	—	—	—	—	62 000
35.	Podljubelj	Dom na Kalu pod Kofcami	—	40	2 000	—	—	—	—	2 000
36.	Postojna	Vojkova koča na Nanosu	—	—	—	59 951	—	239 804	—	299 755
		Gradnja pionir. koče na Pečni rebri	616 778	2 660	160 000	—	—	—	—	776 778
37.	PTT Ljubljana	Poštarska koča na Vršiču	140 790	584	27 200	—	471 550	—	—	639 540
38.	Radeče pri Zid. mostu	Zasavska koča na Prehodavcih	88 452	—	—	75 000	194 682	300 000	—	658 131
39.	Radovljica	Valvazorjev dom pod Stolom	—	—	—	285 868	—	1 143 473	—	1 429 341
40.	Rateče - Planica	Koča Tamar v Planici	—	—	—	79 685	—	318 740	—	398 425
41.	Rimske Toplice	Adaptacija koče na Kopitniku	—	259	10 320	—	45 019	—	60 000	115 339
42.	Ruše	Ruška koča	775 626	—	—	184 233	—	736 931	200 000	1 896 790
43.	Bohor Senovo	Zavetišče na Bohorju	—	304	12 160	—	69 224	—	—	81 384
		Gradnja koče na Bohorju	—	670	26 800	—	572 680	—	—	599 480
44.	Slovenjgradec	Dom pod Vel. Kopo na Pungartu	236 049	125	7 500	—	344 550	—	—	588 099
45.	Slov. Konjice	Razgledni stolp na Roglji	1 165 185	1 252	62 600	—	—	—	—	1 227 785
46.	Režij, odbor Sodražica	Obnova doma na Travnici	—	—	—	500 000	—	—	—	500 000
47.	Solčava	Dom Rinka v Solčavi	177 546	—	—	—	—	—	—	177 546
48.	Trbovlje	Koča na Mrzlici	16 936	320	22 400	—	133 000	—	—	172 336
49.	Tržič	Dom pod Storžičem	—	—	—	102 618	—	410 479	—	513 097
50.	Zagorje	Koča na Sv. Gori	25 086	—	—	—	106 660	—	—	131 746
		Čoparjeva koča na Čemšeniški pl.	—	—	—	—	97 328	—	—	97 328
51.	Železničar Ljubljana	Gradnja žičnice na Vogel	84 223	304	30 400	—	—	—	—	114 623
S k u p a j			17 583 852	17 513	957 151	3 835 851	6 926 545	14 404 562	530 000	44 237 961

PREGLED KAPACITETE, OBISKA IN NOČITEV PLANINSKIH POSTOJANK V LETU 1956

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev
					Število postelj	Število skupnih ležišč	Skupaj	Jugoslovanov	Inozemcev	Skupaj	
1.	Blejska koča na Lipanci	Jul. Alpe	1633	Bled	24	—	24	1 346	98	1 444	168
2.	Prehodna plan. postoj. Planinc na Bledu	„	495	Bled	5	—	5	ne evidentira		256	
3.	Koča na Mrzlem studencu	„	1240	Bled	—	—	—	ne evidentira		—	
4.	Koča na Rovtarici	„	1100	Boh. Bistrica	—	—	—	ne evidentira		—	
5.	Koča na Uskovnici	„	1138	Bohinj - Srednja vas	9	10	19	1 124	92	1 216	345
6.	Koča pod Bogatinom	„	1513	Bohinj - Srednja vas	34	19	53	4 188	138	4 326	713
7.	Vodnikova koča na Velem polju	„	1805	Bohinj - Srednja vas	—	10	10	1 845	99	1 944	295
8.	Koča Zlatorog v Trenti	„	622	Bovec	16	16	32	3 236	50	3 286	1 397
9.	Koča Petra Skalarja pod Kaninom	„	1811	Bovec	25	50	75	208	—	208	95
10.	Koča na Mangartu	„	2072	Bovec	—	20	20	918	56	974	21
11.	Dom na Predelu	„	1156	Bovec	3	7	10	10 443	47	10 490	417
12.	Aljažev dom v Vratih	„	1015	Dovje - Mojstrana	54	92	146	7 673	151	7 824	2 119
13.	Dom Planika pod Triglavom	„	2404	Gorje pri Bledu	24	37	61	4 206	377	4 583	686
14.	Tržaška koča na Doliču	„	2120	Gorje pri Bledu	24	15	39	3 741	264	4 005	665
15.	Staničeva koča pod Triglavom	„	2332	Javornik - Koroška Bela	23	40	63	2 212	68	2 280	790
16.	Kovinarska koča na Zasipski planini	„	892	Javornik - Koroška Bela	—	22	22	2 145	—	2 145	174
17.	Erjavčeva koča na Vršiču	„	1515	Jesenice	48	20	68	7 652	242	7 894	5 732
18.	Tičarjev dom na Vršiču	„	1620	Jesenice	30	20	50	6 376	91	6 467	4 824
19.	Koča pri izviru Soče	„	786	Jesenice	12	10	22	5 024	229	5 253	1 482
20.	Zavetišče pod Špičko	„	2050	Jesenice	—	16	16	ni poslovala		—	
21.	Bivak I (Vel. Dnina)	„	2180	Jesenice	—	4	4	27	—	27	41
22.	Bivak II (Pod rokavi)	„	2140	Jesenice	—	5	5	46	—	46	33
23.	Bivak III (Za Akom)	„	1340	Jesenice	—	8	8	118	—	118	156
24.	Bivak IV (Na Rušju)	„	1980	Jesenice	6	—	6	47	—	47	39
25.	Koča v Martuljku	„	930	Jesenice	6	5	11	187	—	187	168
26.	Dom na Vrsnem	„	610	Kobarid	6	17	23	883	22	905	149
27.	Koča v Krnici	„	1218	Kranjska gora	7	18	25	1 123	44	1 167	340
28.	Mlhov dom	„	1070	Kranjska gora	2	16	18	2 282	91	2 373	762
29.	Koča na gozdu	„	1226	Kranjska gora	15	25	40	2 668	106	2 774	390
30.	Dom na Komni	„	1525	Ljubljana - matica	66	24	90	5 111	99	5 210	4 853

31.	Koča pri Savici	Jul. Alpe	805	Ljubljana - matica	4	18	22	3 260	41	3 301	1 280
32.	Zavetišče na Bogatinskem sedlu	"	1804	Ljubljana - matica	—	8	8	1 135	—	1 135	156
33.	Triglavski dom na Kredarici	"	2515	Ljubljana - matica	67	60	127	5 152	190	5 342	4 917
34.	Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	"	1683	Ljubljana - matica	23	35	58	5 332	142	5 474	4 870
35.	Koča na Črni prsti	"	1844	Most na Soči	2	18	20	1 216	45	1 261	230
36.	Gomišškovo zavetišče na Krnu	"	2210	Nova Gorica	—	50	50	1 037	95	1 132	232
37.	Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	"	680	Nova Gorica	38	—	38	1 471	24	1 495	263
38.	Poštarska koča na Vršiču	"	1725	PTT Ljubljana	28	—	28	6 396	1014	7 410	997
39.	Zasavska koča na Prehodavcih	"	2050	Radeče pri Zid. mostu	24	—	24	2 023	44	2 067	331
40.	Pogačnikov dom pri Križkih jezerih	"	2052	Radovljica	10	52	62	2 210	304	2 514	1 590
41.	Koča Tamar v Planici	"	1108	Radeče - Planica	8	24	32	2 866	90	2 956	931
42.	Dom JaJlovec v Trenti	"	595	Tolmin	14	18	32	1 072	10	1 082	528
43.	Koča na Razor planini	"	1300	Tolmin	16	—	16	1 122	3	1 125	475
44.	Zavetišče Globoko	"	1835	Tolmin	—	4	4	ne evidentira			—
45.	Koča na Poreznu	Predg.	1632	Cerkno	20	20	40	2 598	18	2 616	531
46.	Zavetišče na Robidenskem brdu	Jul. Alp	824	Cerkno	3	20	23	4 624	—	4 624	—
47.	Zavetišče v Počah pod Poreznom	"	700	Cerkno	—	—	—	2 665	—	2 665	—
48.	Koča na Smarjetni gori	"	664	Kranj	—	—	—	10 338	26	10 364	—
49.	Koča na Smarni gori	"	667	Ljubljana - matica	—	—	—	547	—	547	—
50.	Slavkov dom na Golem brdu	"	440	Medvode	6	10	16	717	18	735	116
51.	Dom na Lubniku	"	1024	Škofja Loka	23	—	23	5 413	9	5 422	369
52.	Koča na Ratitovcu	"	1666	Železniki	7	15	22	1 688	5	1 693	637
53.	Zavetišče na Mrzlem vrhu	"	925	Ziri	—	5	5	780	—	780	—
54.	Zavetišče na Vrsniku	"	724	Ziri	2	5	7	930	—	930	—
55.	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	Kara-	920	Javornik - Koroška Bela	7	10	17	ne evidentira			173
56.	Koča na Podkorenskem sedlu	vanke	1075	Kranjska gora	11	—	11	933	37	970	17
57.	Koča Podpeca (Na Pikovem)	"	986	Mežica	12	20	32	3 627	13	3 640	—
58.	Zavetišče na Peci	"	1650	Mežica	—	45	45	1 302	6	1 308	—
59.	Zavetišče pri Skrubeju	"	600	Mežica	—	—	—	5 000	20	5 020	—
60.	Dom na Kalu pod Kofcami	"	1050	Podljubelj	2	3	5	1 086	—	1 086	24
61.	Zavetišče pri Jurju	"	884	Podljubelj	—	—	—	2 160	—	2 160	—
62.	Dom na Uršlji gori	"	1696	Prevalje	50	—	50	3 425	19	3 444	825
63.	Roblekov dom na Begunjščici	"	1757	Radovljica	6	42	48	2 570	4	2 574	822
64.	Valvasorjev dom pod Stolom	"	1180	Radovljica	25	20	45	5 592	10	5 602	144
65.	Koča pod Kladvom	"	1560	Tržič	—	—	—	ni poslovala			—
66.	Dom na Kofcah	"	1505	Tržič	16	16	32	3 277	—	3 277	543
67.	Zavetišče na Bistriški planini	"	1052	Tržič	—	—	—	494	—	494	—
68.	Zavetišče Pungrat pod Košuto	"	1480	Tržič	—	—	—	ni poslovalo			—
69.	Zavetišče Tegoše	"	1203	Tržič	—	—	—	234	—	234	—

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev
					Število postelj	Število skupnih ležišč	Skupaj	Jugoslovani	Inozemci	Skupaj	
70.	Pl. smuč. dom Titovi graničarji na Zelenici		1535	Tržič	—	—	—	ni posloval			
71.	Dom na Brdu pri Ljubnem	Predg.	610	Tržič	8	—	8	1 066	—	1 066	23
72.	Zavetišče pri Mihevu	Karavank	680	Zerjav	—	—	—	2 251	—	2 251	—
73.	Dom v Logarski dolini	Kamniške	757	Celje	73	15	88	38 396	146	38 542	3 282
74.	Frišaufov dom na Okrešlju	Alpe	1378	Celje	16	60	76	6 223	13	6 236	658
75.	Kocbekov dom na Korošici	„	1808	Celje	25	26	51	2 570	17	2 587	625
76.	Mozirska koča na Golteh s depandanso	„	1344	Celje	67	64	131	5 240	11	5 251	803
77.	Bivak pod Ojstrico	„	1800	Celje	4	—	4	129	—	129	16
78.	Češka koča na Ravnah	„	1543	Jezersko	12	15	27	1 507	5	1 512	271
79.	Cojzova koča na Kokrškem sedlu	„	1791	Kamnik	30	25	55	1 784	26	1 810	1 513
80.	Koča na Jermanovih vratih	„	1884	Kamnik	46	40	86	4 254	48	4 302	1 912
81.	Bivak pod Kočno	„	1952	Kranj	4	8	12	51	—	51	51
82.	Koča na Križki gori	„	1582	Križe	5	10	15	3 354	—	3 354	1 860
83.	Zavetišče na Mali poljani	„	1109	Križe	—	—	—	1 983	—	1 983	—
84.	Zavetišče Trstenik	„	450	Križe	—	—	—	ne evidentira			
85.	Zavetišče v Gozdu	„	864	Križe	—	—	—	4 415	—	4 415	—
86.	Dom v Kamniški Bistrici	„	601	Ljubljana - matica	33	22	55	3 488	66	3 554	3 749
87.	Bivak pod Skuto	„	2104	Ljubljana - matica	—	6	6	72	—	72	—
88.	Koča na Loki pod Raduho	„	1520	Luče	6	30	36	1 954	1	1 955	423
89.	Zavetišče na Grohatu pod Raduho	„	1682	Mežica	—	60	60	728	—	728	370
90.	Zavetišče pri Pucu	„	710	Mežica	4	—	4	1 500	—	1 500	99
91.	Koča Podolševa	„	1250	Solčava	—	—	—	282	—	282	—
92.	Zavetišče pod Ojstrico	„	1206	Solčava	4	10	14	1 703	—	1 703	255
93.	Dom Rogovilev v Solčavi	„	650	Solčava	35	—	35	ne evidentira			1 306
94.	Dom Rinka v Solčavi	„	660	Solčava	16	—	16	ne evidentira			491
95.	Andrejev dom na Slemenu	„	1096	Šoštanj	30	50	80	8 307	—	8 307	2 105
96.	Dom pod Storžičem	„	1050	Tržič	40	80	120	4 355	—	4 355	834
97.	Zavetišče na Konjščici	„	1520	Tržič	—	—	—	468	—	468	—
98.	Kostanjčeva koča na Dobrči	„	1520	Tržič	13	15	28	1 846	—	1 846	160
99.	Bivak v Storžiču	„	1750	Tržič	5	—	5	280	—	280	280
100.	Koča na Smrekovcu	„	1377	Zerjav	42	46	88	3 863	19	3 882	1 022
101.	Koča na Gori Oljki	Predg.	734	Celje	8	—	8	2 826	—	2 826	55
102.	Koča na Mali planini	Kamn.	1447	Črnuče	7	20	27	826	—	826	826

103.	Dom na Vel. planini	Predg.	1520	Domžale	20	60	80	2 648	4	2 652	2 346
104.	Dom na Menin planini	Kamn.	1508	Gornji grad	—	—	—	1 096	—	1 096	—
105.	Koča na Starem gradu	Alp	585	Kamnik	—	5	5	5 796	51	5 850	103
106.	Dom na Krvavcu	„	1700	Kranj	30	43	73	2 721	14	2 735	3 965
107.	Mengeška koča na Gobavici	„	433	Mengeš	5	—	5	8 028	16	8 044	41
108.	Zavetišče na Resevni z razgled. stolpom	„	629	Sentjur pri Celju	2	—	2	286	—	286	—
109.	Mariborska koča z razglednim stolpom	Pohorje	1080	Maribor	20	18	38	9 459	54	9 513	1 854
110.	Ribniška koča	„	1530	Maribor	34	36	70	6 921	54	6 975	2 751
111.	Koča na Pesniku	„	1104	Maribor	3	10	13	2 367	—	2 367	86
112.	Koča na Pesku	„	1382	Oplotnica	30	—	30	4 367	—	4 367	562
113.	Ruška koča (Tinetov dom)	„	1250	Ruše	15	20	35	6 275	12	6 287	607
114.	Koča nad Šumikom	„	1125	Ruše	11	—	11	3 064	1	3 065	332
115.	Koča pri Treh kraljih	„	1200	Slov. Bistrica	17	12	29	2 478	—	2 478	372
116.	Koča pod Kremžarjevim vrhom	„	1161	Slovenjgradec	10	50	60	2 354	—	2 354	390
117.	Dom pod Veliko Kopo na Pungartu	„	1377	Slovenjgradec	25	50	75	5 561	—	5 561	1 316
118.	Koča Planinc (Tajzl)	„	960	Vuzenica	13	—	13	ni poslovala	—	—	—
119.	Dom na Boču z razglednim stolpom	Boč	659	Poljčane	16	30	46	6 320	13	6 333	258
120.	Koča Tromejnik na Doliču	Goričko	400	Murska Sobota	—	8	8	1 836	—	1 836	—
121.	Koča na Zavcarjevem vrhu	Kozjak	924	Maribor	10	14	24	3 316	8	3 324	251
122.	Zavetišče na Tuzlovem vrhu	„	629	Obrtnik Maribor	—	—	—	700	—	700	—
123.	Zavetišče Podlipje	„	549	Vuzenica	—	—	—	1 056	—	1 056	—
124.	Dom na Paškem Kozjaku	Paški Kozjak	1130	Velenje	10	40	50	ne evidentira	—	—	—
125.	Celjska koča (Tovst)	Zasavje	750	Celje	32	44	76	23 139	83	23 222	6 185
126.	Zavetišče na Goreh	„	791	Dol pri Hrastniku	—	—	—	3 579	—	3 579	—
127.	Koča na Kalu	„	956	Hrastnik	24	28	52	4 231	1	4 232	588
128.	Koča na Kumu	„	1219	Kum Trbovlje	33	12	45	6 230	24	6 254	1 317
129.	Dom na Šmohorju	„	778	Laško	26	24	50	3 796	13	3 809	147
130.	Zavetišče na Jančah	„	791	Litija - Smartno	—	—	—	983	—	983	—
131.	Koča na Kopitniku	„	914	Rimske Toplice	3	—	3	837	—	837	—
132.	Zavetišče na Bohorju	„	925	Bohor - Senovo	2	15	17	1 080	—	1 080	—
133.	Dom na Mrzlici	„	1119	Trbovlje	16	14	30	5 421	—	5 421	695
134.	Tončkov dom na Lisci	„	924	Lisca Videm - Krško	20	40	60	5 623	3	5 626	430
135.	Koča na Sv. Gori	„	849	Zagorje	70	—	70	4 876	—	4 876	568
136.	Čoparjeva koča na Čemšeniški planini	„	1206	Zagorje	—	14	14	2 113	—	2 113	125
137.	Zavetišče Zaloka	„	680	Zagorje	3	—	3	2 405	—	2 405	—
138.	Dom na Polomu	Gorjanci	725	Kostanjevica na Krki	12	—	12	996	—	996	245
139.	Dom Vinka Paderšiča	„	822	Novo mesto	6	20	26	1 513	4	1 517	233
140.	Dom na Mirni gori	Dolenjsko	1048	Črnomelj	20	16	36	2 070	1	2 071	386
141.	Koča pri Jelenovem studencu	gričevje	850	Kočevje	5	8	13	561	2	563	815

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			
					Število postelj	Število skupnih ležišč	Skupaj	Jugoslovanov	Inozemcev	Skupaj	Število nočitev
142.	Iztokova koča pod Golaki	Trnovski	1260	Ajdovščina	—	12	12	271	24	295	82
143.	Zavetišče Andreja Bavčerja na Čavnu	gozd	1243	Ajdovščina	—	12	12	1 125	36	1 161	141
144.	Koča pri izviru Hublja	„	250	Ajdovščina	—	—	—	3 141	44	3 185	—
145.	Pionirska koča Kekec na Katarini	„	306	Nova Gorica	—	—	—	2 974	224	3 198	—
146.	Stjenkova koča na Trstelju	Tržaško-Komenski Kras	664	Nova Gorica	—	12	12	942	82	1 024	584
147.	Koča na Hleviški planini z razgl. stolp.	Idrijsko	907	Idrija	5	5	10	7 716	—	7 716	139
148.	Zavetišče na Jelenku	hribovje	1106	Idrija	—	—	—	3 016	—	3 016	—
149.	Zavetišče na Sivki	„	1006	Idrija	4	—	4	7 315	—	7 315	12
150.	Dom na Javorniku	„	1240	Idrija	16	—	16	6 007	—	6 007	369
151.	Cankarjeva koča na Svinščakih	Snežnik	1242	Ilirska Bistrica	—	20	20	ni poslovala	—	—	—
152.	Vojkova koča na Nanosu	Nanos	1248	Postojna	2	46	48	2 600	52	2 652	1 582
153.	Zavetišče pri Blažonu	„	915	Vipava	—	—	—	213	3	216	—
154.	Dom Poldanovec v Lokvah	Trnovska planota	965	Nova Gorica	36	32	68	5 505	150	5 655	160
S k u p a j					2002	2416	4418	462 369	5879	468 248	101 131

Inozemski obiskovalci planinskih postojank so iz sledečih držav: 1754 iz Anglije, 1349 iz Italije, 1138 iz Avstrije, 902 iz Nemčije, 224 iz Holandije, 220 iz Francije, 73 iz Danske, 66 iz Svice, 40 iz Belgije, 32 iz ZDA, 31 iz Madžarske, 15 iz SSSR, 13 iz ČSR, 8 iz Poljske, 5 iz Burme, 4 iz Švedske, 2 iz Norveške, 2 iz Grčije in 1 iz Mexika.

**PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO IN
MARKIRANJE POTOV V LETU 1956**

Zap. št.	Planinsko društvo	I n v e s t i r a n o					Skupne investicije v letu 1956
		iz lastnih sredstev	izvršenih prostov. delov. ur	v vred. nosti	subvencija PZS	ostale subvencije	
1.	Ajdovščina	2 600	130	3 900	—	—	6 500
2.	Bled	15 000	—	—	—	—	15 000
3.	Boh. Bistrica	—	—	—	—	—	—
4.	Bohinj - Srednja vas	74 139	410	24 600	50 224	520 000	668 963
5.	Bovec	—	—	—	25 000	—	25 000
6.	Brežice	6 350	108	6 480	—	—	12 830
7.	Celje	60 612	—	—	—	—	60 612
8.	Cerkno	5 776	—	—	—	—	5 776
9.	Črnomelj	—	—	—	—	—	—
10.	Črnuče	—	—	—	—	—	—
11.	Dol pri Hrastniku	780	52	2 600	—	—	3 380
12.	Domžale	372 063	—	—	—	—	372 063
13.	Dovje - Mojstrana	3 000	—	—	—	—	3 000
14.	Gorje pri Bledu	18 700	77	4 620	—	—	23 320
15.	Gornji grad	—	—	—	—	—	—
16.	Gozd Martuljk	—	60	5 000	—	—	5 000
17.	Hrastnik	20 119	68	3 840	—	—	23 959
18.	Idrija	254 631	—	—	—	—	254 631
19.	Ilirska Bistrica	—	—	—	—	—	—
20.	Javornik - Koroška Bela	3 213	—	—	10 000	—	13 213
21.	Jezerško	—	12	2 720	—	—	2 720
22.	Jesenice	2 829	66	3 300	—	—	6 129
23.	Kamnik	4 500	890	71 200	—	29 915	105 615
24.	Kobarid	—	—	—	—	—	—
25.	Kočevje	—	—	—	—	—	—
26.	Kokra	—	—	—	—	—	—
27.	Koper	—	80	8 000	—	—	8 000
28.	Kostanjevica na Krki	—	40	2 000	—	—	2 000
29.	Kranj	—	30	3 000	—	—	3 000
30.	Kranjska gora	4 365	—	—	—	—	4 365
31.	Križe	—	—	—	—	—	—
32.	Kum Trbovlje	—	64	4 000	—	—	4 000
33.	Laško	—	—	—	—	—	—
34.	Litija - Šmartno	950	36	2 016	—	—	2 966
35.	Litostroj Ljubljana	—	—	—	—	—	—
36.	Ljubljana - matica	60 080	—	—	—	—	60 080
37.	Ljubno ob Savinji	1 500	34	1 700	—	—	3 200
38.	Ljutomer	—	—	—	—	—	—
39.	Luče	4 000	50	3 000	—	—	7 000
40.	Majšperk	—	—	—	—	—	—
41.	Maribor	—	—	—	—	398 717	398 717
42.	Međvode	640	45	1 680	—	—	2 320
43.	Mengeš	—	—	—	—	—	—
44.	Mežica	1 050	96	4 900	—	—	5 950

Zap. št.	Planinsko društvo	I n v e s t i r a n o					Skupne investicije v letu 1956
		iz lastnih sredstev	izvršenih prostov. delov. ur	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	
45.	Most na Soči	25 000	265	18 550	—	—	43 550
46.	Mozirje	—	—	—	—	—	—
47.	Murska Sobota	—	—	—	—	—	—
48.	Nova Gorica	131 300	80	8 000	—	—	139 300
49.	Novo mesto	—	140	8 400	—	—	8 400
50.	Obrtnik Maribor	—	—	—	—	—	—
51.	Oplotnica	—	—	—	—	—	—
52.	Podljubelj	600	32	1 600	—	—	2 200
53.	Poljčane	—	30	1 800	—	—	1 800
54.	Postojna	—	—	—	—	—	—
55.	PTT Ljubljana	14 140	—	—	—	—	14 140
56.	Prevalje	10 144	4 200	210 000	—	—	220 144
57.	Ptuj	—	—	—	—	—	—
58.	Radeče pri Zid. mostu	990	24	2 400	—	—	3 390
59.	Radovljica	—	—	—	—	—	—
60.	Rateče - Planica	—	—	—	—	—	—
61.	Ravne na Koroškem	—	20	1 000	—	—	1 000
62.	Rimske Toplice	1 250	72	2 880	—	—	4 130
63.	Ruše	17 420	—	—	—	—	17 420
64.	Senovo - Bohor	4 614	98	3 920	—	—	8 564
65.	Sežana	—	—	—	—	—	—
66.	Slov. Bistrica	32 700	—	—	—	—	32 700
67.	Slovenjgradec	—	56	3 360	—	—	3 360
68.	Slov. Konjice	—	—	—	—	—	—
69.	Solčava	—	—	—	—	—	—
70.	Šentjur pri Celju	1 245	30	1 800	—	—	3 045
71.	Škofja Loka	1 004	20	2 000	—	—	3 004
72.	Šoštanj	10 000	100	10 000	—	—	20 000
73.	Tolmin	—	—	—	—	—	—
74.	Trbovlje	—	36	2 520	—	—	2 520
75.	Tržič	—	280	16 800	—	—	16 800
76.	Univerza Ljubljana	—	—	—	—	—	—
77.	Videm - Krško	—	15	750	—	—	750
78.	Velenje	—	—	—	—	—	—
79.	Vipava	2 500	60	2 500	—	—	5 000
80.	Vuzenica	—	—	—	—	—	—
81.	Zabukovica	622	—	—	—	—	622
82.	Zagorje	1 630	163	8 150	—	—	9 780
83.	Železničar Ljubljana	7 300	329	32 900	—	—	40 200
84.	Za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	—	—	—
85.	Zerjav	257 229	—	—	—	—	257 229
86.	Žiri	—	25	1 250	—	—	1 250
87.	Transport jeklenih vrvi in klinov	—	—	—	10 150	—	10 150
88.	Zimske markacije v Julijcih	—	—	—	140 340	—	140 340
S k u p a j		1 436 615	8 423	499 136	235 714	948 632	3 120 097

Janez
p
umrl 2
Uršu
r
po
t

Marina Korošec
roj. 18. V. 1667
umrla

Luka Korošec
roj. 15. X. 1668
umrl (pred okt. 1673)

Pavel Korošec
roj. 25. I. 1670
por. (pred nov. 1695)
umrl
Marina (žena)
rojena
por. (pred nov. 1695)
umrla

Jernej Korošec
roj. 10. VIII. 1671
umrl

Luka
roj. 16.
por. 21.
u
Spela
ro.
por. 21.
ur

Spela Korošec
roj. 6. XI. 1695
umrla

I.
II.
III.

Pavel
roj. 23.
por. 23.
por. 24.
por. 24.
umrl 1

Ana Beznik (Andr.)
z Gorjuš
rojena
por. 23. II. 1727
umrla (pred majem
1730)

Marija S
z G
ro
por. 24
umrla (

I.

Nikolaj Korošec
roj. 4. XII. 1729
por. 28. V. 1760
umrl 29. I. 1777

Marija Mikelj
(Lov.) Češnjica 68
roj. 11. VIII. 1736
por. 28. V. 1760
umrla 7. I. 1771

Ignac
roj. 14
por. 18
u
Marija
(Jan.) N
roj. 6.
por. 18
u

Marjeta Korošec
roj. 8. VII. 1761
umrla 30. IV. 1820
na Koprivniku 1
(samska)

Jurij Korošec
roj. 9. IV. 1763
por. 6. II. 1786
umrl 13. VI. 1837

Meta Sodja
(Mart.) iz Češnjice 46
roj. 11. V. 1759
por. 6. II. 1786
umrla 16. X. 1827

Neža Korošec
roj. 11. I. 1766
umrla

Anton Korošec
roj. 7. I. 1787
umrl 5. VII. 1822
(zadet od strele)
na Triglavu

Jožef Korošec
roj. 17. II. 1789
umrl (pred febr.
1801)

Gašper Korošec
roj. 31. XII. 1790
por. 20. XI. 1825
umrla

Helena Sodja
(Val.) Kopriv. 18
roj. 1. II. 1786
por. 20. XI. 1825
umrla

Neža Korošec
roj. 14. I. 1793
por. 22. II. 1819
umrla 25. VIII. 1833

Jurij Smukavec
(Prim.) Jereka 28
roj. 19. IV. 1794
por. 22. II. 1819
umrl 25. IV. 1851

Matija
roj. 21
por. 9.
umrl 25
Marij
(Tom.)
roj
por. 9.
umrla 18

RODOVNIK

triglavskega vodnika

Antona Korošca

s Koprivnika v Bohinju št. 1

(udeležena Bosijeve odprave, ki ga je 5. julija 1822
ubila stréla na vrhu Triglava)

Stefan Korošec
roj. 25. XII. 1675
por. 6. VI. 1698
umrl 25. II. 1747

Marina Korošec
rojena
por. 6. VI. 1698
umrla

Andrej Korošec
roj. 23. XI. 1677
por. 30. I. 1701
umrl

Jera Čudnik
rojena
por. 30. I. 1701
umrla

Uršula Korošec
roj. 16. X. 1679
por. 15. V. 1701
umrla

Jurij Smukavec
rojen
por. 15. V. 1701
umrl

Špela Korošec
roj. 12. II. 1682
por. 12. XII. 1702
umrla

Pavel Arh
rojen
por. 12. II. 1702
umrl

Jera Korošec
roj. 9. II. 1698
por. 25. II. 1727
umrla

Matija Smukavec
(Mart.) Kopriv. 24
rojen
por. 25. II. 1727
umrl

Urša Arh (Tomaža)
iz Češnjice
roj. 1698
por. 24. II. 1737
umrla 10. IV. 1772

Marija Korošec
roj. 26. VIII. 1739
umrla

Korošec
7. I. 1769
umrl

Marija Korošec
roj. 12. VI. 1771
umrl

Janez Korošec
roj. 28. III. 1774
umrl

Mina Korošec
roj. 3. I. 1797
por. 18. II. 1833
umrla 23. III. 1884

Valentin Bricelej
(Flor.) Kopr. 36
roj. 10. II. 1799
por. 18. II. 1833
umrl 4. VII. 1875

Martin Korošec
roj. 19. IX. 1798
umrl 17. II. 1855
na Koprivniku 1
(samski)

Jožef Korošec
roj. 10. II. 1801
umrl

Marjeta Korošec
roj. 12. VI. 1805
por. 23. II. 1829
umrla 11. V. 1894

Jožef Beznik
(Urb.) Kopr. 5
roj. 26. II. 1805
por. 23. II. 1829
umrl

Državni zavod zavarovalni

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa природа!
Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

Telefon 39-121

Zastopniki v vseh večjih krajih

Železarna Jesenice

Telefon

244 - 245 - 246 - 250

Jesenice